STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY PSZCZYNA NA LATA 2016-2023

Spis treści

Wprowadzenie ……...……. str. 5

1. Sprawozdanie z przebiegu prac nad Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pszczyny na lata 2016-2023……. str. 8

1.1 Partycypacyjny model wypracowania Strategii……...….... **str. 8**

1.2 Proces tworzenia Strategii……... **str. 9**

2. Zgodność celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych z wybranymi dokumentami i politykami europejskimi, krajowymi i regionalnymi…… str. 11

2.1 Dokumenty Unii Europejskiej……. **str. 11**

2.1.1 Europa 2020…….… **str. 12**

2.2 Dokumenty krajowe…… **str. 12**

2.2.1 Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 ……..... **str. 13**

2.2.2 Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020…….. **str. 13**

2.2.3 Krajowy Program Przeciwdziałaniu Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 **str. 14**

2.2.4 Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020…… **str. 15**

2.3 Dokumenty o zasięgu regionalnym ……. **str. 15**

2.3.1 Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”…….. **str. 16**

2.3.2 Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020.. **str. 16**

2.3.3 Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020……**str. 16**

2.4 Dokumenty o zasięgu lokalnym…….… **str. 21**

2.4.1 Strategia Rozwoju Gminy Pszczyna na lata 2015-2023…….…… **str. 21**

2.4.2 Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

na 2016 rok ……**str. 23**

2.4.3 Gminny Program Profilaktyki i Zdrowia na lata 2015-2020……..….. **str. 23**

3. Informacja o mieście i analiza sytuacji społecznej w Gminie Pszczyna… str. 24

3.1 Ogólne informacje dotyczące Gminy Pszczyna…….. **str. 24**

3.2 Wybrane dane demograficzne……. **str. 27**

3.3 Diagnoza sytuacji społecznej w Gminie Pszczyna…… **str. 28**

3.3.1 Rynek pracy, zatrudnienie, kształcenie dorosłych…… **str. 28**

3.3.2 Edukacja i opieka nad dziećmi…… **str. 35**

3.3.3 Mieszkalnictwo i transport…… **str. 47**

3.3.3.1 Sieć drogowa…….. **str. 50**

3.3.4 Wsparcie osób starszych i osób z niepełnosprawnością…….. **str. 54**

3.3.4.1 Działania na rzecz osób niepełnosprawnych…… **str. 61**

3.3.5 Bezpieczeństwo publiczne i patologie społeczne…… **str. 66**

3.3.6 Kultura i spędzanie wolnego czasu……. **str. 72**

3.3.7 Pomoc społeczna, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu…….. **str. 85**

3.4 Sytuacja społeczna w Gminie Pszczyna w opinii mieszkańców……. **str. 90**

3.4.1 Prezentacja wyników ankiety…….. **str. 91**

4. Identyfikacja czynników rozwojowych w sferze społecznej – zastosowane narzędzia analiza SWOT…….. str. 108

4.1 Rynek pracy, zatrudnienie, kształcenie dorosłych…….. **str. 108**

4.2 Edukacja i opieka nad dziećmi…… **str. 109**

4.3 Wsparcie osób starszych i osób z niepełnosprawnością ……. **str. 110**

4.4 Bezpieczeństwo publiczne i patologie społeczne……. **str. 112**

4.5 Mieszkalnictwo i transport…… **str. 113**

4.6 Kultura i spędzanie wolnego czasu…….. **str. 114**

4.7 Pomoc społeczna, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu…… **str. 116**

5. Cele strategiczne i operacyjne oraz źródła ich finansowania wypracowane dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pszczyna na lata 2016-2023 …….. str. 117

5.1 Rynek pracy, zatrudnienie, kształcenie dorosłych…….. **str. 118**

5.1.1 Źródła finansowania dla zdefiniowanych celów…….. **str. 120**

5.2 Edukacja i opieka nad dziećmi…… **str. 120**

5.2.1 Źródła finansowania dla zdefiniowanych celów…….. **str. 122**

5.3 Wsparcie osób starszych i niepełnosprawnych…… **str. 122**

5.3.1 Źródła finansowania dla zdefiniowanych celów……..…… **str. 124**

5.4 Bezpieczeństwo publiczne i patologie społeczne…… **str. 125**

5.4.1 Źródła finansowania dla zdefiniowanych celów…….. **str. 127**

5.5 Mieszkalnictwo i transport……... **str. 128**

5.5.1 Źródła finansowania dla zdefiniowanych celów…… **str. 130**

5.6 Kultura i spędzanie wolnego czasu……**str. 130**

5.6.1 Źródła finansowania dla zdefiniowanych celów…… **str. 131**

5.7 Pomoc społeczna, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu…… **str. 132**

5.7.1 Źródła finansowania dla zdefiniowanych celów…….. **str. 133**

6. Ewaluacja i narzędzia pomiaru…….. str. 133

7. Wdrożenie i monitorowanie Strategii…… str. 139

8. Podsumowanie…….. str. 139

9. Spisy…… str. 140

9.1 Spis tabel……**str. 140**

9.2 Spis rycin……..…… **str. 142**

Wprowadzenie

Rozwiązywanie problemów społecznych stanowi jedno z najważniejszych zadań administracji publicznej wszystkich szczebli. Działania w obszarze polityki społecznej powinny być realizowane w ramach zintegrowanego systemu, w którym równorzędnym partnerem administracji samorządowej powinny być organizacje i instytucje należące do różnych sektorów życia publicznego (organizacje pozarządowe, kościoły, związki wyznaniowe, podmioty gospodarcze).
Niezbędnymi warunkami efektywnej realizacji zadań z zakresu polityki społecznej są: rzetelna diagnoza rzeczywistych problemów i potrzeb społeczności lokalnej oraz długofalowy plan działań. Odpowiedzią na te postulaty jest niniejsza Strategia. Celem głównym Strategii jest stworzenie wszystkim mieszkańcom Gminy Pszczyna warunków do aktywnego udziału w życiu społeczności lokalnej na miarę potrzeb i możliwości.
Zaplanowane działania skupiają się przede wszystkim na utrzymaniu i rozwoju funkcjonującego systemu pomocy społecznej, opartego na współpracy wielu instytucji organizacji pozarządowych, organizacji i realizacji profesjonalnych rozwiązań problemów społecznych, aktywizacji środowisk i osób marginalizowanych, zagrożonych lub dotkniętych wyłączeniem społecznym oraz edukacji społecznej.
Planowane w Strategii działania przewidują znaczny udział, poza jednostkami Gminy oraz innymi instytucjami publicznymi, udział partnerów społecznych, organizacji pozarządowych, społeczności lokalnej.
Zrównoważony rozwój nie jest możliwy, jeżeli w społeczności lokalnej nie zostaną w sposób kompleksowy zidentyfikowane i rozwiązane problemy społeczne. Z tych względów niezbędne dla społeczności lokalnej jest stworzenie Strategii uwzględniającej cele rozwojowe jak i rozwiązywanie bieżących problemów dotyczących mieszkańców.
Kluczowym procesem praktycznym polityki społecznej w wymiarze lokalnym jest pomoc społeczna. Realizowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej usługi i formy wsparcia są skierowane na zbiorowe zaspokajanie społecznie uznanych potrzeb.[1] Pod względem zadaniowym pomoc społeczna ma holistyczny wymiar. Przy jej udzielaniu uwzględnia się otoczenie społeczne osoby objętej pomocą i grupy odniesienia (rodzinę, znajomych, środowisko społeczne związane z miejscem zamieszkania itp.). Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych znacznie wykracza poza obszar typowej pomocy społecznej i obejmuje swym zasięgiem także inne obszary jak: rynek pracy, edukację, sport i kulturę. Są one ściśle powiązane ze sobą i stanowią o tzw. jakości życia.
Ustawodawca w oparciu o ustawę o pomocy społecznej z 12 marca 2004 roku, zobligował władze lokalne do przygotowania gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych.[2] W założeniach uczestnikami tego procesu winni być przedstawiciele administracji samorządowej, organizacji społecznych oraz bezpośredni beneficjenci. Partycypacyjny model budowania Strategii jest gwarantem zaangażowania społeczności lokalnej w proces identyfikowania i zapisywania priorytetów oraz ich późniejszą realizację oraz decyduje również o efektywności jej realizacji. strategia rozwiązywania problemów społecznych oparta jest na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, dookreśla możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania, nakreślając przydział odpowiedzialności i towarzyszącą temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne.

[1] L. Dziewięcka-Bokun: O sposobach rozumienia polityki społecznej, [w.] Uwarunkowanie współczesnej polityki społecznej, pod red. B. Ponikowskiego i J. Zarzecznego, Wyd. Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2002, s. 68.
[2] Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. z 2016 roku, Dz. U. 2016, poz. 930)

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych powinna wynikać z respektowania następujących zasad:
1**. Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych, zazwyczaj w ramach niewielkich, nieformalnych grup.
2. Zasada przezorności – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. Zasada solidarności społecznej – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. Zasada pomocniczości – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. Zasada partycypacji – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która zapewnia ludziom możliwość współuczestniczenia w procesie podejmowania decyzji mających wpływ na społeczności i życie zbiorowości.
6. Zasada samorządności – stanowi realizację takich wartości jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje praw do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. Zasada dobra wspólnego – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. Zasada wielosektorowości – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Fundament budowy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Pszczyna stanowią takie założenia jak: polepszenie warunków życia, pracy i kształcenia, zapewnienia powszechności prawa do zatrudnienia i wykształcenia, a wreszcie stworzenia systemu zabezpieczenia społecznego. Oddziaływanie skutków podejmowanych działań sprzyja rozwojowi społecznemu oraz zmniejszeniu lub likwidacji istniejących problemów. Takie założenie jest urzeczywistnieniem fundamentalnej zasady związanej z istotą samorządu terytorialnego – zasadą subsydiarności.
Proponowana w niniejszym opracowaniu metodologia opracowania uspołecznionej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych z użyciem instrumentów partycypacji społecznej odwołuje się do zasady pomocniczości po to, by przełamać szablon podziału na zarządzających i decydujących o sprawach społecznych przedstawicieli władz oraz mieszkańców jako adresatów podejmowanych rozwiązań w obszarze lokalnej polityki społecznej.
Opracowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych spełnia wymagania w zakresie:
- odpowiedzi na konkretne wyzwania i potrzeby społeczności (na podstawie diagnozy społecznej),
- urzeczywistnia fundamentalną zasadę pomocniczości i solidarności społecznej,
- opiera się na modelu partycypacji społecznej,
- koresponduje z dokumentami strategicznymi na poziomie gminy, województwa, kraju,

- jest komplementarna w stosunku do pozostałych dokumentów Gminy o znaczeniu strategicznym,
- wpisuje się w aktywny model wielosektorowej polityki społecznej,
- zakłada budowanie szerokiego partnerstwa lokalnego.

1. Sprawozdanie z przebiegu prac nad Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Pszczyny na lata 2016-2023

1.1 Partycypacyjny model wypracowania Strategii

Proces sformułowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych został zaplanowany i przeprowadzony w nurcie partycypacyjnym.[3] Mechanizmy partycypacji obywatelskiej oparte są o dwie przesłanki. Pierwsza z nich to wzbogacenie i uzupełnienie tradycyjnych mechanizmów demokratycznych. Po drugie, partycypacja obywatelska to część nowoczesnego zarządzania sferą publiczną, w której różnice interesów i oczekiwań nie mogą być rozwiązywane wyłącznie przez administracyjne decyzje, ani przez mechanizmy czysto rynkowe – powinny być raczej negocjowane i uzgadniane. Z tego punktu widzenia mechanizmy partycypacyjne pozwalają nie tylko na uzyskanie większej społecznej akceptacji, ale także na optymalizację podejmowanych decyzji.[4]

Z tego względu Burmistrz Pszczyny zaprosił do współpracy podmioty zaangażowane i zainteresowane problematyką społeczną w wymiarze lokalnym. Do prac nad określeniem sytuacji społecznej, a także określeniem pożądanych kierunków rozwoju społecznego, a także określeniem celów i zadań do realizacji, zaproszono szeroką reprezentację osób i podmiotów funkcjonujących w społeczności. W warsztatach wzięli bowiem udział przedstawiciele jednostek samorządowych, organizacji pozarządowych oraz przedstawiciele mieszkańców.

Proces wypracowania Strategii obok działań warsztatowych objął również badania społeczne przeprowadzone wśród mieszkańców Gminy. Respondenci wyrazili swoje opinie na temat postrzeganych przez nich problemów społecznych, ich nasilenia, przyczyn i czynników utrudniających. Osoby badane definiowały także zbiór potrzeb i obszary, które ich zdaniem nie są zaspakajane na zadowalającym poziomie.

Proces opracowania Strategii był także katalizatorem spotkań warsztatowych, dzięki którym rozwinęła się współpraca międzyinstytucjonalna i wzajemna wymiana punktów widzenia w obszarze polityki społecznej. Włączanie mieszkańców do współdecydowania, uruchamianie partycypacji społecznej w planowaniu rozwoju lokalnego to niezbędne warunki powodzenia w przeprowadzeniu tej zmiany. Wymaga to także zrozumienia znaczenia integracji społecznej i jej oddziaływania na rozwój, zwłaszcza społeczny. Włączenie mieszkańców w przygotowanie Strategii, już na etapie diagnozowania sytuacji społeczno-ekonomicznej, pozwoli na ujawnienie problemów, które dotąd nie były znane lub niechętnie odkrywane przed społecznością.

Partycypacyjne planowanie strategiczne sprzyja osiąganiu porozumienia w zakresie wyboru celów w sytuacjach, gdy przy ograniczonych środkach i wielości potrzeb dochodzi do nieporozumień. Dlatego tak ważne jest to, by Strategia była wynikiem otwartego dialogu społecznego i solidarności w działaniu.

Partycypacja społeczna umożliwia:

[3] D. Polakowski: Strategia rozwiązywania problemów społecznych na poziomie lokalnym w oparciu o partycypację społeczną, [w:] Partnerstwo lokalne jako strategia problemów społecznych, red. A. Frąckiewicz-Wronka, UE, Katowice 2010

[4] D. Długosz, J.J. Wygnański: Obywatele współdecydują. Przewodnik po partycypacji społecznej, Warszawa 2005, s. 11

- faktyczne włączenie mieszkańców i udział mieszkańców w decydowaniu o kierunkach rozwoju społecznego, definiowanie problemów i potrzeb społecznych oraz realizowanie odpowiednich programów oraz kreowanie lokalnej polityki społecznej,

- zwiększenie zaufania mieszkańców w stosunku do władz samorządowych oraz instytucji społecznych,

- realizację koncepcji udziału mieszkańców w podejmowaniu decyzji przez władzę, a nie, jako jednorazowa akcja,

Procesowi wspólnej pracy towarzyszy akcja promocyjna, która reprezentuje sposoby wspólnej pracy, jak i fakt, że wypracowane rezultaty, propozycje i informacje docierają do mieszkańców nie tyko tych zaangażowanych społecznie.

Budowane w ten sposób partnerstwo staje się procesem i ma w założeniu tworzyć długookresową wartość, a przede wszystkim zbliżać do siebie ludzi i jednoczyć wspólnotę. Główny cel partnerstwa to w przeważającej mierze zaktywizowanie społeczności lokalnej po to, by sama starała się rozwiązywać własne problemy.

1.2 Proces tworzenia Strategii

Do prac nad utworzeniem SRPS w Gminie Pszczyna Burmistrz Pszczyny zaprosił przedstawicieli niżej wymienionych instytucji i organizacji społecznych:

1. Kościół Adwentystów Dnia Siódmego w Pszczynie

2. Kościół Wolnych Chrześcijan w Piasku

3. Parafia Ewangelicko Augsburska w Pszczynie

4. Dziekanat – Parafia wszystkich Świętych w Pszczynie

5. Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym koło w Pszczynie

6. Stowarzyszenie Pszczyński Uniwersytet Trzeciego Wieku w Pszczynie

7. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska”

8. Stowarzyszenie Św. Ojca Pio w Pszczynie

9. Środowiskowy Dom Samopomocy – Ośrodek Matka Boża Różańcowa w Pszczynie

10. Związek Harcerstwa Polskiego II Szczep Harcerski w Pszczynie

11. Ochotniczy Hufiec Pracy w Pszczynie

12. Agencja Rozwoju i Promocji Ziemi Pszczyńskiej

13. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pszczynie

14. Społeczna Komisja Mieszkaniowa w Pszczynie

15. Administracja Zasobów Komunalnych w Pszczynie

16. Straż Miejska w Pszczynie

17. Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Pszczynie

18. Pszczyńskie Centrum Kultury w Pszczynie

19. Śląska Fundacja „Błękitny Krzyż"

20. Cech Rzemiosł Różnych i Drobnej Przedsiębiorczości w Pszczynie

21. Wydział Rolnictwa i Leśnictwa UM

22. Wydział Lokalowy UM

23. Referat Zdrowia UM

24. Biuro ds. Profilaktyki i Przeciwdziałania Uzależnieniom UM

25. Pszczyński Zarząd Edukacji

26. Pszczyński Ośrodek Rehabilitacyjno-Terapeutyczny

27.Oddział PTTK Ziemi Pszczyńskiej

28. Lokalne Wydawnictwo Prasowe „ECHO"

29. Pismo Ziemi Pszczyńskiej –„Głos Pszczyński"

30. Powiatowy Urząd Pracy w Pszczynie

31. Ośrodek Kształcenia Zawodowego w Pszczynie

32. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pszczynie

33. Komenda Powiatowa Policji w Pszczynie

34. Wydział Oświaty i Zdrowia Powiatu Pszczyńskiego

35. Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych

36. Wydział Komunikacji i Transportu Starostwa Powiatowego

37. Sąd Rejonowy w Pszczynie

38. Przedstawiciel pracodawców

Koordynacja tworzenia Strategii została powierzona Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Pszczynie.

Zakres prac nad Strategią obejmował:

1. Opracowanie diagnozy sytuacji społecznej Gminy Pszczyna w następujących obszarach: rynek pracy, zatrudnienie, kształcenie dorosłych, edukacja i opieka nad dziećmi, wsparcie osób starszych i niepełnosprawnych, bezpieczeństwo i patologie społeczne, kwestia

mieszkaniowa i transport, kultura i spędzanie wolnego czasu, pomoc społeczna, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

2. Przeprowadzenie warsztatów dla zespołów tematycznych (5 dni warsztatów dla połączonych zespołów) przygotowujących do opracowania diagnozy społecznej i dostarczających narzędzia do jej przeprowadzenia.

3. Przedstawienie projektu opracowanej Strategii celem konsultacji z uczestnikami warsztatów, a zwierającej zdefiniowany szczegółowy zakres problemów społecznych, wyznaczenie kierunków niezbędnych działań, celów strategicznych, sposobu realizacji strategii, ram finansowych oraz wskaźników realizacji zadań i ewaluacji.

4. Przedstawienie ostatecznej wersji projektu Strategii do konsultacji społecznych.

2. Zgodność celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych z wybranymi dokumentami i politykami europejskimi, krajowymi i regionalnymi

2.1 Dokumenty Unii Europejskiej

Unia Europejska to międzynarodowa wspólnota narodów, która zakłada gospodarczą i polityczną współpracę państw członkowskich**.** Członkiem UE może zostać kraj demokratyczny, niepodległy i suwerenny.

Wspólnota ma wiele celów do spełnienia, wśród najważniejszych wymienia się sześć głównych zadań.

Cele Unii Europejskiej

Przede wszystkim, Unia ma dążyć do stworzenia jednego organu politycznego, który będzie prowadził wspólną politykę zagraniczną na arenie międzynarodowej. Ma to zwiększyć bezpieczeństwo krajów członkowskich, stworzyć obraz silnej i spójnej Europy oraz zapobiec wojnom i sporom między państwami.

Drugim celem jest promowanie postępu zarówno w sferze społecznej jak i ekonomicznej. Dzięki temu Unia chce zacieśniać współpracę z należącymi do niej państwami i likwidować powstałe bariery w handlu pomiędzy członkami wspólnoty.

Trzecim celem jest wyraźne jednolicenie struktury krajów należących do Unii oraz wyrównywanie poziomu rozwoju, na jakim obecnie znajdują się poszczególne państwa członkowskie. Łączy się on z kolejnym celem, jakim jest rozwijanie poczucia sprawiedliwości i równości wszystkich krajów należących do Unii Europejskiej, poprzez wprowadzanie jednolitego systemu norm, również norm prawnych.

Kolejnym celem jest polepszanie standardów życia mieszkańców UE. Bardzo ważnym zadaniem jest również dążenie do stworzenia nowej jakości społeczeństwa. Ma być to społeczeństwo obywatelskie, świadome poczucia przynależności do UE.

Kompetencje Unii Europejskiej

Unia Europejska, jako organizacja posiada również swoje kompetencje. Można je podzielić na kompetencje wyłączne, dzielone z państwami członkowskimi jak również kompetencje wspomagające. Kompetencje wyłączne to takie, do których pierwszeństwo posiada UE. Są to między innymi polityka monetarna, unia celna czy funkcjonowanie rynku wewnętrznego.

Kompetencje dzielone z państwami pozwalają na to, aby państwa i Unia Europejska wspólnie zajmowały się ustalaniem praw. Kolejna grupa to kompetencje wspomagające, między innymi kompetencje w zakresie wspierania oraz koordynowania spraw związanych z edukacją, kulturą, turystyką czy sportem.

2.1.1 Europa 2020

Strategia „Europa 2020" ogniskuje się wokół trzech powiązanych ze sobą priorytetów:

- **Rozwój inteligentny** (rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji);
- **Rozwój zrównoważony** (wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej);
- **Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu (inkluzji)** - wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu oznacza tutaj:

- podniesienie stopy zatrudnienia w Europie – czyli więcej miejsc pracy, zwłaszcza dla kobiet, młodych ludzi i pracowników starszych wiekiem,

- pomaganie młodym ludziom w przewidywaniu zmian i radzeniu sobie z nimi dzięki inwestycjom w podnoszenie kwalifikacji i szkolenia,

- modernizację rynków pracy i systemów pomocy społecznej,

- zagwarantowanie, że cała Unia Europejska odniesie korzyści ze wzrostu.

Unia Europejska planuje wsparcie rozwoju sprzyjającego inkluzji społecznej za pomocą dwóch inicjatyw przewodnich: **„***Programu na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia"* oraz *„Europejskiego programu walki z ubóstwem"*

2.2 Dokumenty krajowe

W najbliższych latach zarządzanie rozwojem Polski będzie realizowane w oparciu o system dokumentów planistycznych, które tworzą: Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju (do 2030 roku), Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju (do 2020 roku) oraz dziewięć strategii zintegrowanych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Pszczyna jest spójna z horyzontem czasowym do 2020 roku oraz dokumentami ustanowionymi w celu strategii rozwoju kraju, w tym w szczególności z:

- Strategią Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020,

- Strategią Rozwoju Kapitału Społecznego 2020,

- Krajowym Programem Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu 2020,

- Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie 2006-2016

2.2.1 Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020

Przyjęta przez Radę Ministrów (uchwała nr 104 Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020). SRKL jest jedną z dziewięciu strategii sektorowych stanowiących „inne strategie rozwoju" w rozumieniu ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2014 r. poz. 1649, z późn. zm.), realizujących średnio i długookresową strategię rozwoju kraju.

Głównym celem SRKL jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia.

Poza celem głównym w SRKL wyznaczono pięć celów szczegółowych:

- wzrost zatrudnienia;
- wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych;
- poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej;
- podniesienie kompetencji i kwalifikacji obywateli

Realizacja celu głównego oraz celów szczegółowych SRKL odbywać się będzie poprzez działania podejmowane na różnych etapach życia: od wczesnego dzieciństwa, poprzez edukację szkolną, edukację na poziomie wyższym, okres aktywności zawodowej i rodzicielstwa, do starości.

Pracom nad SRKL towarzyszyło przekonanie, że wysoka jakość kapitału ludzkiego ma znaczenie przy dokonywaniu życiowych wyborów, które przekładają się na jakość życia obecnego i przyszłych pokoleń.

2.2.2 Strategia Rozwoju Kapitału społecznego 2020

W dniu 26 marca 2013 r. Rada Ministrów przyjęła Strategię Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, której koordynatorem jest Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Działania

wskazane w SRKS mają wspierać zaangażowanie obywatelskie, zachęcać do współpracy oraz wzmacniać kreatywność Polaków.

Strategia jest dokumentem wielowymiarowym, zakładającym skoordynowaną interwencję publiczną w obszarach dotychczas niedocenianych lub niewystarczająco akcentowanych w dokumentach horyzontalnych. Ma przyczynić się do realizacji celu opisanego w Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju, tj. wzrostu społecznego kapitału rozwoju. Ma to nastąpić m.in. poprzez edukację obywatelską, medialną, kulturalną i wzmacniającą kreatywność, upraszczanie mechanizmów zrzeszania się obywateli (m.in. ograniczenie procedur i obciążeń dla organizacji pozarządowych), rozszerzenie listy działań instytucji kultury. Z kolei w odniesieniu do celów średniookresowych ma przede wszystkim przyczynić się do budowy sprawnego państwa m.in. poprzez wzmacnianie mechanizmów partycypacyjnych w politykach rozwoju.

Cel strategiczny Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 został określony, jako wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski, a do jego osiągnięcia mają prowadzić działania ujęte w czterech priorytetach:

- kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji;

- poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne;

- usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy;

- rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.

2.2.3 Krajowy Program Przeciwdziałaniu Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020

Przyjęty Uchwałą Rady Ministrów pod nazwą **„Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji”.** Kluczowe kierunki działań na lata 2014-2020 wyszczególnione w programie to:

- zmniejszenie wykluczenia dzieci i młodzieży,

- stworzenie szansy na bezpieczne wejście na rynek pracy dla osób młodych oraz ułatwienie im godzenia pracy zawodowej z zakładaniem rodziny,

- aktywna integracja osób wykluczonych społecznie,

- wsparcie osób starszych,

-zapobieganie niepewności mieszkaniowej.

Celem głównym programu jest trwałe zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o 1,5 mln oraz wzrost spójności społecznej.

Krajowy Program przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 jest dokumentem o charakterze operacyjno-wdrożeniowym, ustanowionym w celu realizacji średniookresowej strategii rozwoju kraju. Celem dokumentu jest również przedstawienie projektowanej polityki państwa w zakresie walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Za istotny element uznano wyodrębnienie problematyki ubóstwa i wykluczenia społecznego, jako część krajowych działań budowy Europejskiego Modelu Społecznego.

2.2.4 Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER) został zatwierdzony przez Komisję Europejską 17 grudnia 2014 r. PO WER jest programem, który z jednej strony odpowiada na potrzeby reform w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, szkolnictwa wyższego, zdrowia i dobrego rządzenia, z drugiej zaś oferuje wsparcie bezpośrednie w obszarach, których wsparcie z poziomu krajowego jest uzasadnione obiektywnymi przesłankami.
Ponadto w PO WER wspierane są innowacje społeczne, projekty mobilności międzynarodowej i współpraca ponadnarodowa, a także wsparcie szkolnictwa wyższego.
W realizacji Programu wykorzystywane są mechanizmy pozwalające osiągnąć komplementarność wewnątrz programową, takie jak Roczne Plany Działania, które są tworzone między innymi w oparciu o analizę potrzeb i możliwości zapewnienia komplementarności w odniesieniu do działań podejmowanych w Programie. W przypadku zidentyfikowanych potrzeb w tym zakresie stosowane są odpowiednie kryteria wyboru projektów, które zapewniają komplementarność wewnątrz programową.

Priorytety Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój to:

- wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy: zwiększenie możliwości zatrudnienia osób młodych do 29 roku życia bez pracy, w tym w szczególności osób, które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu;
- efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji: wdrożenie reform systemów i struktur w wybranych obszarach polityk publicznych kluczowych z punktu widzenia strategii Europa 2020 i krajowych programów reform;
- szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju: wspieranie jakości, skuteczności i otwartości szkolnictwa wyższego, jako instrumentu budowy gospodarki opartej o wiedzę;
- innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa: realizacja działań nietypowych, innowacyjnych, ponad narodowych, prowadzących do wypracowania rozwiązań w celu ich przetestowania przed przejściem do fazy wdrożenia, które w większości przypadków będzie miało miejsce na poziomie regionalnym, a także realizacja programów w zakresie mobilności ponadnarodowej;
- pomoc techniczna.

2.3 Dokumenty o zasięgu regionalnym

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Pszczyna z horyzontem czasowym do 2023 roku koresponduje także z dokumentami o zasięgu regionalnym w tym w szczególności z zapisami:

- Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”,

- Strategii Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020,

- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020

2.3.1 Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”

Przyjęta Uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego Nr IV/38/2/2013 z dnia 1 lipca 2013 r. Planowanie rozwoju jest jednym z kluczowych zadań, jakie ustawowo zostały przypisane samorządowi województwa. Opracowuje on strategię, stanowiącą zapis świadomych wyborów społeczności regionu, zorientowanych na rozwiązanie głównych problemów i utrzymanie województwa na ścieżce trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz podnoszenie konkurencyjności regionu.

Dokument, będący aktualizacją Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020", uchwalonej przez Sejmik Województwa Śląskiego 17 lutego 2010 roku, stanowi plan samorządu województwa określający wizję rozwoju, cele oraz główne sposoby ich osiągania w kontekście występujących uwarunkowań w perspektywie 2020 roku.

2.3.2 Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Pszczyna z horyzontem czasowym do 2023 roku jest spójna ze Strategią Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020 w następujących zagadnieniach:

Cel główny: Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców województwa śląskiego, gdzie, jako Priorytety określono:

1. Wzmocnienie polityki prorodzinnej;
2. Wyrównywanie szans wychowawczych i edukacyjnych dzieci i młodzieży;
3. Wspieranie osób starszych w pełnieniu ról społecznych;
4. Wzmacnianie równych szans osób niepełnosprawnych;
5. Wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień;
6. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu;
7. Wzmacnianie bezpieczeństwa publicznego.

2.3.3 Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 został zatwierdzony w grudniu 2014 roku. Tworzony był m. in. w oparciu o zapisy zawarte w przedstawionym przez Komisję Europejską tzw. „pakiecie legislacyjnym” dla polityki spójności na lata 2014-2020 oraz o zapisy wynikające z Projektu Umowy Partnerstwa. Uwzględnia on szczegółowe regulacje odnoszące się do wszystkich funduszy Wspólnych Ram Strategicznych. Obejmują one przepisy związane z misją i celami polityki spójności, ramami finansowymi, szczegółowymi ustaleniami w zakresie programowania,

sprawozdawczości, zarządzania i realizacji projektów, a także przepisy związane z dużymi projektami. W Programie uwzględniono również zapisy wynikające z *Umowy Partnerstwa,* która determinuje kształt polityki spójności w Polsce w latach 2014-2020. Wynika z niej model programowania i wdrażania 16 dwufunduszowych regionalnych programów operacyjnych. Zgodnie z tymi zapisami Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 jest współfinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego. Program jest zarządzany na szczeblu regionalnym, a instytucją Zarządzającą Programem jest zarząd Województwa Śląskiego.

Zgodnie z RPO WSL 2014-2020 realizowane będą zadania w ramach następujących priorytetów:

- Priorytet I. Nowoczesna gospodarka
- Priorytet II. Cyfrowe śląskie
- Priorytet III. Konkurencyjności MŚP
- Priorytet IV. Efektywność energetyczna, odnawialne źródła energii i gospodarka niskoemisyjna
- Priorytet V. Ochrona środowiska i efektywne wykorzystanie zasobów
- Priorytet VI. Transport
- Priorytet VII. Regionalny rynek pracy
- Priorytet VIII. Regionalne kadry gospodarki opartej na wiedzy
- Priorytet IX. Włączenie społeczne
- Priorytet X. Rewitalizacja oraz infrastruktura społeczna i zdrowotna
- Priorytet XI. Wzmocnienie potencjału edukacyjnego
- Priorytet XII. Infrastruktura edukacyjna
- Priorytet XIII. Pomoc techniczna

Z punktu widzenia planowania działań w obszarze polityki społecznej kluczowe znaczenie ma oś priorytetowa IX - Włączenie społeczne. Została ona utworzona w oparciu o trzy priorytety inwestycyjne celu tematycznego nr 9 Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją:
- aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie;
- ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym;
- wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia.

Wsparcie ukierunkowane jest na rzecz integracji osób oraz rodzin wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, w szczególności poprzez aktywizację zawodowo-społeczną wykorzystującą instrumenty aktywizacji zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej, społecznej i kulturalnej.

Wsparcie w ramach priorytetu inwestycyjnego dla osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym realizowane jest także za pośrednictwem podmiotów ekonomii społecznej, w tym o charakterze reintegracyjnym (np. CIS, KIS, ZAZ, WTZ).

Wykluczenie jest spowodowane rezygnacją ze społecznie akceptowanego sposobu życia lub wypadnięcia z niego z różnych powodów i często czynników niezależnych. Dotyczy to osób,

rodzin, grup ludności, które żyją w niekorzystnych warunkach materialnych (ubóstwo ekonomiczne), zostają dotknięte niekorzystnymi procesami społecznymi, gospodarczymi, fizycznymi, maja utrudniony dostęp do usług pozwalających na przezwyciężenie barier i wsparcie rozwoju lub posiadają cechy utrudniające korzystanie z powszechnych dóbr społecznych (niepełnosprawność – zwłaszcza sprzężona, uzależnienia, długotrwała choroba). Wykluczenie może być spowodowane zewnętrznymi działaniami destruktywnymi (przemoc) lub po prosty być wynikiem dyskryminacji.

Dodatkowo realizowane są działania rozwojowe na obszarach wiejskich i miejskich, wykorzystujące potencjał endogeniczny danego obszaru, na rzecz aktywności społeczności lokalnych i rozwoju lokalnego w celu zwiększenia szans na zatrudnienie.

Wsparcie w ramach priorytetu może być prowadzone na obszarach zdegradowanych i tym samym być komplementarne do działań realizowanych w ramach rewitalizacji.

Udzielane wsparcie może być uzupełniane inwestycjami w wyposażenie i adaptację pomieszczeń oraz poprzez wspieranie mobilności osób niepełnosprawnych w zakresie niezbędnym dla osiągnięcia zakładanych celów projektu w ramach mechanizmu finansowania krzyżowego (cross-financing).

Dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych znaczenie ma również Oś Priorytetowa VII Regionalny rynek pracy. Oś ta została utworzona w oparciu o trzy priorytety inwestycyjne celu tematycznego 8 promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników:

Priorytet Inwestycyjny 8.5 Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników.

Pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy w szczególności poprzez:

- poradnictwo zawodowe,
- identyfikację potrzeb osób pozostających bez zatrudnienia,
- wsparcie psychologiczno-doradcze osób wchodzących, powracających na rynek pracy i na początkowym etapie zatrudnienia (w tym mentoring),
- organizację warsztatów oraz szkoleń z zakresu technik aktywnego poszukiwania pracy oraz nabywania kompetencji kluczowych,
- pośrednictwo pracy,
- działania na rzecz podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz ich lepszego dopasowania do potrzeb rynku pracy w szczególności poprzez szkolenia prowadzące do podniesienia, uzupełnienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych,
- pomoc w zdobywaniu doświadczenia zawodowego poprzez:

- staże (minimum 6 miesięcy) /praktyki zawodowe,

- wyposażenie i doposażenie stanowiska pracy,

- subsydiowane zatrudnienie,

- wspieranie mobilności zawodowej poprzez dofinansowanie przejazdów z miejsca zamieszkania do miejsca pracy,
- działania EURES związane z bezpośrednim świadczeniem usług dla bezrobotnych, poszukujących pracy i pracodawców.

Priorytet Inwestycyjny 8.7 Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw.

Przykładowymi typami operacji realizowanymi w ramach PI 8.7 będą:

- Bezzwrotne dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej;
- Preferencyjne pożyczki dla osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej;
- Preferencyjne pożyczki dla przedsiębiorstw w początkowym okresie działalności;
- Wsparcie doradczo-szkoleniowe dla osób planujących rozpoczęcie działalności.

Priorytet Inwestycyjny 8.8 Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę.

Przykładowymi typami operacji realizowanymi w ramach PI 8.8 będą:

- Wspieranie usług opieki nad dziećmi do 3 roku życia;
- Tworzenie nowych miejsc w żłobkach i innych formach opieki nad dziećmi do lat 3, w szczególności na obszarach cechujących się największymi zapóźnieniami społeczno-gospodarczymi;
- Zwiększenie dostępności usług opieki nad dziećmi (w tym poprzez pokrycie kosztów opieki) dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji, dla których obowiązek opieki nad dziećmi stanowi barierę w dostępie do rynku pracy;
- Wdrożenie elastycznych i alternatywnych form zatrudnienia w szczególności poprzez work sharing, telepracę, elastyczne godziny pracy, wypożyczanie pracowników;

Priorytet Inwestycyjny 8.9 Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian

Przykładowymi typami operacji realizowanymi w ramach PI 8.9 będą:

- Dostarczenie kompleksowych usług (m.in. doradczych, szkoleniowych) dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, klastrów oraz Instytucji Otoczenia Biznesu;
- Wzmocnienie jakości usług Instytucji Otoczenia Biznesu dla MŚP;
- Wsparcie dla modernizowanych przedsiębiorstw poprzez usługi okołobiznesowe;
- Doradztwo oraz animowanie współpracy gospodarczej przyczyniającej się do wzmacniania MŚP;
- Wsparcie doradcze na rzecz zapobieganiu sytuacjom kryzysowym przedsiębiorstw, które odczuwają negatywne skutki zmiany gospodarczej;
- Wspieranie rozwoju kwalifikacji pracowników, zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami pracodawców;
- Wsparcie sieci współpracy podmiotów w ramach inicjatyw klastrowych lub klastrów utworzonych wokół kluczowych obszarów technologicznych wskazanych w Programie Rozwoju Technologii Województwa Śląskiego na lata 2010-2020;

- Staże i szkolenia praktyczne dla naukowców w przedsiębiorstwach i przedsiębiorców w jednostkach naukowych;
- Szkolenia w zakresie transferu i komercjalizacji wiedzy oraz ochrony własności przemysłowej;
- Wsparcie tworzenia interdyscyplinarnych zespołów komercjalizacyjnych w obszarach istotnych dla rozwoju województwa i/lub wsparcie opracowania strategii komercjalizacji nowego produktu lub usługi;
- Koordynacja i monitorowanie inteligentnych specjalizacji na poziomie regionalnym.

Priorytet Inwestycyjny 8.10 Aktywne i zdrowe starzenie się

Przykładowymi typami operacji w ramach PI 8.10 będą:

- Opracowywanie i wdrożenie programów rehabilitacji leczniczej, ułatwiających powroty do pracy;
- Realizacja popularnych programów profilaktycznych w kierunku wczesnego wykrywania nowotworów m.in. jelita grubego, piersi, szyjki macicy;
- Opracowanie i wdrożenie projektów profilaktycznych dot. chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu;
- Opracowanie i wdrożenie programów ukierunkowanych na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy;
- Zapewnienie możliwości przekwalifikowania osób starszych pracujących w trudnych warunkach, pozwalając im na zdobycie kwalifikacji do wykonywania prac, które będą uwzględniały ich umiejętności i stan zdrowia.

Zakres wsparcia w osi priorytetowej VIII skierowany jest na podnoszenie adaptacyjności przedsiębiorców, przedsiębiorstw i pracowników. Cel ten musi uwzględniać prawo pracowników do godzenia życia zawodowego i prywatnego, jak również równość szans płci na każdym etapie rozwoju zawodowego, co pozwoli na większy udział w rynku pracy osób pełniących funkcje opiekuńcze nad dziećmi do 3 roku życia.

Ponadto odnoszenie kompetencji kadry zarządzającej przedsiębiorstwami i ich pracowników będzie realizowane poprzez zapewnienie świadczenia wysokiej jakości usług rozwojowych. Środki przeznaczone na kształcenie w obszarze podnoszenia adaptacyjności i konkurencyjności będą realizować model zakładający podejście popytowe, zintegrowany z krajowym systemem zapewnienia jakości usług rozwojowych oraz docelowo spójnym z opracowaną *Polską Ramą Kwalifikacji.*

Ponadto na działania podejmowane w ramach obszarów tematycznych objętych niniejszą strategią istotna role odgrywa Oś Priorytetowa X – Rewitalizacja oraz infrastruktura społeczna i zdrowotna, uwzględniająca priorytety inwestycyjne:

- inwestycję w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczynią się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszenia nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych,

- wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich.

Działania w zakresie rozwoju edukacji wspiera Oś Priorytetowa XI Wzmocnienie potencjału edukacyjnego, uwzględniająca priorytety inwestycyjne:

- ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i poza formalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia,

- wyrównanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i poza formalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzenie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzenie nabytych kompetencji,

- lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmocnienie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu zrealizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.

2.4. Dokumenty o zasięgu lokalnym

W Gminie Pszczyna obowiązuje szereg dokumentów strategicznych o zasięgu lokalnym. Do najistotniejszych należą:

- Strategia Rozwoju Gminy Pszczyna na lata 2015-2023

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2016 rok

- Gminny Program Profilaktyki i Zdrowia na lata 2015-2020

Cele obejmujące obszar polityki społecznej Gminy Pszczyna, określone w powyższych dokumentach są spójne z założeniami niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Pszczyna.

2.4.1 Strategia Rozwoju Gminy Pszczyna na lata 2015-2023

Strategia Rozwoju Gminy Pszczyna na lata 2015-2023 wskazuje cele strategiczne dla rozwoju Gminy:

I Obszar Strategiczny - Zrównoważona i Konkurencyjna Gospodarka, w obrębie którego określono 3 cele strategiczne:

1. Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej;

2. Wysokiej jakości dostępność drogowa i komunikacyjna;

3. Rozwój gospodarczy w oparciu o lokalny potencjał;

II Obszar Strategiczny – Rozwój Kapitału Ludzkiego i Spójność Społeczna, w obrębie którego określono 2 cele strategiczne:

1. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury społecznej na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców;

2. Wzmocnienie kapitału społecznego;

III Obszar Strategiczny – Zasoby Naturalne, w obrębie którego określono 2 cele strategiczne:

1. Zrównoważone gospodarowanie środowiskiem;

2. Zachowanie wysokiej jakości środowiska;

Wśród celów operacyjnych, wskazanych w Strategii Rozwoju Gminy Pszczyna szczególnie istotne dla obszaru polityki społecznej wydają się być:

- cel operacyjny I.1.1 – kreowanie warunków dla lokalizacji strategicznych inwestycji

- cel operacyjny I.1.2 - wsparcie rozwoju przedsiębiorczości opartej na wewnętrznym potencjale Gminy

- cel operacyjny I.2.1 – poprawa dostępności zewnętrznej Gminy

- cel operacyjny I.2.2 – poprawa dostępności wewnętrznej Gminy

- cel operacyjny I.3.2 - zachowanie dziedzictwa historyczno-kulturowego na rzecz poprawy konkurencyjności

- cel operacyjny II.1.1 – wyrównanie szans edukacyjnych poprzez inwestycje w infrastrukturę oświatową oraz dostęp do wysokiej jakości oferty edukacyjnej

- cel operacyjny II.1.2 - zapewnienie spójności społecznej Gminy poprzez przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

- cel operacyjny II.1.3. – bezpieczeństwo i zagospodarowanie przestrzeni publicznych na rzecz wysokiej jakości życia mieszkańców

- cel operacyjny II.2.1. – wsparcie kapitału społecznego poprzez budowę społeczeństwa obywatelskiego

- cel operacyjny III.1.1 – wdrażanie zasad gospodarki niskoemisyjnej oraz efektywnego gospodarowania energią

- cel operacyjny III.1.2. – poprawa jakości środowiska poprzez dostosowanie infrastruktury wodno-ściekowej oraz właściwą gospodarkę odpadami.

2.4.2 Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2016 rok

Program ten reguluje prowadzenie działań związanych z profilaktyka alkoholową, rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracją społeczną osób uzależnionych od alkoholu na terenie Gminy Pszczyna.

Celami Programu są:

1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych na terenie Gminy Pszczyna;

2. Zmniejszenie rozmiarów aktualnie istniejących problemów;

3. Wspieranie działalności w powyższych zakresach organizacji społecznych i pozarządowych, Kościoła Katolickiego i innych kościołów oraz związków wyznaniowych, poprawianie warunków sprzyjających działaniom;

4. Krzewienie trzeźwości i abstynencji,

5. Oddziaływanie na osoby nadużywające alkoholu oraz udzielanie pomocy ich rodzinom.

2.4.3 Gminny Program Profilaktyki i Zdrowia na lata 2015-2020

Długookresowa polityka zdrowotna Gminy Pszczyna została określona w uchwale nr XLVI/473/06 Rady Miejskiej w Pszczynie z dnia 18.10.2006 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Planu Ochrony Zdrowia.

Podstawą dla zaprojektowania Gminnego Programu Profilaktyki Zdrowia na lata 2015-2020 stały się doświadczenia z realizacji gminnych programów zdrowotnych uchwalonych na lata 2010-2014, w tym doświadczenia z współpracy z placówkami realizującymi poszczególne programy zdrowotne w ramach komponentu konkursowego. Program powstał w wyniku analizy problemów zdrowotnych nurtujących naszą społeczność.

W latach 2015-2020 dla mieszkańców Gminy Pszczyna będą realizowane poniższe programy zdrowotne, finansowane z budżetu Gminy:

1. Program Profilaktyki i Wczesnego Wykrywania Nowotworów Płuc, Gruźlicy i Pylicy Płuc na lata 2015-2020;

2. Program Profilaktyki Przerostu Prostaty na lata 2015-2020;

3. Program Przesiewowe Badania Wad Postawy u Dzieci na lata 2015-2020;

4. Program zdrowotny świadczenia z zakresu medycyny sportowej na lata 2015-2020;

5. Program kompleksowej wczesnej i ciągłej rehabilitacji i terapii dla pacjentów z terenu Gminy Pszczyna na lata 2015-2020.

3. Informacja o mieście i analiza sytuacji społecznej w Gminie Pszczyna

3.1 Ogólne informacje dotyczące Gminy Pszczyna

Miasto i Gmina Pszczyna położone są na południu województwa śląskiego, w dolinie Wisły oraz jej dopływu Pszczynki, pomiędzy przemysłowym centrum Śląska na północy, a Beskidami na południu oraz pomiędzy Krakowem i Oświęcimiem na wschodzie i Rybnickim Okręgiem Przemysłowym (Rybnik, Jastrzębie Zdrój, Żory) na zachodzie.

Zgodnie ze strategią Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+" położenie Gminy przedstawia się następująco:

- Gmina Pszczyna została zakwalifikowana do Subregionu Centralnego w strefie oddziaływania Metropolii Katowickiej;
- Graniczy z Subregionem Południowym (Ośrodek Funkcjonalny w Bielsku Białej);
- Graniczy z Subregionem Zachodnim (Obszar Funkcjonalny Rybnika).

Pszczynę charakteryzuje dogodne położenie względem głównych szlaków komunikacyjnych. Miasto leży przy drodze krajowej nr 1 (DK1) stanowiącej główny szlak tranzytowy na osi północ- południe (Gdańsk-Warszawa-Katowice-Cieszyn). Drogi wojewódzkie nr 933 i 935 łączą Pszczynę z Oświęcimiem oraz Jastrzębiem Zdrój i Żorami. Poprzez istniejącą infrastrukturę drogową Gmina Pszczyna posiada także połączenie za autostradą A1 oraz A4. W przyszłości, zgodnie z planami rozbudowy dróg krajowych w sąsiedztwie Gminy przebiegać będzie droga ekspresowa S1 zapewniająca szybkie połączenie z Katowicami i lotniskiem w Pyrzowicach. Zachodnie granice Gminy leżą w bezpośredniej bliskości drogi krajowej nr 81 będącym ważnym szlakiem komunikacyjnym pomiędzy Katowicami, a Ustroniem, Wisłą oraz granicą państwa w Cieszynie.

Ryc. 1 - Położenie Gminy Pszczyna

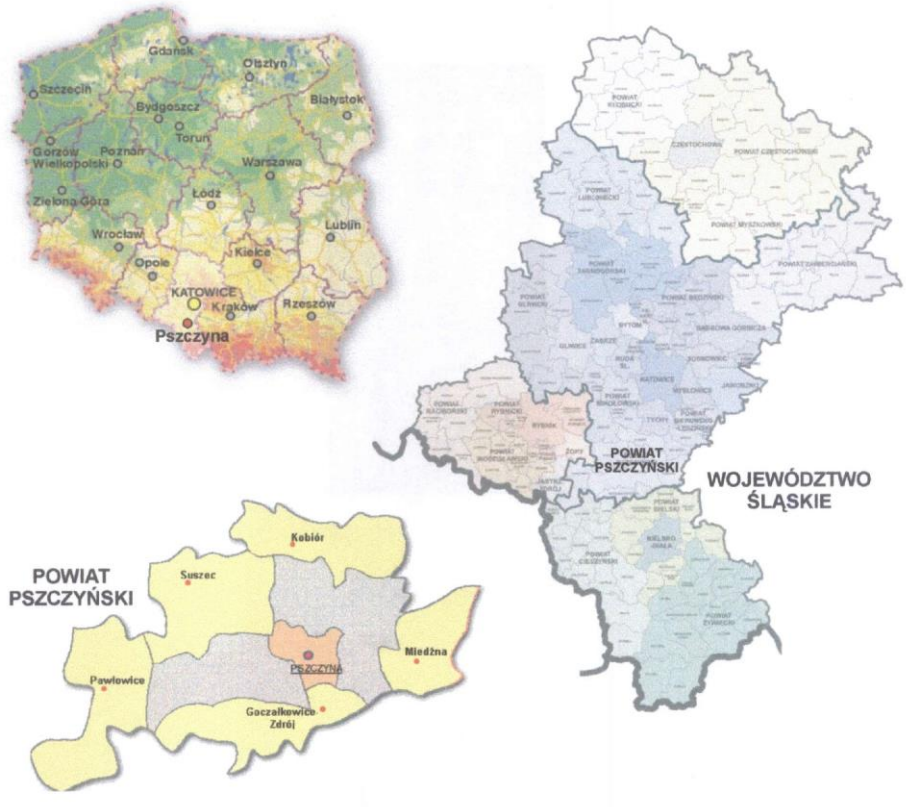

Zwarte kompleksy lasów zajmują ponad jedną czwartą obszaru Gminy i oddzielają region od zurbanizowanego Górnego Śląska. Gmina Pszczyna zajmuje powierzchnię 174 km² (17 409 ha) i liczy ponad 50 tys. mieszkańców.

Tabela nr 1 - Powierzchnia Gminy Pszczyna

Lp.	Wyszczególnienie	Powierzchnia w hektarach
1.	Grunty orne	6817
2.	Sady	71
3.	Łąki	1529
4.	Pastwiska	885
5.	Grunty orne zabudowane	338
6.	Grunty pod stawami	51
7.	Rowy melioracyjne	60
8.	Lasy i grunty leśne	5126
9.	Grunty zadrzewione i zakrzewione	58

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego

W skład gminy wchodzi 12 sołectw: Brzeźce, Czarków, Ćwiklice, Jankowice, Łąka, Piasek, Poręba, Rudołtowice, Studzionka, Studzienice, Wisła Mała, Wisła Wielka.

Wg stanu na dzień 31.12.2014 roku liczba ludności wynosi 50 807 mieszkańców, w tym 25.209 w mieście i 25.598 w sołectwach. Ważnym czynnikiem kształtującym rzeczywisty poziom ludności na danym terenie jest saldo migracji. Gmina Pszczyna odznacza się korzystnym saldem migracji, bowiem w latach 2010-2013 tylko jeden raz odnotowano ujemną wartość wskaźnika, natomiast przeciętne średnioroczne saldo migracji osiąga wartość 17 osób. Na dodatnie wartości wskaźnika salda migracji ma wpływ przede wszystkim wzrost liczby zameldowań w miejscowościach wiejskich gminy. Natomiast w mieście Pszczyna w ostatnich latach przeważa ujemny kierunek ruchu mieszkańców.

Tabela nr 2 - Dynamika zmian liczby ludności Gminy w latach 2012-2014

Lp.	Wyszczególnienie	2012	2013	2014
1.	Pszczyna	25 415	25 318	25 209
2.	Brzeźce	1130	1127	1154
3.	Czarków	2091	2113	2138
4.	Ćwiklice	2803	2843	2846
5.	Jankowice	2970	2987	3015
6.	Łąka	2957	2994	3041
7.	Piasek	3415	3411	3440
8.	Poręba	996	1009	1048
9.	Rudołtowice	1148	1143	1143
10.	Studzionka	2304	2297	2296
11.	Studzienice	1825	1862	1886
12.	Wisła Mała	1330	1318	1335
13.	Wisła Wielka	2230	2243	2256

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Jak wynika z powyższego zestawienia ludność Gminy Pszczyna w stosunku do roku 2009 zwiększyła się o 528 osób (źródło-Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2010-2015). Wzrost mieszkańców w stosunku do roku 2009 odnotowały wszystkie sołectwa natomiast w mieście Pszczyna liczba mieszkańców uległa obniżeniu. Taka tendencja utrzymuje się na terenie województwa śląskiego, gdzie zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, w roku 2013 odnotowano spadek liczby ludności zamieszkałej w miastach o 14.259 osób.

3.2 Wybrane dane demograficzne.

Liczba ludności w gminie Pszczyna wynosi obecnie 50.807 mieszkańców, co stanowi 4,9% ludności województwa śląskiego, z czego ponad połowa (25.598) stanowią mieszkańcy sołectw a resztę tj. 25.209 ludność miasta Pszczyna.

Tabela nr 3 - Ludność wg ekonomicznych grup wieku wg stanu na dzień 30.06.2013

Lp.	Grupa wiekowa	województwo śląskie	Gmina Pszczyna
1.	Ogółem liczba mieszkańców w tys.	4 606 387	50 665
2.	Wiek przedprodukcyjny	779 256	10 262
3.	Wiek produkcyjny	2 951 948	32 113
4.	Wiek poprodukcyjny	875 183	8 290

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS.

W Gminie obserwuje się spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym oraz w wieku poprodukcyjnym. Konsekwencją zmian struktury wieku ludności jest kształtowanie się wskaźnika obciążenia demograficznego ludności w wieku nieprodukcyjnym (przed- i poprodukcyjnym).

Należy wskazać, że odsetek ludności w wieku 65 lat jest wysoki, co świadczy o postępującym procesie starzenia się mieszkańców Gminy. Trendy, jakie zachodzą w Gminie są zbieżne z trendami w regionie, jak i w całym kraju, gdzie obserwuje się zastój demograficzny oraz proces starzenia się społeczeństwa. Rośnie zapotrzebowanie na usługi gerontologiczne oraz domy pomocy społecznej świadczące usługi bytowe, opiekuńcze i edukacyjne dla osób, które z powodu wieku lub niepełnosprawności wymagają całodobowej opieki.

Tabela nr 4 - Ludność wg płci wg stanu na dzień 30.06.2014 roku

Lp.	Wyszczególnienie	Ogółem	Miasto	Wieś
			ogółem	Ogółem
1.	Woj. śląskie	4 606 387	3 569 016	1 037 371
	Mężczyźni	2 223 517	1 713 865	509 652
	Kobiety	2 382 870	1855 151	527 719
2.	Gmina Pszczyna	51 519	25 985	25 534
	Mężczyźni	24 958	12 430	12493
	Kobiety	26 561	13 518	12867

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS

Mężczyźni stanowią 48% ogółu mieszkańców województwa śląskiego natomiast 52% stanowią kobiety. Podobnie przedstawia się struktura pod względem płci w Gminie Pszczyna

gdzie także 48,5% mieszkańców Gminy stanowią mężczyźni, a 51,5% kobiety. Podobnie przedstawia się ten podział w mieście gdzie mężczyźni stanowią 47,8% ogółu natomiast kobiety 52,2%. Na wsi – 49% ogółu mieszkańców to mężczyźni, a 51% to kobiety.

3.3 Diagnoza sytuacji społecznej w Gminie Pszczyna

3.3.1 Rynek pracy, zatrudnienie, kształcenie dorosłych

Na terenie Powiatu Pszczyńskiego największą rolę w tworzeniu miejsc pracy odgrywa przemysł i budownictwo oraz działalność usługowa. Potwierdzeniem tego stanu rzeczy jest m.in. spadek liczby zatrudnionych w rolnictwie, co jest efektem zarówno odchodzenia od tego źródła utrzymania, jak również stałego zwiększania stopnia zmechanizowania produkcji rolnej i zmniejszenia zapotrzebowania na pracowników.

Ryc. 2 – Liczba pracujących w Gminie Pszczyna w latach 2011-2013

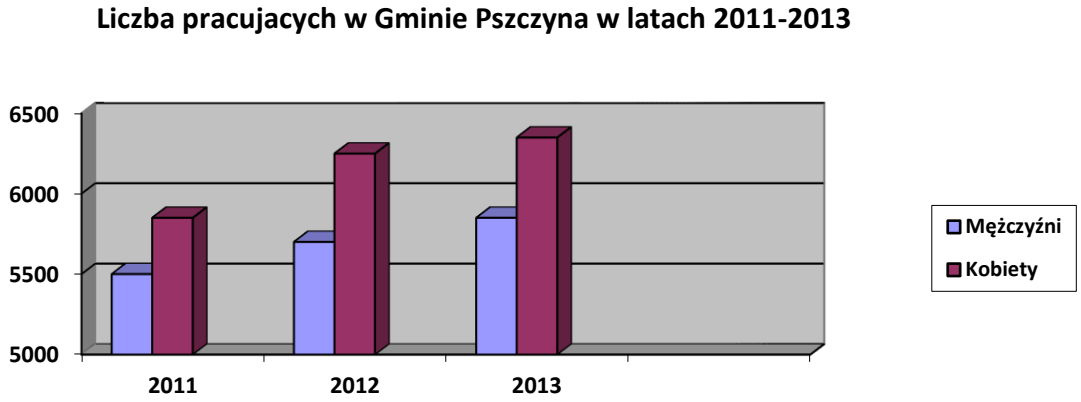

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Zmiany na lokalnym i regionalnym rynku pracy wpływają na kształtowanie się jednego z niekorzystnych zjawisk społecznych, jakim jest bezrobocie. Powiat Pszczyński pod tym względem charakteryzuje się stosunkowo korzystna sytuacją. Stopa bezrobocia rejestrowanego (wskazująca udział osób pozostających bez pracy w stosunku do ludności aktywnej zawodowo) w 2014 roku wyniósł 5,6% i była prawie dwukrotnie niższa od wartości dla województwa i kraju.

W Gminie Pszczyna wg danych GUS bez pracy pozostawało 4,5% mieszkańców będących w wieku produkcyjnym. Na terenie Gminy Pszczyna w 2014 roku zarejestrowanych było 1.457 bezrobotnych, co stanowiło 56% wszystkich bezrobotnych.

Tabela nr 5 - Bezrobocie na terenie Gminy Pszczyna w latach 2012-2014

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
Ogółem	1 823	1 825	1 457

Kobiety		1 116	1 008	877
Mężczyźni		707	817	580
Ogółem	do 25 roku życia	430	405	260
	powyżej 50 roku życia	419	404	392
Wykształcenie	Wyższe	217	236	193
	policealne i średnie zawodowe	386	363	284
	Ogólnokształcące	208	204	167
	zasadnicze zawodowe	568	576	438
	gimnazjalne i poniżej	444	446	375

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Pszczynie

Dynamika zmian w zakresie bezrobocia wskazuje generalnie trend wzrostowy, natomiast w roku 2014 odnotowano wyraźny spadek liczby bezrobotnych w stosunku do roku 2013. Wśród osób pozostających bez pracy przewagę (60%) stanowią kobiety. Grupą społeczną szczególnie narażoną na wykluczenie z powodu bezrobocia są także osoby starsze, które stanowią prawie 30% pozostających bez pracy w Pszczynie. Udział ten jest silnie skorelowany z udziałem bezrobotnych o najniższym wykształceniu (wykształcenie gimnazjalne i poniżej oraz zasadnicze zawodowe). W 2014 roku udział tej grupy bezrobotnych wyniósł ponad 55%. Należy pamiętać, że obecnie na rynku pracy poszukiwani są pracownicy wykwalifikowani w zawodach technicznych. Istnieje więc konieczność dostosowania kwalifikacji do wymagań nowoczesnej gospodarki. W najbliższych latach wzrośnie zapotrzebowanie na pracowników posiadających wykształcenie zawodowe w wybranych branżach przemysłowych.

Niekorzystną sytuacją z punktu oceny bezrobocia w Gminie Pszczyna jest wzrost udziału długotrwale bezrobotnych: z 37% w 2012 roku do 46,8% w roku 2014. Liczba osób długotrwale bezrobotnych utrzymuje się na w miarę stałym poziomie pomimo faktycznego spadku liczby osób bezrobotnych ogółem. Może to być spowodowane szeregiem czynników takich jak: brak odpowiednich kwalifikacji zawodowych, wiek utrudniający podjęcie nowej pracy (powyżej 50 lat), ale też brak chęci zmiany swojej sytuacji życiowej.

Tabela nr 6 - Struktura bezrobotnych wg wybranych kryteriów

Struktura bezrobotnych	2012	2013	2014
Liczba bezrobotnych niepełnosprawnych	113	113	95
Liczba bezrobotnych długotrwale	674	756	682
Liczba bezrobotnych uprawnionych do zasiłku	335	268	223
Liczba bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych	534	509	337
Liczba bezrobotnych do 25 roku życia	430	405	260
Liczba bezrobotnych powyżej 50 roku życia	419	404	392
Liczba bezrobotnych bez doświadczenia zawodowego	438	414	305
Liczba bezrobotnych samotnie wychowujących dzieci do lat 18	165	152	124

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Pszczynie

Tabela nr 7 - Bezrobotni według miejscowości w Gminie Pszczyna w latach 2012-2014 (dane szacunkowe)

Miejscowości	2012		2013		2014	
	ogółem	długotrwale bezrobotni	ogółem	długotrwale bezrobotni	ogółem	długotrwale bezrobotni
Brzeźce	29	13	33	11	23	12
Czarków	87	36	97	37	79	36
Ćwiklice	98	38	74	36	55	18
Jankowice	89	34	73	28	60	22
Łąka	82	24	104	32	70	28
Poręba	34	9	35	9	28	13
Piasek	103	46	125	54	102	52
Rudołtowice	32	12	32	12	27	12
Studzienice	72	32	65	28	51	24
Studzionka	73	22	67	36	56	33
Wisła Mała	44	14	45	15	40	18
Wisła Wielka	80	24	86	28	65	36
Miasto Pszczyna	1 000	370	989	430	801	378
Razem	**1 823**	**674**	**1 825**	**756**	**1 457**	**682**

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Pszczynie

Aktywizacja zawodowa mieszkańców Gminy zapewniona jest przez Powiatowy Urząd Pracy (PUP) oraz w pewnym zakresie przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Pszczynie poprzez działalność Klubu Integracji Społecznej oraz realizację projektów dotyczących aktywizacji zawodowej współfinansowanych przez Europejski Fundusz Społeczny.

PUP oferował w swoich działaniach skierowanych do bezrobotnych mieszkańców Gminy wszystkie formy wsparcia pozostające w jego dyspozycji, tzn.: szkolenia, staże, prace interwencyjne, roboty publiczne, prace społecznie użyteczne, poradnictwo indywidualne, zajęcia z zakresu aktywnego poszukiwania pracy, zajęcia aktywizacyjne, podjęcia pracy w ramach refundacji kosztów wyposażenia stanowiska pracy, dotacja na uruchomienie działalności gospodarczej. W sumie w roku 2014 skorzystało z niej 1.310 bezrobotnych, najwięcej z poradnictwa indywidualnego – 52% oraz staży 24%.

Tabela nr 8 - Efektywność zatrudnienia (na podstawie podjęć pracy) w latach 2012-2014

Formy wsparcia	2012		2013		2014	
	Powiat	Gmina	Powiat	Gmina	Powiat	Gmina
Szkolenie	62,7%	58,8%	50,4%	48,4%	50,9%	52,1%
Staż	49,1%	48,8%	56,5%	60,4%	58,8%	61,9%
prace interwencyjne	97,7%	95,2%	100,0%	100,0%	93,5%	89,3%
roboty publiczne	62,5%	-	25,0%	0,0%	76,2%	70,0%
prace społecznie	32,8%	23,8%	14,9%	21,1%	9,5%	0,2%

użyteczne						
poradnictwo indywidualne	24,8%	23,5%	29,8%	28,5%	33,1%	32,0%
zajęcia z zakresu aktywnego poszukiwania pracy	10,6%	6,7%	29,7%	27,3%	33,3%	16,7%
zajęcia aktywizacyjne	13,3%	20,6%	61,0%	50,0%	100,0%	100,0%

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Pszczynie

Działalność podejmowana na rzecz aktywizacji zawodowej mieszkańców przynosi różne efekty. Analiza danych PUP wskazuje, że najwyższa efektywność zatrudnienia charakteryzuje takie formy wsparcia, jak: prace interwencyjne, zajęcia aktywizacyjne oraz staże. Na terenie Gminy w latach 2012-2014 z 16 do 32 wzrosła liczba bezrobotnych, którzy podjęli pracę na stanowisku utworzonym w ramach refundacji kosztów wyposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego. Również w tym samym czasie prawie dwukrotnie wzrosła liczba osób, którzy otrzymali dotację na uruchomienie działalności gospodarczej (z 25 do 46).

Na uwagę zasługuje fakt, że na terenie Gminy Pszczyna realizowane były bądź są w trakcie realizacji projekty finansowane z zewnętrznych środków pomocowych, dedykowane rozwiązaniu problemów bezrobocia bezpośrednio dla mieszkańców wybranych sołectw. Należy tu wymienić:

- „Aktywni na rynku pracy – wykorzystanie narzędzi IT w życiu mieszkańców Sołectwa Studzienice Gminy Pszczyna";
- „Nowe perspektywy – wsparcie kobiet sołectwa Jankowice";
- „Nowa perspektywa, nowe możliwości – wsparcie dla mieszkańców Sołectwa Brzeźce Gminy Pszczyna";
- „Komputer na start – wsparcie dla mieszkańców Sołectwa Studzionka Gminy Pszczyna".

Działalność ukierunkowaną na przeciwdziałanie bezrobociu prowadzi także Placówka Kształcenia Ustawicznego działająca w ramach Agencji Rozwoju i Promocji Ziemi Pszczyńskiej. PKU realizowała następujące projekty skierowane do bezrobotnych:

- „Aktywni rodzice w Studzionce" - celem projektu był wzrost aktywności społecznej i zawodowej rodziców poprzez udział w poradnictwie zawodowym, kursie prawa jazdy kategorii B oraz kursach treningu kompetencji społeczno-organizacyjnych.
- „Masz staż – szansę masz – zwiększenie szans na zatrudnienie osób niepełnosprawnych" – w ramach projektu organizowane były staże dla osób z niepełnosprawnością. Placówka Kształcenia Ustawicznego działa również, jako agencja zatrudnienia.

Centrum Kształcenia zawodowego w Tychach, które kieruje także placówką w Pszczynie (Ośrodek Kształcenia Zawodowego) w latach 2012-2014 prowadziło kursy zawodowe i realizowało projekty współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, co obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 9 - Liczba kursów organizowanych przez CKZ Tychy

Lp.	Rok	Liczba kursów	Liczba kursantów	Forma naboru			Tytuł projektu
				Kursy zlecone	Wolny nabór	Projekty	
1.	2012	31	483	27	4	0	
2.	2013	34	279	24	9	1-	Nowy Start 08.01.02-24-063/12
3.	2014	56	571	46	8	2	- Akademia Umiejętności komputerowych WND-POKL.09.06.02-24-148/12 - Nieobcy Język Obcy UDA-POKL.09.06.02-24-203/12

Źródło: Opracowanie na podstawie danych CKZ Tychy

Placówka Kształcenia Ustawicznego, zrealizowała następujące projekty szkoleniowe w zakresie kształcenia osób dorosłych:

- „Uniwersytet wiedzy" – w ramach projektu prowadzone były szkolenia IT; szkolenia dotyczące animacji społecznej; wykłady dla mieszkańców; wizyty studyjne do miejsc, w których realizowane są inicjatywy edukacyjne na terenach wiejskich; cykl wykładów; wystawę rękodzieła; wydanie broszury dotyczącej zabytków Studzionki;
- „Akademia Umiejętności Trenerskich" - działania projektowe obejmowały przeszkolenie dwudziestu trenerów piłkarskich przez wysoko wyspecjalizowaną zagraniczną kadrę ekspertów oraz udział trenerów w wizycie studyjnej w drużynie ekstraklasy „Piast Gliwice". W ramach przedsięwzięcia doposażono warsztat trenerów piłkarskich w nowoczesny sprzęt niezbędny do prowadzenia edukacji dzieci i młodzieży;
- „START Animacja – kulturalna aktywizacja mieszkańców powiatu pszczyńskiego"- celem projektu było wzmocnienia potencjału animatorów działających na terenie powiatu pszczyńskiego;
- „Platforma Współpracy na rzecz edukacji powiatu pszczyńskiego" - w ramach działań projektowych podniesiono kompetencje dwudziestu osób działających aktywnie w sferze edukacji oraz utworzono interaktywne narzędzie do promocji uczenia się przez całe życie.

Od 2014 roku urzędy pracy mają obowiązek profilowania osób bezrobotnych. Charakterystyka opisowa profili wprowadzona przez ustawodawcę jest następująca:

- profil I, przewidziany dla osób aktywnych,

- profil II, przewidziany dla osób wymagających wsparcia,

- profil III, przewidziany dla osób oddalonych od rynku pracy.

W ramach poszczególnych profili oferowane są różne formy pomocy, zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Przynależność do odpowiedniego profilu oznacza możliwość skorzystania ze wsparcia, w założeniu ustawodawcy, bardziej adekwatnego do deficytów i potrzeb osób bezrobotnych.

Na koniec czerwca 2015 roku było zarejestrowanych ogółem 2073 osób, (1200 kobiet i 873 mężczyzn) z ustalonym profilem pomocy. Z tej liczby dla 47 osób (30 kobiet i 17 mężczyzn) ustalono profil I, dla 1231 osób (728 kobiet i 503 mężczyzn) ustalono profil II natomiast dla 795 osób (442 kobiet i 353 mężczyzn) ustalono profil III. Dane te obrazuje poniższy wykres.

Ryc. 3 - Struktura bezrobotnych ze względu na profil

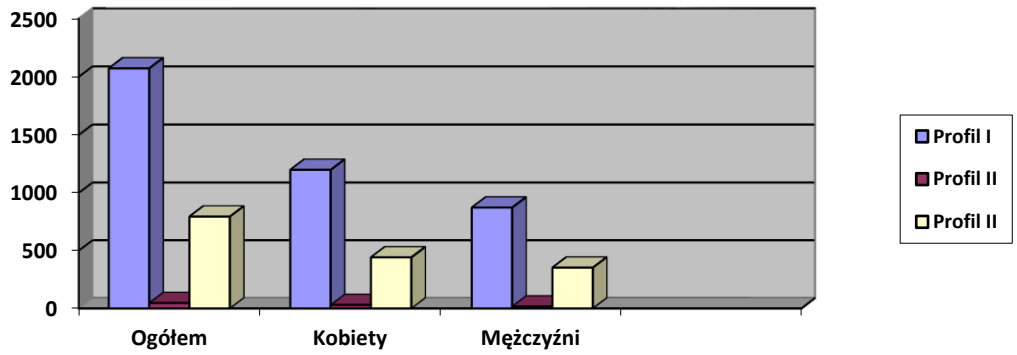

Źródło: Opracowanie na podstawie danych PUP

Od 2008 roku w aktywizację zawodową włączył się także Ośrodek Pomocy Społecznej realizując projekt systemowy „Efektywna pomoc społeczna w Gminie Pszczyna" na łączna kwotę 2.188.802,00zł. Projekt objął działaniami i wsparciem 214 osób. Celem przedsięwzięcia była aktywizacja społeczna i zawodowa klientów OPS. W ramach projektu uczestnicy skorzystali z wsparcia doradcy zawodowego, psychologa, lidera klubu pracy, treningów umiejętności i kompetencji społecznych, kursów zawodowych oraz instrumentów edukacyjnych.

Wykaz kursów zawodowych zorganizowanych w ramach realizowanego projektu przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 10 - Wykaz kursów zawodowych realizowanych przez OPS w ramach projektu dofinansowanego ze środków Unii Europejskiej w latach 2008-2014

Lp.	Nazwa kursu	Liczba osób skierowanych
1.	Magazynier – nowoczesny sprzedawca: profesjonalny pracownik hurtowni i magazynu z modułem obsługi komputera i kas fiskalnych	68
2.	Operator koparko- ładowarki w zakresie klasy III uprawnień	8
3.	Kucharz	39
4.	Prawo jazdy Kat. D	1
5.	Kwalifikacja wstępna przyśpieszona do przewozu osób	1
6.	Technolog robót wykończeniowych	4
7.	Bukieciarstwo i aranżacja wnętrz w zakresie kompozycji kwiatowych	13

8.	Krój i szycie	4
9.	Specjalista ds. kadr i płac	15
10.	Magazynier – profesjonalny pracownik hurtowni i magazynu z modułem obsługi komputera i kas fiskalnych	55
11.	Prawo jazdy Kat. B	50
12.	Spawacz – MAG- 135	6
13.	Opiekunka do dzieci	9
14.	Obsługa kas fiskalnych i innych urządzeń sklepowych	1
15.	Krój i szycie II stopień	1
16.	Opiekun osób starszych	31
17.	Grooming –	1
18.	Kierowca - operator wózków jezdniowych z napędem silnikowym/obsługa instalacji gazowych zamontowanych na wózkach	35
19.	Fryzjer	2
20.	Prawo jazdy Kat. C	4
21.	Modelowanie i szycie firan	4
22.	Weryfikacja uprawnień spawalniczych	1
23.	Kosztorysowanie robót budowlanych	1
24.	Kasy fiskalne z technikami sprzedaży oraz praktycznymi aspektami realizowania zasad GHP/GMP" – 13 osób	13
25.	Manicure, stylizacja paznokci z elementami wizażu	6

Źródło: Opracowanie własne OPS

Od 2006 roku w ramach Ośrodka Pomocy Społecznej funkcjonuje Klub Integracji Społecznej, jako podmiot ekonomii społecznej, wspierając osoby bezrobotne, korzystające ze świadczeń pomocy społecznej z Gminy Pszczyna. Formuła Klubu umożliwia wzrost aktywności życiowej, wyzwolenie się z bierności i uzyskanie narzędzi do samodzielnego radzenia sobie z trudnościami, na jakie napotykają osoby długotrwale bezrobotne.

Głównym celem KIS jest:

- minimalizowanie skutków bezrobocia
- promowanie aktywności i przedsiębiorczości społecznej
- przygotowanie do podjęcia zatrudnienia np. w ramach prac społecznie użytecznych
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
- pomoc w wychodzeniu z izolacji i osamotnienia

Począwszy od roku 2007 Ośrodek Pomocy Społecznej uruchamia prace społecznie użyteczne dla osób wcześniej zaktywizowanych w ramach zajęć warsztatowych Klubu Integracji Społecznej. Uczestnictwem w tej formie aktywizacji w latach 2012-2014 objętych zostało 61 osób bezrobotnych. Podjęły one zatrudnienie w ramach prac na terenie pszczyńskich szkół, przedszkoli ARIPZP, jednostek urzędu oraz OPS.

Bardzo ważnym, niemierzalnym liczbowo efektem pracy Klubu są zmiany w postawach osób bezrobotnych, podopiecznych Ośrodka Pomocy Społecznej w Pszczynie wyrażające się w większej aktywności i zaangażowaniu w aktywne poszukiwanie zatrudnienia. Poprzez działania aktywizacyjne nastąpiło również zwiększenie motywacji klientów OPS do podwyższania swoich kwalifikacji. Ważnym efektem działalności Klubu jest także poszerzenie oferty pomocowej OP,S a także stopniowe usamodzielnianie beneficjentów pomocy społecznej.

Dla rynku pracy istotne są również dane dotyczące podmiotów gospodarczych. Dane przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela nr 11 - Podmioty gospodarki narodowej województwa śląskiego na tle kraju w latach 2012-2014, stan na dzień 31.12.2014

Lp.	Wyszczególnienie	2012	2013	2014
1.	Polska	3975334	4070259	4119671
2.	Województwo śląskie	453496	460350	461933
3.	Na 10 tys. ludności: Polska = 100 Województwo śląskie	982,5	1000,9	1006,1

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS

W końcu roku 2014 w województwie śląskim do rejestru REGON wpisanych było 461,9 tys. podmiotów gospodarki narodowej. Pod względem liczby podmiotów gospodarki narodowej województwo śląskie zajmowało drugie miejsce w kraju, po województwie mazowieckim.
Wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej został odnotowany w szczególności w liczbie powstałych spółek, przede wszystkim handlowych, spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych. Wg danych GUS największy wzrost liczby podmiotów odnotowano w sekcjach: handel, naprawa pojazdów samochodowych (28,3%), budownictwo (11,1%) oraz przetwórstwo przemysłowe (9,4%).
Jest to pozytywne zjawisko, wpływające także na stosunkowo niski wskaźnik bezrobocia w województwie śląskim na tle kraju, pomimo, że spada liczba przedsiębiorstw państwowych.

Tabela nr 12 - Podmioty gospodarki narodowej wg podregionów i powiatów, stan na dzień 31.12.2014

Lp.	Wyszczególnienie	2012	2013	2014
1.	Województwo śląskie	453496	460350	461933
2.	Podregion tyski	37473	38394	38648
3.	Powiat pszczyński	10810	11027	11111

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS

Wg danych GUS w powiecie pszczyńskim w roku 2014 liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej wyniosła 811, w tym m.in.: zarejestrowano 86 spółek, a 656 osób fizycznych rozpoczęło (zarejestrowało) działalność gospodarczą. Natomiast 722 podmioty wyrejestrowały swoją działalność, w tym. m.in. 685 osób fizycznych i 25 spółek.

3.3.2 Edukacja i opieka nad dziećmi

Władze Gminy są odpowiedzialne za prowadzenie na terenie Gminy opieki przedszkolnej, szkół podstawowych oraz gimnazjów. W ramach realizacji zadań w sferze oświaty Gmina Pszczyna prowadzi w sumie 28 placówek oświatowych. Obsługę ekonomiczno-administracyjną przedszkoli, szkół i placówek oświatowych prowadzonych przez Gminę Pszczyna od 1999 roku prowadzi Pszczyński Zarząd edukacji.
Jednostka została powołana w czerwcu 1998 roku i zgodnie ze statutem jej podstawowym zadaniem jest:

- zapewnienie warunków działania przedszkoli, szkół i placówek oświatowych, prowadzonych przez Gminę Pszczyna, zwanych dalej szkołami i placówkami;
- zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki;
- zapewnienie obsługi administracyjnej, finansowej i organizacyjnej szkół i placówek;

- wykonywanie remontów obiektów szkół i placówek oraz zadań inwestycyjnych w tym zakresie;
- wyposażenie szkoły lub placówki w pomoce dydaktyczne i sprzęt niezbędny do pełnej realizacji programów nauczania, programów wychowawczych, przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów oraz wykonywania innych zadań statutowych[5].

Pszczyński Zarząd Edukacji w ramach swojej działalności był organizatorem lub współorganizatorem następujących projektów unijnych na rzecz uczniów i/lub nauczycieli oraz kadry zarządzającej i pracowników administracyjnych oświaty:

- "Otwórzmy dzieciom drzwi",
- "Pszczyńska e-oświata",
- "Efektywny nauczyciel",
- "Nauczyciele wiejscy Gminy Pszczyna podnoszą kompetencje zawodowe".

Tabela nr 13 - Wykaz placówek oświatowych prowadzonych przez Gminę Pszczyna

L.p.	Nazwa jednostki
1.	Publiczne Gimnazjum nr 1 w Pszczynie
2.	Zespół Szkół nr 1 w Pszczynie – w skład wchodzą: Publiczne Gimnazjum nr 2 III Liceum Ogólnokształcące
3.	Zespół Szkół nr 2 w Pszczynie – w skład wchodzą: Publiczne Gimnazjum nr 3 Szkoła Podstawowa nr 3
4.	Publiczne Gimnazjum nr 4 w Pszczynie
5.	Publiczne Gimnazjum nr 5 w Studzionce
6.	Szkoła Podstawowa nr 1 w Pszczynie
7.	Szkoła Podstawowa nr 2 w Pszczynie
8.	Szkoła Podstawowa nr 4 w Pszczynie
9.	Zespół Szkolno-Przedszkolny w Czarkowie – w skład wchodzą:

[5] na podstawie Statutu Pszczyńskiego Zarządu Edukacji - Załącznik do Uchwały Rady Miejskiej w Pszczynie Nr XXV/193 z 29.09.2004 r. z późn. zm.

	Szkoła Podstawowa nr 6 Przedszkole Publiczne nr 16
10.	Szkoła Podstawowa nr 7 w Ćwiklicach
11.	Szkoła Podstawowa nr 8 w Rudołtowicach
12.	Zespół Szkolno-Przedszkolny w Łące – w skład wchodzą: Szkoła Podstawowa nr 9 Przedszkole Publiczne nr 13
13.	Zespół Szkolno-Przedszkolny w Piasku – w skład wchodzą: Szkoła Podstawowa nr 10 Przedszkole Publiczne nr 17
14.	Szkoła Podstawowa nr 11 w Porębie
15.	Szkoła Podstawowa nr 12 w Studzionce
16.	Szkoła Podstawowa nr 13 w Wiśle Małej
17.	Zespół Szkolno-Przedszkolny w Wiśle Wielkiej – w skład wchodzą: Szkoła Podstawowa nr 14 Przedszkole Publiczne nr 15
18.	Zespół Szkolno-Przedszkolny w Jankowicach – w skład wchodzą: Szkoła Podstawowa nr 15 w Jankowicach Przedszkole Publiczne nr 19 w Jankowicach
19.	Zespół Szkolno-Przedszkolny w Studzienicach – w skład wchodzą: Szkoła Podstawowa nr 16 Przedszkole Publiczne nr 18
20.	Szkoła Podstawowa nr 18 z Oddziałami Integracyjnymi w Pszczynie
21.	Szkoła Podstawowa nr 19 w Brzeźcach
22.	Przedszkole Publiczne nr 2 w Pszczynie

23.	Przedszkole Publiczne nr 4 w Pszczynie
24.	Przedszkole Publiczne nr 7 w Pszczynie
25.	Przedszkole Publiczne nr 8 w Pszczynie
26.	Przedszkole Publiczne nr 10 w Ćwiklicach
27.	Przedszkole Publiczne nr 14 w Studzionce
28.	Przedszkole Publiczne nr 21 w Pszczynie

Źródło: Pszczyński Zarząd Edukacji

Opieka przedszkolna

Zadania w zakresie opieki przedszkolnej realizują przedszkola oraz oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych. Ogólnie na terenie Gminy funkcjonuje 13 publicznych przedszkoli i oddziały przedszkolne w 11 szkołach podstawowych prowadzone przez Gminę Pszczyna. Zapotrzebowanie na opiekę przedszkolną w Gminie jest bardzo duże, co potwierdza stały wzrost liczby podopiecznych. W roku szkolnym 2014/2015 w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych szkół podstawowych uczyło się 1813 dzieci, o 10% więcej niż w roku szkolnym 2011/2012. Przyrost liczby podopiecznych znacznie powyżej średniej miał miejsce w miejscowościach: Rudołowice, Ćwiklice i Brzeźce. Należy jednak zwrócić uwagę, że nie są to duże przedszkola, dlatego nawet niewielki przyrost bezwzględny liczby dzieci wpływa na wysokie wartości wskaźnika. Niemniej jednak wzrost liczby dzieci we wspomnianych przedszkolach wskazuje na konieczność rozwoju infrastruktury, podyktowany zapotrzebowaniem mieszkańców na tę formę usługi.

Tabela nr 14 - Liczba dzieci w przedszkolach i w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych

Lp.	Nazwa placówki/ miejscowość	2012/2013	2013/2014	2014/2015
1.	PP 2 Pszczyna	223	225	225
2.	PP 4 Pszczyna	46	48	48
3.	PP 7 Pszczyna	90	114	113
4.	PP 8 Pszczyna	125	125	125
5.	PP 10 Ćwiklice	50	50	50
6.	PP 13 Łąka	124	122	123
7.	PP 14 Studzionka	66	66	66

8.	PP 15 Wisła Wielka	71	85	79
9.	PP 16 Czarków	109	107	102
10.	PP 17 Piasek	141	143	120
11.	PP 18 Studzienice	96	98	98
12.	PP 19 Jankowice	93	93	93
13.	PP 21 Pszczyna	135	135	134
14.	SP 1 Pszczyna	91	119	120
15.	SP 2 Pszczyna	18	20	19
16.	SP 4 Pszczyna	25	25	25
17.	SP 7 Ćwiklice	23	48	42
18.	SP 8 Rudołtowice	16	24	21
19.	SP 11 Poręba	16	21	21
20.	SP 12 Studzionka	25	22	18
21.	SP 13 Wisła Mała	49	46	50
22.	ZSP Jankowice	43	40	37
23.	SP 18 Pszczyna	38	42	43
24.	SP 19 Brzeźce	50	45	41
Razem:		**1763**	**1863**	**1813**

Źródło: Pszczyński Zarząd Edukacji

Ze względu na wzrost liczby dzieci w przedszkolach zmianie uległa liczba oddziałów w wybranych placówkach oświatowych. W roku szkolnym 2014/2015 było ich w sumie 79, o 6 więcej względem roku szkolnego 2011/2012. Coroczna zmiana liczby oddziałów wynika ze stałego dostosowywania istniejącej infrastruktury do jej użytkowników.

Tabela nr 15 - Liczba oddziałów w przedszkolach i w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych

Lp.	**Nazwa placówki Miejscowość**	**2012/2013**	**2013/2014**	**2014/2015**
1.	PP 2 Pszczyna	9	9	9

2.	PP 4 Pszczyna	2	2	2
3.	PP 7 Pszczyna	4	5	5
4.	PP 8 Pszczyna	5	5	5
5.	PP 10 Ćwiklice	2	2	2
6.	PP 13 Łąka	5	5	5
7.	PP 14 Studzionka	3	3	3
8.	PP 15 Wisła Wielka	4	4	4
9.	PP 16 Czarków	5	5	5
10.	PP 17 Piasek	6	6	5
11.	PP 18 Studzienice	4	4	4
12.	PP 19 Jankowice	4	4	4
13.	PP 21 Pszczyna	6	6	6
14.	SP 1 Pszczyna	4	5	5
15.	SP 2 Pszczyna	1	1	1
16.	SP 4 Pszczyna	1	1	1
17.	SP 7 Ćwiklice	1	2	2
18.	SP 8 Rudołtowice	1	1	1
19.	SP 11 Poręba	1	1	1
20.	SP 12 Studzionka	1	1	1
21.	SP 13 Wisła Mała	2	2	2
22.	ZSP Jankowice	2	2	2
23.	SP 18 Pszczyna	2	2	2
24.	SP 19 Brzeźce	2	2	2
Razem:		**77**	**80**	**79**

Źródło: Pszczyński Zarząd Edukacji

W parze z liczbą oddziałów zmianie ulega także poziom zatrudnienia w przedszkolach. Dynamika zmian jest jednak dużo większa i zróżnicowana przestrzennie. Obecnie liczba pełnych etatów w placówkach przedszkolnych wynosi 154,8. Tym samym średnio na 1 etat przypada 12 podopiecznych - najwięcej w oddziale przedszkolnym przy SP nr 13 w Wiśle Małej (19 dzieci), SP nr 19 w Brzeźcach (16 dzieci) i SP nr 4 w Pszczynie (16 dzieci). Najmniejsze wartości wskaźnik przyjmuje w Przedszkolu Publicznym nr 10 w Ćwiklicach (8 dzieci), Przedszkolu Publicznym nr 19 w Jankowicach (9 dzieci) oraz w oddziale przedszkolnym w Szkole Podstawowej nr 8 w Rudołtowicach (9 dzieci).

Tabela nr 16 - Liczba etatów w przedszkolach i w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych

Lp.	Nazwa placówki/ miejscowość	2012/2013	2013/2014	2014/2015
1.	PP 2 Pszczyna	21,6	22,2	20,7
2.	PP 4 Pszczyna	4,2	4,4	4,4
3.	PP 7 Pszczyna	9,7	11,5	11,3
4.	PP 8 Pszczyna	11,1	10,6	11,2
5.	PP 10 Ćwiklice	4,5	4,4	6
6.	PP 13 Łąka	8,2	8,9	8,8
7.	PP 14 Studzionka	5,2	5,2	5,3
8.	PP 15 Wisła Wielka	6,3	6,3	6,3
9.	PP 16 Czarków	8,4	8,3	8,1
10.	PP 17 Piasek	13,4	12,3	9,3
11.	PP 18 Studzienice	7,2	7,2	7,2
12.	PP 19 Jankowice	8,2	8,2	10,1
13.	PP 21 Pszczyna	14,2	13,4	13,9
14.	SP 1 Pszczyna	6,4	8,1	9,7
15.	SP 2 Pszczyna	1,3	1,3	1,2
16.	SP 4 Pszczyna	1,9	1,9	1,9
17.	SP 7 Ćwiklice	2	4,3	4,3

18.	SP 8 Rudołtowice	1,3	2,7	2,3
19.	SP 11 Poręba	1,7	1,8	1,9
20.	SP 12 Studzionka	2	3,1	1,7
21.	SP 13 Wisła Mała	2,3	2,7	2,7
22.	ZSP Jankowice	3	3	0
23.	SP 18 Pszczyna	3,8	4	4
24.	SP 19 Brzeźce	2,6	3	2,5
	Razem:	**150,5**	**158,8**	**154,8**

Źródło: Pszczyński Zarząd Edukacji

Na terenie Gminy Pszczyna funkcjonuje również oświata niepubliczna w postaci przedszkoli dotowanych przez Gminę. Na dzień obecny funkcjonuje ich 5 (3 na terenie miasta Pszczyna, 2 w sołectwach, do których łącznie uczęszcza około 217 dzieci).

W ramach omawiania możliwości opieki nad najmłodszymi mieszkańcami Gminy należy wspomnieć również o infrastrukturze przeznaczonej dla dzieci poniżej 3 roku życia. W mieście działa Żłobek Miejski, który stanowi jednostkę organizacyjną Gminy Pszczyna. Żłobek przyjmuje dzieci, które ukończyły 1-szy rok życia i dysponuje 84 miejscami. Ponadto na terenie Gminy Pszczyna działa żłobek niepubliczny prowadzony przez Spółdzielnię Socjalną Pedagogów Śląskich, który może przyjąć 50 dzieci oraz prowadzony przez osobę fizyczną klub dziecięcy dla 30 dzieci. Mieszkańcy mogą także korzystać z usług klubów dziecięcych, opiekunów dziennych itp.

Badania ankietowe przeprowadzone w trakcie prac nad niniejszym dokumentem wskazały na braki w tego rodzaju infrastrukturze opiekuńczej na terenie Gminy. Zwrócono uwagę na konieczność zwiększenia miejsc w żłobkach i przedszkolach publicznych, co pozwoli znacznej liczbie rodziców na powrót do pracy. Korzystanie z niepublicznych form opieki często przekracza możliwości finansowe rodziców.

Szkoły Podstawowe

Liczba szkół podstawowych w Gminie Pszczyna nie ulega zmianie i obecnie dzieci kształcą się w 17 placówkach. Liczba uczniów szkół podstawowych w ostatnich latach utrzymywała się na stałym poziomie. Wzrost w roku szkolnym 2014/2015 wiąże się m.in. z rozpoczęciem edukacji szkolnej przez dzieci 6-letnie, urodzone w pierwszej połowie roku 2008. Obecnie we wszystkich placówkach oświatowych na szczeblu podstawowym kształci się 3465 uczniów.

Szkoły podstawowe w Gminie Pszczyna różnią się liczbą uczniów – placówki w mieście Pszczyna są większe niż szkoły na wsiach, ale między tymi ostatnimi również widoczne są różnice wynikające z różnej wielkości miejscowości. Najwięcej dzieci uczy się w Szkole Podstawowej nr 1 w Pszczynie, najmniej w Szkole Podstawowej nr 11 w Porębie oraz Szkole Podstawowej nr 8 w Rudołtowicach.

Tabela nr 17 - Liczba dzieci w szkołach podstawowych

Lp.	Nazwa placówki/ miejscowość	2012/2013	2013/2014	2014/2015
1.	SP 1 Pszczyna	400	400	426
2.	SP 2 Pszczyna	288	281	312
3.	SP 3 Pszczyna	208	209	235
4.	SP 4 Pszczyna	161	159	155
5.	ZSP Czarków	173	181	209
6.	SP 7 Ćwiklice	137	125	143
7.	SP 8 Rudołtowice	89	88	90
8.	ZSP Łąka	162	167	184
9.	ZSP Piasek	259	266	278
10.	SP 11 Poręba	59	66	74
11.	SP 12 Studzionka	149	148	169
12.	SP 13 Wisła Mała	114	108	107
13.	ZSP Wisła Wielka	131	118	121
14.	ZSP Jankowice	267	263	291
15.	ZSP Studzienice	132	133	164
16.	SP 18 Pszczyna	363	360	405
17.	SP 19 Brzeźce	83	90	102
	Razem:	**3175**	**3162**	**3465**

Źródło: Pszczyński Zarząd Edukacji

W związku z pojawieniem się obowiązku szkolnego dla dzieci w wieku 6 lat zaistniała konieczność zwiększenia w szkołach liczby oddziałów oraz liczby etatów. W roku szkolnym 2014/2015 do dyspozycji uczniów pozostaje 171 oddziałów (o 10 więcej niż w roku szkolnym 2011/2012). Wzrost liczby etatów był natomiast większy i wyniósł prawie 9% - rzeczywisty wzrost o 30 etatów) i obecnie w szkołach podstawowych funkcjonuje 381,9 etatu.

Wszystkie publiczne szkoły podstawowe oprócz SP11 w Porębie posiadają sale gimnastyczne oraz pracownie komputerowe z dostępem do Internetu. W placówkach działają również świetlice szkolne, są prowadzone zajęcia zarówno dla uczniów wymagających pomocy, jak dla osób, które chcą poszerzać swoje zainteresowania.

Z punktu widzenia dostępności uczniów do infrastruktury należy zwrócić uwagę na możliwość korzystania ze stanowisk komputerowych. Szkoły różnią się znacząco pod względem liczby dzieci przypadających na jeden komputer. Średnio w całej Gminie na jedno stanowisko przypada 12 uczniów. Znacznie powyżej średniej znajdują się SP 1 i SP 18, gdzie na jeden komputer przypada odpowiednio 27 i 25 uczniów. Wskaźniki dużo poniżej średniej charakteryzują SP 11 w Porębie (5 uczniów), SP 8 w Rudołtowicach (6 uczniów) oraz SP 13 w Wiśle Małej oraz SP 19 w Brzeźcach (odpowiednio po 7 uczniów).

Szkoły różnią się także pod względem liczby godzin pozalekcyjnych oferowanych w tygodniu. Największą liczbę godzin oferują placówki o największej liczbie uczniów, tj. SP nr 1 i SP nr 18 w Pszczynie (odpowiednio 68 h/tydzień i 87 h/tydzień). Zakres dostępnych zajęć wynika z art. 42 Karty Nauczyciela i są to przede wszystkim zajęcia dydaktyczno - wyrównawcze, rekreacyjno - sportowe, rozwijające zainteresowania uczniów, artystyczne, gimnastyka korekcyjna oraz przedmiotowe koła zainteresowań. Ponadto trzy szkoły w ramach swojej działalności prowadzą wymianę uczniów z placówkami z zagranicy. Są to SP nr 1 w Pszczynie (program Comenius), ZSP Czarków (program Comenius) oraz ZSP Piasek (program e-Twinning).

Gimnazja

Na terenie Gminy funkcjonuje 5 gimnazjów: cztery zlokalizowane są w mieście Pszczyna oraz jedno funkcjonuje w Studzionce. W ostatnich latach liczba gimnazjów utrzymuje się na stałym poziomie. Nie odnotowano również żadnych zmian w sieci szkolnej.

Liczba uczniów gimnazjów w ostatnich trzech latach spada. Należy jednak zwrócić uwagę na względnie równomierny rozkład liczby uczniów w poszczególnych szkołach. Średnio na jedno gimnazjum przypada około 300 uczniów, co może wskazywać na optymalny rozwój infrastruktury edukacyjnej.

Tabela nr 18 - Liczba dzieci w gimnazjach

Lp.	Nazwa placówki/ miejscowość	2012/2013	2013/2014	2014/2015
1.	PG 1 Pszczyna	301	301	291
2.	PG 2 Pszczyna	250	281	302
3.	PG 3 Pszczyna	400	401	388
4.	PG 4 Pszczyna	352	340	342

5.	PG 5 Studzionka	254	236	244
Razem		**1557**	**1559**	**1567**

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Pszczyńskiego Zarządu Edukacji

W związku ze spadkiem liczby gimnazjalistów zmniejszeniu ulega liczba oddziałów w szkołach (z 68 w roku szkolnym 2011/2012 do 67 w roku szkolnym 2014/2015) oraz etatów (z 194,5 w roku szkolnym 2011/2012 do 189,8 w roku szkolnym 2014/2015).

Gimnazja publiczne posiadają bazę sportową w postaci sal gimnastycznych, są wyposażone w pracownie komputerowe oraz komputery z dostępem do Internetu. W szkołach zapewniane są także godziny zajęć pozalekcyjnych, których zakres jest zgodny z art. 42 Karty Nauczyciela: dydaktyczno - wyrównawcze, rekreacyjno - sportowe, rozwijające zainteresowania uczniów, artystyczne, gimnastyka korekcyjna, przedmiotowe koła zainteresowań. Wybrane Gimnazja uczestniczą także w programach związanych z wymianą uczniów z placówkami oświatowymi z zagranicy. Są to PG nr 1 w Pszczynie (program Comenius), PG nr 2 w Pszczynie (program e-Twinning) oraz PG nr 3 w Pszczynie (program Erasmus+).

Realizacja innych zadań oświatowych na rzecz uczniów i szkół

Obowiązkiem Gminy jest zapewnienie dowozu uczniom zamieszkałym w znacznym oddaleniu do szkoły. W latach 2012-2014 dowóz taki był organizowany do 11 gminnych szkół. Odbywał się on środkami komunikacji publicznej i w związku z tym uczniom zwracane były koszty przejazdów. Obowiązek ten obejmuje również dowóz uczniów niepełnosprawnych, którego organizacja polega na pokrywaniu kosztów dojazdu rodzicom lub przewoźnikom wyłonionym w drodze przetargu.

Tabela nr 19 - Dowóz uczniów do szkół i przedszkoli

Lp.	Wyszczególnienie	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
1.	Dowozy środkami komunikacji miejskiej – liczba uczniów	991	1001	974
2.	Dowozy realizowane przez przewoźników na podstawie umów – liczba uczniów	84	90	117
3.	Zwrot kosztów za dowozy uczniów niepełnosprawnych - realizowane przez rodziców	8	7	6
4.	Dotacja na przewóz uczniów niepełnosprawnych – liczba przewożonych uczniów	5	7	6

Źródło: Opracowanie na podstawie danych PZE

Z mocy ustawy o systemie oświaty Gmina wspomaga pomocą materialną uczniów w formie

stypendiów szkolnych i zasiłków a od roku 2011 pomoc ta jest realizowana przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Pszczynie. Uczniom, którzy osiągają wyróżniające wyniki w nauce lub posiadają osiągnięcia sportowe przyznawane są stypendia stanowiące pomoc materialną o charakterze motywacyjnym. Zgodnie z Uchwałą Rady Miejskiej w Pszczynie wysokość stypendium wynosi 100 zł dla uczniów szkół podstawowych i 150 dla uczniów szkół gimnazjalnych i liceum i wypłacane jest raz na semestr. Innym zadaniem jest wsparcie w zakresie zakupu podręczników szkolnych w ramach programu rządowego „Wyprawka szkolna".

Tabela nr 20 - Pomoc materialna dla uczniów

Lp.	Wyszczególnienie	Rok 2012		Rok 2013		Rok 2014	
		Liczba	Kwota	Liczba	Kwota	Liczba	Kwota
1.	Stypendium szkolne	424	237820	497	280245		
2.	Zasiłek szkolny	13	5455	8	6410		
3.	Stypendium motywacyjne	867	86700				
4.	Wyprawka szkolna	262	52338				

Źródło: Opracowanie na podstawie danych PZE

Dla uczniów pszczyńskich szkół organizowane są różnorodne formy wypoczynku szkół w okresie ferii zimowych oraz wakacji letnich, a także wyjazdy na „zieloną szkołę" dla uczniów z klas trzecich.

Tabela nr 21 - Liczba uczestników wypoczynku organizowanego przez PZE

Formy wypoczynku	Liczba uczestników Rok 2012	Liczba uczestników Rok 2013	Liczba uczestników Rok 2014
Kolonie	168	129	0
Półkolonie	1085	1062	947
Zimowisko	40	30	17
Zielone szkoły 9 szkół podstawowych	307	212	159

Źródło: Opracowanie na podstawie danych PZE

Pozostałe placówki

Absolwenci gimnazjów mogą kontynuować naukę w szkołach ponadgimnazjalnych zlokalizowanych na terenie Powiatu Pszczyńskiego.

Należą do nich:

- Zespół Szkół Ogólnokształcących w Pszczynie,
- Powiatowy Zespół Szkół nr 1 w Pszczynie,
- Powiatowy Zespół Szkół nr 2 im. Karola Miarki w Pszczynie,
- Zespół Szkół Zawodowych i Ogólnokształcących w Woli,
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 4 w Zespole Szkół nr 3 im. Janusz Korczaka w Pszczynie,
- III Liceum Ogólnokształcące w Zespole Szkół nr 1 w Pszczynie.

Organizatorem powyższych placówek oświatowych jest Powiat Pszczyński. Wyjątek stanowi III Liceum Ogólnokształcące, które prowadzi Gmina Pszczyna. W roku szkolnym do Liceum uczęszczało 244 uczniów czyli o ponad 5% mniej niż w roku szkolnym 2011/2012. Licealiści uczą się w 11 oddziałach i mają do dyspozycji pełną infrastrukturę, taką jak: sala gimnastyczna, pracownie komputerowe oraz świetlica szkolna.

Pomoc i opieka oferowana jest także przez placówki wsparcia dziennego tj. świetlice środowiskowe, w których dzieci i młodzież w wieku od 6 do 16 lat może spędzać czas wolny, poszerzać własne zainteresowania, ale przede wszystkim uzyskać pomoc w odrabianiu zadań domowych, przygotowaniu do sprawdzianów oraz spędzić czas pod okiem opiekunów.

Na terenie Gminy funkcjonują obecnie 4 świetlice prowadzone przez organizacje pozarządowe tj.:
- Pszczyńskie Stowarzyszenie Niesłyszących,
- Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym koło w Pszczynie
- Parafia Wszystkich Świętych w Pszczynie,
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Powiatowy w Pszczynie.

3.3.3 Mieszkalnictwo i transport

Zasoby mieszkaniowe w Gminie Pszczyna obejmują zarówno mienie komunalne jak i prywatne. W latach 2010-2013 liczba budynków mieszkalnych wzrosła o ponad 6% (z 9385 do 9971 budynków). Tym samym wzrosła także liczba mieszkań. W 2013 roku w Gminie zlokalizowanych było 14 802 mieszkań, z czego 58,1% na terenie miasta.

Cechą charakterystyczną dla Gminy Pszczyna jest relatywnie duża przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania, która w 2013 roku wynosiła 97,7m^2. Dla porównania w województwie śląskim wskaźnik ten wynosił 73,1m^2. Tym samym można wysunąć wniosek, że na terenie Gminy przewagę stanowi budownictwo indywidualne, jednorodzinne.

W analizie zasobów mieszkaniowych nie można pominąć stopnia wyposażenia w podstawowe instalacje. Ocena ta pozwala określić warunki życia w danej jednostce. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego prawie wszystkie mieszkania w mieście posiadają dostęp do wodociągu i łazienki (odpowiednio 99,7% i 98,4%), natomiast centralne ogrzewanie posiada 88,3% mieszkań. Na obszarach wiejskich proporcje te są nieco odmienne. Wodociąg i łazienka wskazana została w przypadku odpowiednio 98,9% i 96,5% mieszkań. Z centralnego ogrzewania korzystają lokatorzy 92,3% mieszkań.

Na uwagę zasługuje fakt, że w Gminie Pszczyna znaczna cześć zasobów mieszkaniowych ogrzewana jest przez lokalne kotłownie bazujące na węglu. Tym samym w okresie zimowym wzrasta emisja szkodliwych pyłów i zanieczyszczeń wpływających na stan powietrza atmosferycznego a także jakość życia mieszkańców. Tradycyjne źródła ogrzewania w połączeniu z niską efektywnością energetyczną budynków jest problemem, który wiąże się wprost ze zjawiskiem niskiej emisji. Dlatego też niezbędne jest przedsięwzięcie działań zmierzających do ograniczenia tego problemu, m.in. poprzez termomodernizację budynków, wymianę pieców itp.

W Gminie w zasobach komunalnych w 2013 roku znajdowało się 601 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 25 711 m^2. Ponadto Gmina posiadała 83 mieszkania socjalne (o 12 więcej względem 2011 roku). Nadal jednak zgłaszane jest duże zapotrzebowanie na tego typu lokale mieszkalne ze względu na pogarszającą się sytuację materialną mieszkańców. Zasobem komunalnym Gminy Pszczyna zarządza utworzona z dniem 1 kwietnia 1994 jednostka budżetowa Gminy - Administracja Zasobów Komunalnych.

Infrastruktura społeczna Gminy Pszczyna przedstawia się następująco:

Tabela nr 22 - Infrastruktura społeczna

Lp.	Wyszczególnienie	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
1.	Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	618	600	593
2.	Liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne z zasobów gminy	39	50	54
3.	Liczba mieszkań socjalnych	81	83	83
4.	Liczba oczekujących na mieszkanie socjalne	119	136	131
5.	Liczba wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego	10	10	10

Źródło: Opracowanie na podstawie danych UM

Jak wynika z powyższego zestawienia spada liczba mieszkań w zasobie komunalnym Gminy natomiast wzrasta liczba wniosków o jego przyznanie. Potrzeby mieszkaniowe mieszkańców

Gminy nie są w pełni zaspokojone, wzrasta liczba osób i rodzin spełniających kryteria do jego przyznania, co świadczyć może także o ubożeniu społeczeństwa, ponieważ liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne z zasobów Gminy odnosi się do liczby wniosków zakwalifikowanych do listy uprawnionych do najmu mieszkania z zasobów Gminy Pszczyna. Liczba oczekujących na mieszkanie socjalne dotyczy liczby wniosków zakwalifikowanych do listy osób uprawnionych do najmu mieszkania z zasobów Gminy Pszczyna. Liczba wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego dotyczy liczby wyroków eksmisyjnych bez prawa do lokalu socjalnego oraz liczby wyroków eksmisyjnych, w których sąd tylko wobec niektórych osób ujętych w wyroku orzekł o braku uprawnień do lokalu socjalnego.

Rozwiązaniem systemowym w zakresie przeciwdziałania zadłużeniom czynszowym oaz eksmisjom i bezdomności są dodatki mieszkaniowe.

Tabela nr 23 - Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych oraz koszty ich finansowania w latach 2012-2014

L.p.	Wyszczególnienie	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
1.	Liczba osób	380	366	363
2.	Kwota wypłaconych dodatków mieszkaniowych	417.348	479.253	463.199

Źródło: Opracowanie na podstawie danych UM.

Na przestrzeni lat 2012-2014 obserwuje się tendencję spadkową w ilości przyznawanych dodatków mieszkaniowych, jednocześnie na przestrzeni tego czasu wzrosła liczba wydatkowanych środków na dodatki mieszkaniowe pobierane przez mieszkańców Gminy.

Na terenie Gminy działa także Pszczyńskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. Spółka powstała na mocy uchwały Rady Miejskiej w Pszczynie Nr 159/99 z dnia 28 kwietnia 1999 roku, a jej podstawowym celem jest budowa lokali mieszkalnych na wynajem. Spółka prowadzi działalność w zakresie:

- wynajmowania lokali użytkowych w budynkach będących jej własnością,
- sprawowania zarządu na podstawie umów zlecenia z budynkami Wspólnot Mieszkaniowych.

Obecnie w zasobach PTBS Sp. z o.o. znajdują się:

- budynek Mieszkalny Wielorodzinny w Pszczynie przy ulicy Wodzisławskiej 9A i 9B,
- zespół Budynków Mieszkalnych Wielorodzinnych w Pszczynie przy ulicy Korfantego 45-55,
- zespół Budynków Mieszkalno - Użytkowych w Pszczynie przy ulicy Bednorza 10- 12, 14-16, 18-20.

Towarzystwo sprawuje także zarząd nad 50 wspólnotami mieszkaniowymi.

Ponadto na terenie Gminy działa także Pszczyńska Spółdzielnia Mieszkaniowa, która skupia 2445 członków. Ogółem powierzchnia gruntów PSM wynosi: 35.557 ha. Pszczyńska Spółdzielnia Mieszkaniowa posiada 61 budynków wielorodzinnych oraz 1 budynek mieszkań zastępczych. W budynkach tych znajduje się łącznie 2.716 mieszkań o powierzchni

użytkowej wynoszącej 132.709,72 m^2 Budynki zlokalizowane są w Pszczynie, Brzeszczach i Goczałkowicach. Na terenie Gminy Pszczyna są to:

- 54 budynki wielorodzinne o powierzchni użytkowej 113.448,86 m^2
- 1 budynek mieszkań zastępczych o powierzchni użytkowej 287,85 m^2

3.3.3.1 Sieć drogowa

Podstawową sieć drogową Gminy Pszczyna tworzą drogi wojewódzkie, powiatowe oraz gminne. Na terenie Gminy krzyżują się ważne ciągi komunikacyjne południowej części województwa śląskiego. Są to:

- droga krajowa nr 1 relacji Gdańsk - Cieszyn (zapewnia bezpośrednie połączenie Gminy z autostradą A4),
- drogi wojewódzkie: 931, 933, 939 oraz 935, które łączą Pszczynę z autostradą A1.

Nadrzędny układ sieci komunikacyjnej uzupełniają drogi i ulice miejskie oraz wiejskie, które stanowią podstawowy układ komunikacyjny Gminy Pszczyna.

Na terenie miasta Pszczyna znajduje się łącznie 94 km dróg gminnych, a na terenach wiejskich – 143,5 km. Prawie 64% dróg z obszaru miasta (59,9 km) ma charakter dróg twardych z ulepszoną nawierzchnią. Ponadto taki charakter ma połowa dróg gminnych na terenach wiejskich. Drogi o nawierzchni gruntowej stanowią zdecydowaną mniejszość w mieście - ich łączna długość to 2 km, prawie 80% dróg gruntowych zlokalizowana jest na terenach wiejskich.

Tabela nr 24 - Drogi gminne w mieście Pszczyna

Osiedle	Długość dróg	Rodzaj nawierzchni				Stan techniczny dróg				
		Trwała	*Udział w dł. dróg (%)*	Utwardzona/ mieszana	grunt.	Średnia ocena*	Stan zły (6 pkt)		Stan dostateczny (3 pkt)	
							(m)	(%)	(m)	(%)
Stare Miasto	3 301,0	3 301,0	100	0,0	0,0	1,1	206,0	6,2	897,0	27,2
Śródmieście	5 040,0	4 790,0	95	250,0	0,0	2,6	650,0	12,9	2 052,0	40,7
Siedlice	1 573,0	1 573,0	100	0,0	0,0	1,5	1 500,0	95,4	0,0	0,0
Powstańców Śląskich	12 376,0	8 640,0	70	3 736,0	0,0	2,9	3 810,0	30,8	4 451,0	36,0
Polne Domy	7 910,0	2 937,0	37	4 973,0	0,0	3,9	2 697,0	34,1	2 033,0	25,7
Podstarzyniec	4 013,0	567,0	14	3 345,0	101,0	5,3	2 994,0	74,6	549,0	13,7
Piłsudskiego	3 500,0	3 019,0	86	481,0	0,0	2,5	67,0	1,9	2 415,0	69,0
Piastów	3 528,0	3 528,0	100	0,0	0,0	2,6	1 772,0	50,2	1 108,0	31,4
Stara Wieś	27 299,0	9 897,0	36	15 675,0	1 727,0	4,9	18 426,0	67,5	5 041,0	18,5
Kolonia Jasna	11 598,0	10 672,0	92	926,0	0,0	2,7	2 894,0	25,0	4 714,0	40,6

Kępa	1 401,0	379,0	27	1 022,0	0,0	4,8	1 022,0	72,9	0,0	0,0
Daszyńskiego	12 459,0	10 654,0	86	1 805,0	0,0	2,4	1 865,0	15,0	7 052,0	56,6
OGÓŁEM	***93 998,0***	***59 957,0***	***64***	***32 213,0***	***1 828,0***	***3,1***	***37 903,0***	***40,3***	***30 312,0***	***32,2***

* Jest to średnia z ocen stanu technicznego, gdzie: 0 – stan dobry, 3 pkt - pojedyncze łaty, zapadnięcia, ubytki w warstwie ścieralnej; 6 pkt - stan zły – liczne łaty, spękania, nierówności, wyrwy.

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Pszczynie

Tabela nr 25 - Drogi gminne na obszarach wiejskich w Gminie Pszczyna

solectwo/ miejscowość	**długość dróg**	**rodzaj nawierzchni**				**stan techniczny dróg**				
		trwała	***Udział w dł. dróg (%)***	**utwardzona/ mieszana**	**grunt.**	**średnia ocena***	**stan zły (6 pkt)**		**stan dostateczny (3 pkt)**	
							(m)	(%)	(m)	(%)
Brzeźce	5 144,0	2 613,0	51	2 531,0	0,0	4,4	1 231,0	23,9	3 525,0	68,5
Ćwiklice	13 127,0	9 028,0	69	3 084,0	1 015,0	3,9	4 634,0	35,3	5 408,0	41,2
Czarków	12 444,0	7 808,0	63	4 356,0	280,0	4,5	5 257,0	42,2	4 124,0	33,1
Jankowice	14 407,0	7 267,0	50	6 500,0	640,0	4,4	7 536,0	52,3	4 825,0	33,5
Łąka	22 807,0	11 130,0	49	11 107,0	570,0	4,0	8 774,0	38,5	10 282,0	45,1
Piasek	17 901,0	8 858,0	49	9 043,0	0,0	4,1	9 273,0	51,8	4 022,0	22,5
Poręba	6 323,0	3 908,0	62	2 415,0	0,0	4,5	1 675,0	26,5	3 908,0	61,8
Rudołtowice	6 145,0	3 302,0	54	2 843,0	0,0	4,1	2 766,0	45,0	3 302,0	53,7
Studzienice	8 168,0	3 247,0	40	4 021,0	900,0	4,7	4 921,0	60,2	730,0	8,9
Studzionka	18 259,0	10 345,0	57	5 622,0	2 292,0	4,6	7 300,0	40,0	6 999,0	38,3
Wisła Mała	9 495,0	1 630,0	17	7 111,0	754,0	4,5	4 457,0	46,9	4 540,0	47,8
Wisła Wielka	9 367,0	3 780,0	40	4 740,0	847,0	4,1	4 588,0	49,0	1 528,0	16,3
OGÓŁEM	***143 587,0***	***72 916,0***	***51***	***63 373,0***	***7 298,0***	***4,3***	***62 412,0***	***43,5***	***53 193,0***	***37,0***

* Jest to średnia z ocen stanu technicznego, gdzie: 0 – stan dobry, 3 pkt - pojedyncze łaty, zapadnięcia, ubytki w warstwie ścieralnej; 6 pkt - stan zły – liczne łaty, spękania, nierówności, wyrwy

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Pszczynie

Na komfort przemieszczania się w Gminie, a także na jakość jej przestrzeni wpływa stan techniczny infrastruktury drogowej. Z uwagi na ciągle rosnący ruch lokalny stan techniczny niektórych dróg nie odpowiada wymogom. Dostrzega się duże zróżnicowanie przestrzenne stanu technicznego dróg i ulic wewnątrz miasta. Drogi gminne zlokalizowane na terenach wiejskich charakteryzują się natomiast gorszym stanem. Ponadto ich rozmieszczenie i stan nie zapewnia dobrego połączenia komunikacyjnego pomiędzy jednostkami osadniczymi w

Gminie. Dysproporcje te są efektem przede wszystkim ograniczonych środków finansowych, które samorządy posiadają do dyspozycji. W dużym stopniu pomocne w szeregu inwestycji drogowych były środki pomocowe w ramach funduszy unijnych do 2013 roku, a także mogą być środki finansowe w ramach nowej perspektywy finansowej UE (Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego 2014-2020, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020). Obecnie jest przygotowana dokumentacja techniczna dla realizacji wybranych odcinków dróg gminnych, w większości na terenach wiejskich.

Istniejący układ przestrzenny dróg powoduje utrudnienia w ruchu samochodowym na terenie miasta. W najbardziej newralgicznych punktach (połączenie drogi krajowej z drogami wojewódzkimi) tworzą się korki, które pogarszają jakość życia w mieście, ale także przyczyniają się do pogorszenia warunków atmosferycznych (wzrost emisji gazów i pyłów). Podstawowym kierunkiem przebudowy układu komunikacyjnego powinno być rozdzielenie ruchu tranzytowego i lokalnego. Stan ten został częściowo zapewniony przez wybudowanie obwodnicy miasta, która przejmuje ruch tranzytowy i wyprowadza go poza miasto. Niestety obecny układ komunikacyjny jest niewystarczający. Drogi przebiegające przez Gminę nie posiadają alternatywy. W przypadku zdarzeń losowych, nie ma możliwości dotarcia do celu przy wykorzystaniu dostępnych dróg.

Komunikacja publiczna zapewniona jest przede wszystkim przez Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Pszczynie Sp. z o.o. Główne kierunki dostępności komunikacyjnej połączeniami autobusowymi to: Bielsko-Biała, Rybnik, Zakopane oraz Mrzeżyno (w sezonie wakacyjnym). Przewoźnik zapewnia także połączenia na trasie Pszczyna - Studzienice oraz Pszczyna - Góra Pawilon. Ponadto obsługuje linie lokalne w Pszczynie (w sumie 19 linii)[6].

Uzupełnieniem dla komunikacji autobusowej jest komunikacja kolejowa. Na terenie Gminy znajduje się linia kolejowa relacji Warszawa - Katowice - Bielsko-Biała. Miasto skomunikowane jest również z Żorami i Rybnikiem, ale także pośrednio z takimi ośrodkami miejskimi, jak: Bydgoszcz, Częstochowa, Warszawa, Łódź, Gdańsk, Kraków, Wrocław (dzięki połączeniu Kolejami Śląskimi z Katowicami). Niestety linia kolejowa przebiega równolegle do DK1. W godzinach szczytu zamykane przejazdy kolejowe ograniczają znacząco możliwość przemieszczania się z części wschodniej miasta na zachodnią.

Utrudniona komunikacja wewnątrz miasta może w przyszłości przyczynić się do zahamowania rozwoju. Wiadomo bowiem, że najwięcej inwestycji lokalizowanych jest w miejscach posiadających pełną infrastrukturę - przede wszystkim umożliwiającą dojazd. Układ urbanistyczny miasta, a przede wszystkim jego zabytkowy charakter, determinuje rozwój infrastruktury komunikacyjnej w centrum. Sieć uliczek wokół Rynku posiada ograniczone możliwości przejazdu i zaparkowania. Dlatego też niezbędne jest podjęcie stosowanych kroków w celu usprawnienia tej sfery w mieście. Obecnie jednostka budżetowa, Administracja Zasobów Komunalnych, zarządza pięcioma parkingami w mieście:

- przy ul. Chrobrego - jest to nowopowstały parking, o nawierzchni z kostki betonowej, z wyznaczonymi miejscami parkingowymi, nasadzeniami drzew i krzewów oraz infrastrukturą towarzyszącą;
- przy ul. Dworcowej (była targowica) - o nowej nawierzchni asfaltowej z wydzielonymi miejscami parkingowymi;
- nad Pszczynką - o nawierzchni z płyt ażurowych;

[6] http://www.pks-pszczyna.pl

- przy ul. Dworcowej (obok Młyna) - o nawierzchni betonowej;
- przy ul. W. Polskiego (przekazany do administrowania w 2015 roku) - o złym stanie technicznym, wymagającym remontu, polegającym na wykonaniu nowej nawierzchni oraz podbudowy kamiennej[7].

Wydział Gospodarki Komunalnej Urzędu Miejskiego w Pszczynie zarządza natomiast następującymi parkingami w mieście:

- przy ul. Bielskiej (koło kościoła) - stan techniczny dobry;
- przy ul. Bielskiej (koło Zagrody Żubrów) - stan techniczny dobry;
- przy ul. Chopina - stan techniczny zły;
- przy ul. Dworcowej - stan techniczny zły, nieuregulowany stan prawny gruntów;
- przy ul. Parkowej (przy Skansenie) - stan techniczny zły[8].

Ponadto jako miejsca przeznaczone do korzystania z postoju pojazdów wyznaczono parkingi: przy ul. Warownej, Piwowarskiej, Basztowej, Żorskiej, Katowickiej, Antesa, Bogedaina.

Na terenie Pszczyny znajduje się pięć tras rowerowych oraz dwa szlaki o znaczeniu europejskim:

- nr 1 "Książęca" - czerwona prowadząca od granicy Gminy Kobiór do Pszczyny - długość 10,9 km;
- nr 10 - zielona, z Pszczyny do granicy Gminy Miedźna - długość 6,6 km;
- nr 178 "Plessówka" - niebieska, prowadząca od granicy Gminy Kobiór do Pszczyny - długość 11,3 km;
- nr 279 - niebieska, od granicy Gminy Strumień do Pszczyny - długość 20,6 km;
- nr 303 - czarna, od miejscowości Łąka do Goczałkowic - długość 4,6 km;
- nr R4 - jest to trasa prowadząca śladem planowanej trasy międzynarodowej EuroVelo nr 4 - od granicy Gminy Strumień przez Pszczynę do granicy Gminy Miedźny - długość 27,4 km;
- trasa Greenways Kraków - Morawy - Wiedeń - na terenie Gminy Pszczyna od granicy z Gminą Miedźna do Goczałkowic - długość 15,4 km.

Trasy te prowadzą drogami o małym ruchu samochodowym, obok obiektów atrakcyjnych pod względem turystycznym, przyrodniczym i rekreacyjnym.

Jak wykazały badania ankietowe, zdecydowana większość respondentów ocenia źle poziom świadczonych usług transportowych na terenie Gminy. W opinii respondentów brak możliwości skorzystania z transportu na terenie Gminy, w szczególności w godzinach popołudniowych utrudnia bądź często uniemożliwia znalezienie i utrzymanie zatrudnienia mieszkańcom mieszkającym w przyległych sołectwach. Podobnie brak możliwości dojazdu i powrotu w znacznym stopniu utrudnia dzieciom i młodzieży uczestniczenie w zajęciach

[7] dane uzyskane z Administracji Zasobów Komunalnych w Pszczynie
[8] dane Urzędu Miejskiego w Pszczynie

oferowanych przez MORiS czy Dom Kultury czy udział w wydarzeniach kulturalnych organizowanych w większości na terenie miasta.

3.3.4 Wsparcie osób starszych i osób z niepełnosprawnością

Obecne procesy demograficzne obserwowane w Polsce oraz Pszczynie wskazują wyraźnie na starzenie się społeczeństwa, tj. wzrost udziału osób starszych w populacji. Przyczyną w/w procesów jest znaczny postęp gospodarczy, społeczny i medyczny, który daje możliwość długiego życia w coraz większym komforcie i bezpieczeństwie. Fakt ten ma wpływa na wiele dziedzin, m. in. na gospodarkę, strukturę społeczną czy relacje międzypokoleniowe. Proces ten przybiera na sile, a konsekwencje, jakie za sobą pociąga, stają się coraz bardziej wyraziste.

Strukturę demograficzną oraz jej dynamikę przedstawia poniższa tabela:

Tabela nr 26 - Zmiany stanów ludności w latach 2008-2035 w Polsce

Polska	2008	2009	2010	2015	2020	2025	2030	2035
Ogółem	-8 235	-6 755	-8 700	-75 892	-186 170	-391 794	-642 075	-802 951
0-14	-84 052	-59 765	-31 226	49 122	124 349	-293 606	-566 112	-524 530
15-59	-115 070	-143 836	-191 269	- 1265 304	-1 293 829	-528 622	-339 014	-789 206
60+	190 887	196 846	213 795	1 140 290	983 310	430 434	263 051	510 785
15-64	70 650	45 131	13 467	-900 992	-1 334 650	988 654	-427 279	-440 576
65+	5 167	7 879	9 059	775 978	1 024 131	890 466	351 316	162 155
75+	51 265	49 280	48 596	147 659	-35 810	580 038	766 017	586 844
80+	56 842	55 294	61 801	173 623	78 647	-29 046	467 763	568 847
85+	35 957	32 317	38 104	148 829	83 088	41 905	-10 268	321 414

Źródło: GUS

Struktura ludności według wieku będzie ulegać dynamicznym zmianom, praktycznie w całym prognozowanym okresie. Zmiany te są przede wszystkim konsekwencją demograficznego „falowania", tj. pojawiania się na przemian wyżów i niżów demograficznych, których efekty nakładają się na siebie z różna siłą w różnych okresach, powodując bardziej widoczne zmiany w procesach dzietności i umieralności, natomiast w mniejszym stopniu oddziałują na tę strukturę zmiany w rozmiarach migracji zagranicznych definitywnych, czyli migracji na pobyt stały, a szczególnie emigracji. Liczba osób w wieku produkcyjnym w całym okresie prognozy - będzie ulegać systematycznemu zmniejszaniu z poziomu 24545 tys. w 2007 roku do 20739 tys. w 2035, a zatem o prawie 3,8 mln, przy czym największy spadek będzie miał miejsce w pięcioleciu 2015-2020 (ok. 1,2 mln osób) oraz w okresach pięcioletnich bezpośrednio poprzedzającym (ok. 853 tys.) i następującym po wspomnianych latach ok. 878 tys.). Znaczące zmiany wystąpią także wewnątrz struktury wieku produkcyjnego ludności, tj. pomiędzy wiekiem mobilnym (18-44 lata) oraz niemobilnym (45-60/65 i więcej). Będzie

obserwowane dynamiczne starzenie się struktury ludności w wieku produkcyjnym. Wspomniane zmiany spowodują gwałtowne zmniejszanie się i starzenie się zasobów pracy, a w konsekwencji pogarszanie się podaży siły roboczej na polskim rynku pracy.

Wyniki najnowszej długookresowej prognozy ludności Polski na lata 2008-2035 wskazują, że w perspektywie najbliższych 28 lat, tzw. horyzontu prognozy, liczba ludności Polski będzie systematycznie zmniejszać się, przy czym tempo tego spadku będzie coraz wyższe wraz z upływem czasu. Przewiduje się, że w 2010 roku ludność Polski osiągnie prawie 38092 tys. osób, w 2020 – ok. 37830 tys., zaś w 2035 roku – ok. 35993 tys. - przy założeniu scenariusza prognozy określanego jako najbardziej realistyczny. Podobny stan ludności wystąpił w Polsce latach 1981-1982, kiedy to był obserwowany ostatni boom urodzeniowy.

Strukturę demograficzną Gminy Pszczyna przedstawia poniższa tabela

Tabela nr 27 - Struktura demograficzna wg płci i wieku w latach 2012-2014

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2013 =100
Liczba ludności ogółem	50 614	50 665	51 423	101,5%
Kobiety ogółem, w tym:	26 157	26 243	26 502	101,0%
wiek 0-17 lat	5 036	5 114	5 148	100,7%
wiek 18-59 lat	15 949	15 454	15 616	101,0%
wiek 60 lat i więcej	5 172	5 675	5 738	101,1%
Mężczyźni ogółem, w tym:	24 457	24 422	24 921	102,0%
wiek 0 – 17 lat	5 146	5148	5 208	101,2%
wiek 18 – 64 lata	16 974	16 659	17 060	102,4%
wiek 65 lat i więcej	2 337	2615	2 653	101,5%

Źródło: Opracowanie na postawie danych UM

Struktura demograficzna Gminy Pszczyna pozwala na stwierdzenie, iż liczba ludności w Gminie w ostatnich latach nieznacznie wzrasta co jest pozytywnym zjawiskiem. W roku 2014 mieszkańców Gminy było o 809 osób więcej niż w roku 2012. Najliczniejszą kategorią są osoby w wieku aktywności zawodowej. Na stałym poziomie utrzymuje się grupa wiekowa osób uczących się i kształtuje się na poziomie nieznacznie powyżej 20% ogólnej populacji. Natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym w roku 2014 wynosi 16,4% ogólnej populacji i wzrosła w stosunku do roku 2012 o ponad 2 punkty procentowe.

Ryc.4 - Struktura wiekowa mieszkańców Pszczyny w latach 2012 -2014

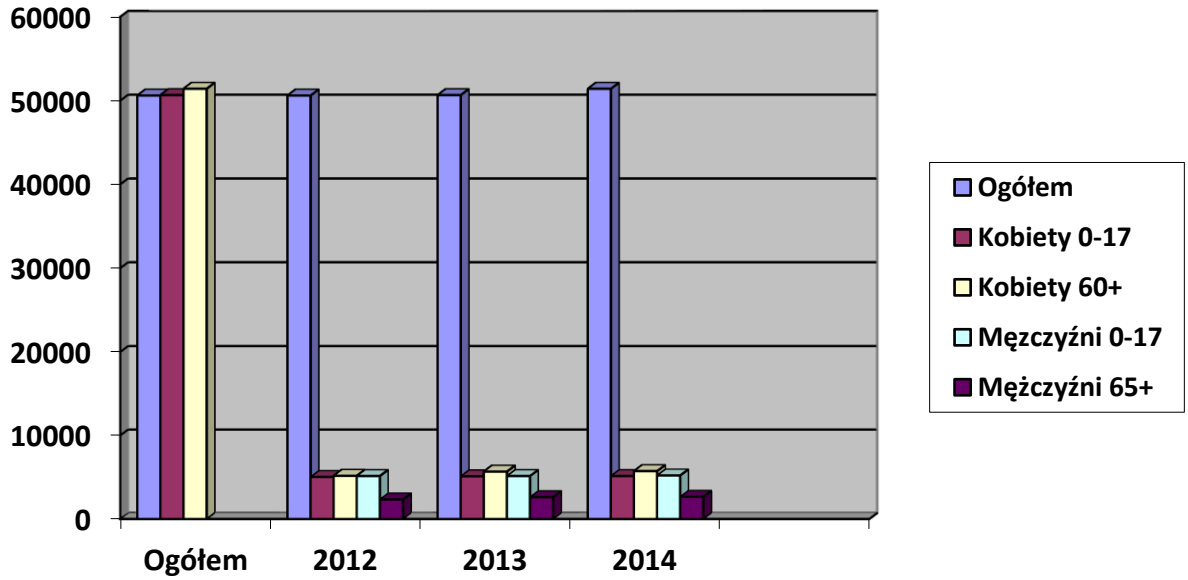

Dane o osobach niepełnosprawnych pozyskiwane są w wielu badaniach statystycznych. Ze względu na stosowaną metodologię badań dostępność danych na określonym poziomie podziału terytorialnego jest ograniczona.

Największym badaniem, w którym zbierane są informacje o osobach niepełnosprawnych są spisy powszechne. Ostatni, Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań z 2011 roku, został przeprowadzony metodą mieszaną, tj. przy wykorzystaniu administracyjnych źródeł danych (rejestrów i systemów informacyjnych) oraz danych pozyskanych bezpośrednio od ludności w ramach badania reprezentacyjnego.

Większość danych w NSP 2011 (w tym dotyczących tematyki niepełnosprawności) była pozyskiwana w badaniu reprezentacyjnym przeprowadzonym na 20% próbie wylosowanych mieszkań (w skali kraju) i na zasadzie dobrowolności.

Osobą niepełnosprawną jest taka osoba, która posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osoba, która takiego orzeczenia nie posiada, lecz odczuwa ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku (zabawa, nauka, samoobsługa).

Zbiorowość osób niepełnosprawnych dzieli się na 2 podstawowe grupy:

- osoby niepełnosprawne prawnie tj. takie, które posiadały odpowiednie, aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony,

- osoby niepełnosprawne tylko biologicznie tj. takie, które nie posiadały orzeczenia, ale miały (odczuwały) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych.

Kryterium do zakwalifikowania danej osoby do zbiorowości osób niepełnosprawnych prawnie jest posiadanie:

- aktualnego orzeczenia wydanego przez odpowiedni organ orzekający – dla osób w wieku 16 lat i więcej,
- uprawnienia do pobierania zasiłku pielęgnacyjnego – dla dzieci poniżej 16 roku życia.

Analizując zbiorowość niepełnosprawnych mieszkańców województwa śląskiego wg Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku, zauważyć można istotne różnice w porównaniu do 2002 r. Zmiany w przepisach prawnych i zaostrzenie przepisów dotyczących przyznawania rent z tytułu niezdolności do pracy i podobnych świadczeń spowodowały znaczne zmniejszenie się zbiorowości osób niepełnosprawnych prawnie. Wyniki NSP 2011 wykazały, że liczba osób niepełnosprawnych prawnie wyniosła 344,8 tys. (62,4% ogółu osób niepełnosprawnych) i zmniejszyła się o 93,5 tys. (21,3%). Wśród osób mieszkających na wsi odnotowano spadek liczby niepełnosprawnych o 30,7 tys. (34,2%), a w miastach o 62,8 tys. (18,0%). W populacji niepełnosprawnych mieszkańców naszego województwa 55,6 tys. (10,1%) posiadało wyłącznie prawne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, nie deklarując żadnych ograniczeń sprawności w wykonywaniu podstawowych czynności życiowych. Najczęściej osoby te legitymowały się lekkim stopniem niepełnosprawności (25,2 tys.), a następnie stopniem umiarkowanym (18,0 tys.).
Istotne zmiany zauważyć można także w populacji osób niepełnosprawnych wyłącznie biologicznie, tj. takich, które nie posiadały orzeczenia, ale ich subiektywna ocena wskazywała, że miały (odczuwały) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych. Liczba tych osób wyniosła 207,4 tys. i była wyższa o blisko 70% niż w 2002 r. Liczba osób niepełnosprawnych wyłącznie biologicznie wzrosła zarówno w miastach jak i na wsi odpowiednio: o 73,5% i 55,4%. Wśród osób niepełnosprawnych wyłącznie biologicznie kobiety stanowiły ponad 60%, a mężczyźni prawie 40%. W porównaniu z NSP 2002 struktura ta kształtowała się na podobnym poziomie. Zarówno kobiety jak i mężczyźni najczęściej deklarowali umiarkowane ograniczenie sprawności (odpowiednio: 29,3% i 22,4%), a najrzadziej całkowite ograniczenie sprawności (odpowiednio: 2,3% i 1,6%).

Zmiany demograficzne pociągają za sobą konieczność dostosowania infrastruktury społecznej służącej zaspakajaniu potrzeb mieszkańców. Obecnie w Gminie Pszczyna funkcjonuje sieć instytucji pomocowych, które działają na rzecz osób starszych i osób z niepełnosprawnością. Zakres działań tych instytucji obejmuje:

1. Dom Pomocy Społecznej - Dom Sióstr Boromeuszek w Pszczynie, ul. Warowna 59. Jest filią Domu Generalnego Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Karola Boromeusza w Mikołowie, przeznaczony dla osób przewlekle psychicznie chorych. Działa na podstawie umowy zawartej pomiędzy Zgromadzeniem Sióstr Miłosierdzia Św. Karola Boromeusza w Mikołowie, a Starostą Powiatu Pszczyńskiego. Posiada 72 miejsca (koedukacyjne) i zapewnia całodobową opiekę. Świadczy usługi zgodnie z ustalonym standardem, który uwzględnia potrzeby i możliwości psychofizyczne mieszkańców. Dom posiada status Organizacji Pożytku Publicznego i został nadany nr KRS 0000410940.

2. Środowiskowy Dom Samopomocy – w Pszczynie, ul. Św. Jadwigi 4 - jest placówką dziennego pobytu, przeznaczoną dla osób przewlekle chorych psychicznie, które nie wymagają leczenia szpitalnego oraz osób upośledzonych umysłowo. Jest częścią Ośrodka Matka Boża Różańcowa w Pszczynie. Głównym zadaniem jest nauczenie uczestników zajęć jak żyć w środowisku otwartym, oraz jak pokonywać trudności dnia codziennego. Powyższe cele realizowane są poprzez różnego rodzaju treningi, które odbywają się w ramach terapii zajęciowej. Terapia zajęciowa prowadzona jest w ramach treningów, które odbywają się w czterech pracowniach: Ogrodniczej, Krawieckiej, Ogólnej i Kulinarnej. Podopieczni korzystają także z porad psychologicznych i psychiatrycznych. Placówka współpracuje innymi placówkami tegoż Ośrodka, przede wszystkim z Warsztatami Terapii Zajęciowej, jak i ze Środowiskowym Domem Samopomocy z Woli.

3. Warsztaty Terapii Zajęciowej - Caritas Archidiecezji Katowickiej Ośrodek Matka Boża Różańcowa, Warsztat Terapii Zajęciowej, w Pszczynie, ul. Św. Jadwigi 4. Warsztaty istnieją od 1996 roku. Placówka przeznaczona jest dla 40 osób niepełnosprawnych. Realizuje zadania w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej, zmierzającej do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności każdego uczestnika, niezbędnych do możliwie niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia w środowisku.

Kandydatami na uczestników mogą być osoby niepełnosprawne, które mają ukończone 18 rok życia oraz posiadają aktualne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności z wpisem o konieczności rehabilitacji w WTZ. Terapia prowadzona jest w następujących pracowniach: gospodarstwa domowego, terapii manualnej, ceramiki, ogrodniczej, zoologicznej, technicznej, papieroplastyki, arteterapii, multimedialnej.

Wszyscy podopieczni WTZ w ramach zajęć uczestniczą regularnie w zajęciach rehabilitacyjnych na terenie Ośrodka, wykorzystując własną salę rehabilitacyjna oraz salę gimnastyczną, a także korzystają z basenu w Jankowicach. Dodatkowym elementem rehabilitacji jest także przygotowanie i udział w zawodach i olimpiadach sportowych dla osób niepełnosprawnych. Inną formą ubogacenia prowadzonej terapii jest udział w grupie teatralnej.

4. Zespół Szkół nr 3 Specjalnych im. Janusza Korczaka, w Pszczynie, ul. Zamenhofa. Organem prowadzącym dla Zespołu Szkół nr 3 w Pszczynie jest Powiat Pszczyński, a Organem sprawującym nadzór pedagogiczny nad szkołą jest Śląski Kurator Oświaty w Katowicach. W skład Zespołu Szkół nr 3 w Pszczynie wchodzą następujące szkoły:

- Szkoła Podstawowa nr 23 Specjalna,

- Publiczne Gimnazjum nr 7 Specjalne,

- Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 4 Specjalna,

- Szkoła Przysposabiająca do Pracy.

Szkoły wchodzące w skład Zespołu są szkołami publicznymi. Zespół Szkół nr 3 jest szkołą dla dzieci i młodzieży posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na upośledzenie umysłowe w stopniu: lekkim, umiarkowanym lub znacznym, głębokim oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi. Zespół Szkół jest placówką bez obwodów. Uczniowie powiatu pszczyńskiego przyjmowani są na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego wydane przez poradnię psychologiczno–pedagogiczną.

Uczniowie spoza powiatu pszczyńskiego przyjmowani są na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego wydanego przez poradnię psychologiczno–pedagogiczną oraz skierowanie Starostwa Powiatowego.

W roku szkolnym 2012/13 wyremontowane zostały pomieszczenia piwniczne, otwarto w nich siłownię. W tym samym roku w ramach programu unijnego "Radosna szkoła" otwarto plac zabaw na terenach sąsiadujących ze szkołą.

5. Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy - działa w oparciu o ustawę z dnia 30 sierpnia 1991 o zakładach opieki zdrowotnej. Jest to zakład stacjonarny, udziela całodobowych świadczeń zdrowotnych, które obejmują swoim zakresem pielęgnację, opiekę i rehabilitację osób nie wymagających hospitalizacji oraz zapewnia kontynuację leczenia farmakologicznego, pomieszczenia, wyżywienie odpowiednie do stanu zdrowia, a także prowadzi edukację zdrowotną tych osób i ich rodzin.

6. Ośrodek Pomocy Społecznej – Ośrodek zatrudnia 63 osoby, w tym 21 pracowników socjalnych. Udziela szerokiej pomocy, m.in. w formie zasiłków pieniężnych, pomocy w naturze, pomocy w formie usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych, żywienia dla dzieci i dorosłych, udzielanie schronienia, interwencji kryzysowych, poradnictwa prawnego, poradnictwa psychologicznego, reintegracji społeczno-zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i wykluczonych społecznie, pracy socjalnej.

Liczba osób i rodzin objętych pomocą społeczną ulega stopniowemu wzrostowi. Jak wynika ze sprawozdań MPiPS-03 sporządzanych przez OPS, w 2014 roku przyznano świadczenia 3 062 osobom (1092 rodzinom). Liczba ta była nieco wyższa niż w 2012 roku (2975 os.), ale niższa niż w 2013 roku (3333 os.). Wzrost liczby przyznanych świadczeń, wynikał ze wzrostu udziału osób pozostających bez pracy oraz wskazuje na wykluczenie społeczne pewnych grup społecznych ze względu na ich postępującą pauperyzację i uzależnienie od stałej pomocy. Obecnie na terenie Gminy ponad 6% ogólnej liczby mieszkańców korzysta z różnych form wsparcia Ośrodka. Na uwagę zasługuje fakt, że wśród beneficjentów pomocy przewagę stanowią rodziny zamieszkujące miasto (58,4% w 2014 roku; 56,2% w 2012 roku).

Tabela nr 28 - Struktura świadczeniobiorców w latach 2012-2014

	2012			**2013**			**2014**		
	Liczba rodzin	w tym na wsi	Liczba osób	Liczba rodzin	w tym na wsi	Liczba osób	Liczba rodzin	w tym na wsi	Liczba osób
Rodziny ogółem	1 092	459	3 088	1169	506	3 333	1 092	454	3 088
w tym o liczbie osób:									
1	383	129	383	393	133	393	383	130	383
2	157	59	314	164	60	328	157	60	314
3	160	65	480	196	94	588	160	67	480
4	193	98	772	199	95	796	193	84	772
5	115	59	575	133	74	665	115	61	575

6 i więcej	84	49	564	84	50	563	84	52	564
w tym:									
Rodziny z dziećmi	580	277	2 401	629	316	2 590	580	275	2 401
Rodziny niepełne	202	72	686	205	84	679	202	77	686
Rodziny emerytów i rencistów	158	55	336	159	62	329	158	59	336

Znaczny udział korzystających z pomocy stanowią rodziny emerytów i rencistów. Jest on względnie stały i od trzech lat utrzymuje się na poziomie 14%. Konieczność wsparcia tych rodzin wiąże się często z chorobami, niepełnosprawnością, jak również ubóstwem, często związanym z wysokimi wydatkami na ochronę zdrowia oraz samotnym prowadzeniem gospodarstwa domowego. Podjęcie pracy przez osobę niepełnosprawną ma znaczenie nie tylko ekonomiczne dla tej osoby, ale również spełnia istotny wymiar społeczny. Szczególnie ważne jest tu poczucie przydatności, samodzielności ekonomicznej, przynależności do danej grupy zawodowej. Wszystkie powyższe elementy wpływają na powstanie określonej tożsamości społecznej u osoby niepełnosprawnej, jej samoocenę i poczucie własnej wartości.
W Powiatowym Urzędzie Pracy w Pszczynie w roku 2014 pozostawało w rejestracji 95 osób niepełnosprawnych, z tego 53 kobiety.

Świadczenia wypłacone przez Gminę Pszczyna w latach 2011-2014 dla osób niepełnosprawnością i ich opiekunów przedstawia poniższa tabela

Tabela nr 29 - Świadczenia opiekuńcze

Lp.	Wyszczególnienie	Rok 2012 Liczba świadczeń/ kwota	Rok 2013 Liczba świadczeń/ kwota	Rok 2014 Liczba świadczeń/ Kwota
1.	zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka	2 962/ 453 186	3 175/ 485 775	3 203/ 490 059
2.	zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności	5 240/ 801 720	5 241/ 801 873	5 436/ 831 708
3.	zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności która powstała przed 21 rokiem życia	1 993/ 304 929	2 104/ 321 912	2 131/ 326 043
4.	zasiłek pielęgnacyjny dla osoby, która ukończyła 75 lat	627/ 95 931	662/ 101 286	651/ 99 603
5.	Specjalny zasiłek opiekuńczy	0	35/ 17 732	79/ 40 127
6.	Zasiłek dla Opiekuna	0	0	698/ 358 314

7.	Świadczenie pielęgnacyjne	2 261/ 1 165 009	1 859/ 1 019 902	1 476/ 1 090 788

Źródło: OPS Pszczyna

Jak wynika z powyższego zestawienia sukcesywnie wzrasta liczba osób z orzeczoną niepełnosprawnością, które kwalifikują się do ustawowych świadczeń z tego tytułu. Zmiana przepisów w zakresie świadczeń pielęgnacyjnych i kryteriów ich przyznania wyodrębniła dwa świadczenia z tego tytułu w zależności od wieku osoby wymagającej opieki i daty powstania jej niepełnosprawności.

Tabela nr 30 - Usługi opiekuńcze

Lp.	Wyszczególnienie Liczba osób	2012		2013		2014	
		Osób	godzin	Osób	godzin	Osób	Godzin
1.	Usługi opiekuńcze, w tym:	29	8 342	37	7 679	41	8 265
2.	Specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0	1	173	3	337
3.	Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi	2	749	3	752	3	402

Źródło: OPS Pszczyna

Dane potwierdzają proces starzenia się społeczeństwa i wzrost liczby osób wymagających opieki oraz pomocy w czynnościach życia codziennego.

7. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pszczynie, ul. Dworcowa 23 Pszczyna. Jednostka organizacyjna Powiatu Pszczyńskiego, realizująca zadania powiatu z zakresu pomocy społecznej, rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Świadczy pomoc na rzecz rodzin zastępczych, usamodzielnianych wychowanków, osób niepełnosprawnych, prowadzi specjalistyczne poradnictwo oraz współpracuje z szeregiem instytucji i placówek z terenu powiatu.
Zadania Centrum realizowane są przez prowadzenie postępowań administracyjnych, prowadzenie pracy socjalnej, poradnictwa, terapii i wsparcia psychologicznego. Z pomocy psychologa, pracowników socjalnych, prawnika mogą skorzystać mieszkańcy powiatu, którzy znajdują się w trudnej sytuacji życiowej.
Działania administracyjne Centrum polegają na przyznawaniu świadczeń w drodze decyzji administracyjnej, wypłacaniu tych świadczeń, zawieraniu porozumień z powiatami, dokonywaniu rozliczeń z gminami, wydawaniu skierowań do placówek opiekuńczo-wychowawczych, domów pomocy społecznej, ośrodków wsparcia. Centrum wydaje decyzje dotyczące odpłatności za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych i placówkach a także za pobyt w ośrodkach wsparcia.
W realizacji zadań Centrum współpracuje z Powiatowym Urzędem Pracy, szkołami, policją, ośrodkami pomocy społecznej, sądami, stowarzyszeniami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych, a także urzędami marszałkowskim i wojewódzkim. W Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie zatrudnionych jest 14 osób.

3.3.4.1 Działania na rzecz osób niepełnosprawnych

1. Rehabilitacja społeczna

Na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie otrzymuje środki finansowe z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Środki finansowe na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej są rozdysponowane zgodnie ze wskazaniami Uchwały Rady Powiatu Pszczyńskiego na następujące cele:

- dofinansowanie kosztów działania Warsztatów Terapii Zajęciowej - na bieżąco przekazywano środki przeznaczone na działalność warsztatów;

- dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych.

PCPR realizuje wnioski m. in. na:
- likwidację barier architektonicznych (dostosowanie łazienek dla osób niepełnosprawnych, zakup schodołazu, krzesełka dźwigowego);

- likwidację barier technicznych (zakup łóżek rehabilitacyjnych, wózka sanitarnego, krzesełka prysznicowo-toaletowego, nasadki toaletowej, specjalnych zabezpieczeń do łóżka, leżaka kąpielowego, podnośnika transportowo-kąpielowego z siedziskiem, szyn dla wózka inwalidzkiego, urządzeń specjalnie dostosowanych do potrzeb osób z dysfunkcją narządu wzroku - lupy elektronicznej, mówiącego zegarka, mówiącego termometru elektronicznego do ciała, mówiącego termometru, mówiącego kalkulatora, udźwiękowionego dyktafonu);
- likwidację barier w komunikowaniu się (zakup laptopów, komputera).

W 2014 roku 201 osobom niepełnosprawnym przyznano dofinansowanie do zakupu przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych (obuwia ortopedycznego, aparatów słuchowych, systemów wspomagających słyszenie, aparatów do bezdechu sennego, cewników neurologicznych, pieluchomajtek, worków do zbierania moczu, wózków inwalidzkich, protez, przedmiotów pionizujących, materaca przeciwodleżynowego, szkieł okularowych, ortez, łusek na goleń i stopę, gorsetu i innych.)

Tabela nr 31 - Liczba osób korzystających z dofinansowania ze środków PFRON w ramach rehabilitacji społecznej.

Rodzaj dofinansowania	2012	2013	2014
warsztaty terapii zajęciowej	45	45	45
turnusy rehabilitacyjne	117	90	95
likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych	79	39	33
sport, kultura, rekreacja i turystyka osób niepełnosprawnych (liczba imprez)	7	6	7
sprzęt rehabilitacyjny oraz środki ortopedyczne	376	248	201

Źródło: PCPR Pszczyna

Tabela nr 32 - Wysokość środków PFRON przeznaczonych na realizację zadań z rehabilitacji społecznej.

Rok	2011	2012	2013	2014
Wysokość środków PFRON	1.011.640	1.411.274	1.117.316	1.198.298

Źródło: PCPR Pszczyna

Tabela nr 33 - Liczba wniosków w zakresie rehabilitacji społecznej w 2014 r.

Zadania	Złożone wnioski	Wnioski rozpatrzone pozytywnie
Dofinansowanie do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny oraz przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	407	201
Turnusy rehabilitacyjne	191	95
Likwidacja barier architektonicznych	27	8
Likwidacja barier technicznych	24	19
Likwidacja barier w komunikowaniu się	36	5

Źródło: PCPR Pszczyna

Pilotażowy program PFRON „Aktywny samorząd"

W 2014 r. Powiat Pszczyński kontynuował realizację pilotażowego programu „Aktywny Samorząd". Wsparcie określone w programie „Aktywny Samorząd" adresowane jest do indywidualnych osób niepełnosprawnych. Uprawnione osoby niepełnosprawne mogą się ubiegać o dofinansowanie do likwidacji barier, które ograniczają ich zawodowe i społeczne funkcjonowanie.
W 2014 r. w ramach programu „Aktywny samorząd" wpłynęło 59 wniosków o dofinansowanie, w tym 31 wniosków o dofinansowanie w ramach Modułu I (likwidacja bariery transportowej, w poruszaniu się oraz barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym) i 28 wniosków o dofinansowanie w ramach Modułu II (pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym).

2. Pozostałe działania na rzecz osób niepełnosprawnych

Powiat Pszczyński zleca Miastu Rybnik prowadzenie zadań w zakresie orzekania o stopniu niepełnosprawności - wydatki w kwocie 73.682 zł. Mieszkańcom naszego powiatu w 2014 roku wydano 1301 orzeczeń, 148 kart parkingowych oraz 209 legitymacji osoby niepełnosprawnej.

Powiat Pszczyński udzielił dotacji na pokrycie wydatków związanych z pobytem w Domu Nauki i Rehabilitacji dla Dzieci Niepełnosprawnych w Jastrzębiu-Zdroju - 7 dzieci niepełnosprawnych – mieszkańców Powiatu Pszczyńskiego, w kwocie 50.269,84 zł. Powiat jest zobowiązany do pokrywania 10% kosztów terapii swoich mieszkańców w warsztatach terapii zajęciowej. W celu uregulowania zobowiązań powstałych między powiatami zawierane są porozumienia.

Pszczyński Uniwersytet Trzeciego Wieku

Pomysł aktywizacji ludzi starszych w Gminie Pszczyna zrodził się na spotkaniu władz samorządowych z przewodniczącymi rad osiedli i sołtysami. Inicjatywę podjęła grupa „zapaleńców", którzy dostrzegli potrzebę powołania Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Pszczynie i postanowili wyjść naprzeciw problemom ludzi starszych. Celem działania grupy inicjatywnej była aktywizacja tej licznej grupy mieszkańców. Projekt uzyskał akceptację i wzbudził ogromne zainteresowanie wśród mieszkańców powiatu pszczyńskiego. W lutym 2012 roku na Zebraniu Założycielskim powołano Komitet Założycielski, uchwalono statut oraz wybrano Zarząd. Stowarzyszenie Pszczyński Uniwersytet Trzeciego Wieku zostało zarejestrowane w dniu 9 lipca 2012 r.

Stowarzyszenie PUTW w Pszczynie działalność statutową rozpoczęło 3 października 2012 r. Stowarzyszenie PUTW obecnie liczy ponad 460 członków. Uniwersytet jest organizacją pozarządową posiadającą osobowość prawną. Środki na działalność pochodzą ze składek członkowskich oraz ze środków finansowych pozyskanych w konkursach.

W 2014 rozpoczęły się nowe zajęcia z języka rosyjskiego i francuskiego oraz warsztaty teatralne, warsztaty z poezji i warsztaty wokalne . Prowadzone zajęcia sprzyjały aktywizacji intelektualnej, psychicznej i fizycznej seniorów, dawały im możliwość aktywnego w nich uczestnictwa i zapobiegały różnym formom ich społecznej izolacji. Propagowały zdrowy styl życia i aktywność ruchową, a także nowoczesne i różnorodne formy aktywności fizycznej i intelektualnej.

W celu kształcenia ustawicznego osób starszych zorganizowano i przeprowadzono 24 wykłady ogólne dla wszystkich słuchaczy, ponadto odbyło się na ogół po 30 zajęć w 40 grupach zainteresowań. Obejmowały one lektoraty językowe na różnych poziomach zaawansowania (angielski, niemiecki, włoski, rosyjski i francuski), zajęcia z komputerem, również na różnych poziomach zaawansowania, ćwiczenia z gimnastyki na sali gimnastycznej i w basenie, naukę pływania, zajęcia z jogi, zajęcia z rękodzieła artystycznego, malarstwa i rysunku oraz z fotografii, a także warsztaty z filozofii, wokalne, teatralne i z poezji. Inne przedsięwzięcia zrealizowane w omawianym okresie obejmowały wyjazdy kulturalne i turystyczne.

Zorganizowane zostały także różne wycieczki. W październiku 2014 r. po raz pierwszy zorganizowano również plener malarski, w którym wzięli udział malarze amatorzy z UTW Pszczyna i UTW Rybnik oraz członkowie grupy „Zdrzadełko".

W 2014 roku seniorzy z PUTW po raz pierwszy wzięli udział w imprezach ogólnopolskich organizowanych przez inne UTW.

Stowarzyszenie Hospicjum Św. Ojca Pio w Pszczynie

Stowarzyszenie realizuje posługę choremu i jego rodzinie. Hospicjum Św. Ojca Pio prowadzi opiekę dla osób z rozpoznaniem zaawansowanej choroby nowotworowej z Pszczyny i powiatu. Zespół składający się z lekarza, pielęgniarki, psychologa oraz duchownego przy pomocy wolontariuszy niemedycznych otacza chorego opieką w domu. Obecnie trwa budowa Hospicjum stacjonarnego, gdzie zostanie rozszerzona opieka nad chorym terminalnie.

Referat Zdrowia Urzędu Miejskiego w Pszczynie

Uchwałą XLVI/473/06 Rady Miejskiej w Pszczynie z dnia 18 października 2006 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Planu Ochrony Zdrowia określono główne kierunki działań dotyczące podniesienia zdrowia mieszkańców i zmiany świadomości zdrowotnej poprzez stworzenie infrastruktury technicznej oraz wdrożenie długookresowych programów profilaktycznych i informacyjnych.

Zgodnie z zapisem art. 7 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 581, z późn. zm.) do zadań własnych gminy w zakresie zapewnienia równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej należy m. in. opracowywanie i realizacja oraz ocena efektów programów zdrowotnych wynikających z rozpoznanych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców gminy. Realizując zapis powyższej ustawy i przyjętego Gminnego Planu Ochrony Zdrowia, Rada Miejska w Pszczynie podjęła 19 marca 2015 r. uchwałę w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki Zdrowia na lata 2015-2020 r., w ramach którego mają być realizowane następujące programy w zakresie profilaktyki zdrowotnej:

- Program Przesiewowe Badania Wad Postawy u Dzieci na lata 2015-2020,
- Program Profilaktyki Przerostu Prostaty na lata 2015-2020,
- Program Profilaktyki i Wczesnego Wykrywania Nowotworów Płuc, Gruźlicy i Pylicy Płuc na lata 2015-2020,
- Program zdrowotny - świadczenia z zakresu medycyny sportowej na lata 2015-2020,
- Program kompleksowej wczesnej i ciągłej rehabilitacji i terapii dla pacjentów z terenu Gminy Pszczyna na lata 2015-2020.

Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych na terenie Gminy Pszczyna:

- Caritas Archidiecezji Katowickiej Ośrodek Matka Boża Różańcowa,

- Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Pszczynie,

- Pszczyńskie Stowarzyszenie Niesłyszących,

- Polski Związek Niewidomych Okręg Śląski, Koło w Pszczynie,

- Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci z Wadami Słuchu i Wadami Wymowy,

- Hospicjum Św. Ojca Pio,

- Polskie Stowarzyszenie Diabetyków,

- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Zarząd Koła Pszczyna,

- Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych Koło Miejskie,

- Specjalny Ośrodek Edukacyjno-Leczniczo-Rehabilitacyjny dla Dzieci Niewidomych i Niedowidzących,

- Stowarzyszenie na Rzecz Pomocy Uczniom z Upośledzeniem Umysłowym przy ZSS „Razem",

- Fundacja Śląskie Hospicjum Dla Dzieci,

- Stowarzyszenie Pszczyński Uniwersytet Trzeciego Wieku,

- Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych.

Do zakresu Powiatowej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych należy inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do:

- integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych,

- realizacji praw osób niepełnosprawnych,

- opiniowanie projektów powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych,

- ocena realizacji programów,

- opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez radę powiatu pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych.

Rada składa się z 5 osób powołanych spośród przedstawicieli organizacji pozarządowych.

3.3.5 Bezpieczeństwo publiczne i patologie społeczne

Bezpieczeństwo w Gminie Pszczyna zapewniają powołane do tych zadań służby – Policja, Straż Miejska i Straż Pożarna.

W Pszczynie ma swoją siedzibę Komenda Powiatowa Policji, której podlega obszar obejmujący Gminę Pszczyna oraz pozostałe gminy powiatu pszczyńskiego.

Zgodnie z danymi KPP Pszczyna na terenie podlegającym pod jednostkę stwierdzono 2218 przestępstw, z czego 61% stanowiły przestępstwa kryminalne. Analiza danych historycznych wskazuje na utrzymujący się trend spadkowy przestępczości kryminalnej w całym Powiecie (od 2010 zaledwie o 1%, ale od 2011 roku już o 19,9%). Wraz z ogólnym spadkiem liczby przestępstw, wzrasta poziom wykrywalności. W 2014 roku wyniósł on 66,1% i był najwyższy na ostatnich lat.

Stosunkowo wysoki udział stanowiły przestępstwa z grupy czynów szczególnie wpływających na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców (tzw. 7 kategorii przestępstw o charakterze kryminalnym). W 2014 roku grupa ta liczyła w Powiecie 903 zdarzenia,

tj.: 40,7% ogólnej liczby wszczętych postępowań, o 8 punktów procentowych mniej niż w roku 2010. Wśród wspomnianej wyżej listy przestępstw największy udział stanowiły kradzieże (33,1%) oraz uszkodzenia ciała (26,4%). Niekorzystnym zjawiskiem jest wzrost liczby przestępstw o charakterze „rozbójniczym". Liczba wszczętych postępowań w sprawie bójek i pobić w ciągu jednego roku (2013-2014) wzrosła o 11%. Odnotowano również znaczny wzrost zdarzeń związanych z kradzieżą pojazdów (+40%).

Struktura przestrzenna popełnianych przestępstw wskazuje na większe nasilenie problemu w stolicy Powiatu, co wynika przede wszystkim z wielkości ośrodka miejskiego. Największą liczbę przestępstw w siedmiu podstawowych kategoriach odnotowano w 2014 roku na terenie Gminy Pszczyna (56% wszystkich przestępstw ze wspomnianej grupy), przy jednoczesnym spadku o 1,1 % ilości tych zdarzeń w stosunku do roku poprzedniego.

Ryc. 5 - Przestępczość w siedmiu podstawowych kategoriach na terenie powiatu pszczyńskiego

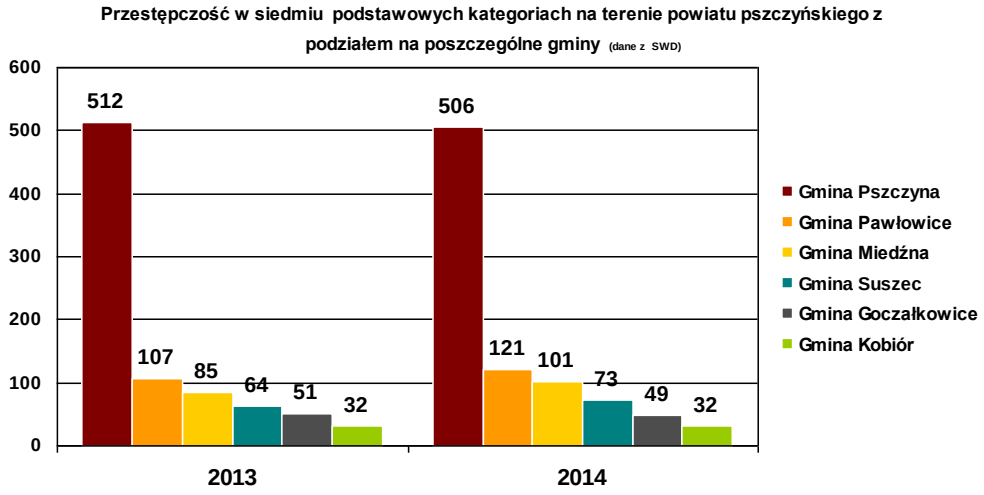

Źródło: Informacja o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz działaniach Policji na terenie podległym Komendzie Powiatowej Policji w Pszczynie w 2014 roku", Pszczyna 22 styczeń 2015 r., s.4.

W strukturze czynów karalnych popełnionych na terenie Gminy Pszczyna dominuje kradzież mienia (47,4%) oraz kradzież z włamaniem (27,7%). Kategorie związane z bezpośrednim narażeniem zdrowia i życia stanowiły dużo mniejszy udział: uszkodzenie ciała (6,9%), rozbój i wymuszenie rozbójnicze (4,2%), bójka i pobicie (2%).

Na szczególną uwagę zasługuje zdecydowany spadek przestępczości nieletnich. Na terenie podlegającym KPP Pszczyna w 2014 roku odnotowano 54 czyny karalne popełnione przez 32 nieletnich, ponad dwa razy mniej niż w 2010 roku. Najwięcej czynów karalnych odnotowano na terenie Gminy Pszczyna (61,3% wszystkich czynów).

Tabela nr 34 - Zestawienie statystyczne zgłoszonych w KPP Pszczyna zdarzeń w 7 kategoriach przestępstw w latach od 2012-2014

Rok	bójki i pobicia	rozboje	kradzieże z włamaniem	Kradzieże	uszkodzenia mienia	narkotyki	inne	razem kryminalne
2012	21	31	281	450	126	24	593	1526
2013	19	19	249	398	108	52	655	1500
2014	15	30	258	408	88	72	725	1596

Jak wynika z powyższego zestawienia, porównując dane z roku 2014 w stosunku do roku 2013, spadła liczba zgłaszanych bójek i pobić (spadek o 21%) oraz przestępstw uszkodzenia mienia (spadek o 18,5%). W pozostałym zakresie nastąpił wzrost zgłaszanych przestępstw, tj. rozboje, wzrost o 58%, kradzieże z włamaniem wzrost o 3,6 %, kradzieże wzrost o 2,5 %, narkotyki wzrost o 38% . Ogółem w przypadku przestępstw kryminalnych nastąpił wzrost o 6,4% co może być wynikiem większej świadomości społecznej w zakresie zgłaszania przestępstw i wzrostu zaufania do służb publicznych.

Na poczucie bezpieczeństwa wpływ mają także zdarzenia drogowe. Zgodnie z danymi KPP Pszczyna teoretycznie zagrożenie na drogach Powiatu maleje. Od 2010 roku odnotowuje się stały spadek liczby przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji. W 2014 roku odnotowano ich 242, tj. o 33,1% mniej względem 2010 roku. Zmniejszeniu uległa zarówno liczba wypadków drogowych (ze 152 w 2010 roku do 134 w 2014 roku), jak i liczba kolizji (z 1063 w 2010 roku do 821 w 2011 roku). Nadal odnotowuje się jednak znaczną liczbę osób zatrzymanych z powodu nadużycia alkoholu – w sumie w 2014 roku zatrzymano 196 nietrzeźwych kierowców.

Ze względu na newralgiczne skrzyżowania drogi krajowej DK1 z ważnymi arteriami drogowymi w mieście, najwięcej zdarzeń drogowych w 2014 roku odnotowano na terenie Gminy Pszczyna: 52,7% kolizji oraz 41% wypadków.

Innym problemem związanym z poczuciem bezpieczeństwa jest przemoc w rodzinie będąca jednocześnie przejawem patologii społecznej. Jest obszarem niezwykle istotnym, a równocześnie trudnym do rozpoznania, bowiem wiele przestępstw trwa latami, a osoby doznające przemocy czasem ich nie ujawniają. Agresja ze strony osób najbliższych, jeżeli nie mieści się w wyobrażeniu człowieka o tym, co normalne i słuszne, może być wstydliwie ukrywaną tajemnicą. Ponad jedna trzecia badanych (37%) zna przynajmniej jedną kobietę – ofiarę przemocy swojego partnera. Kobiety częściej ujawniają przemoc. Dwie piąte kobiet (41%) zna w swoim środowisku co najmniej jedną kobietę bitą przez męża. Natomiast więcej niż jedna piąta (22%) zna przynajmniej kilka takich kobiet, a więc prawdopodobnie żyje w środowisku, gdzie przemoc jest normą. Prawie 70% sytuacji przemocy zachodzi w rodzinach, gdzie istnieje problem alkoholowy. (H.D. Sasal „Przewodnik do procedury interwencji wobec przemocy w rodzinie – niebieskie karty" wyd. PARPA Warszawa 2005).

Według definicji zawartej w art. 2 pkt. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ilekroć w ustawie jest mowa o przemocy w rodzinie należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt 1, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także

wywołujące cierpienia i krzywdy moralne. Istnieje wiele określeń zjawiska przemocy. Według J. Mellibrudy przemocą domową na gruncie psychologii określa się: "każde działanie lub rażące zaniedbanie dokonane przez jednego z członków rodziny przeciwko pozostałym, wykorzystujące istniejącą lub stworzoną przez okoliczności przewagę siły lub władzy i powodujące u ich ofiar szkody lub cierpienia, godzące w ich prawa lub dobra osobiste, a w szczególności w ich życie lub zdrowie fizyczne bądź psychiczne".

Określenie to obejmuje zarówno małżonków, partnerów, dzieci, rodzeństwo, rodziców i starszych członków rodziny. Grupą krzywdzoną są osoby słabsze i starsze. Jest to szczególnie widoczne, gdy zmienia się proporcja kondycji między nimi, a agresorem na ich niekorzyść.

Przemoc domowa jest :

- intencjonalna, tzn. jest zamierzonym działaniem człowieka lub zaniechaniem działania i ma na celu kontrolę nad ofiarą;
- naruszająca prawa i dobra osobiste ofiary – sprawca wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa człowieka (prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku);
- powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na szkody osłabiając jej zdolność do samoobrony.

Wyróżnia się cztery podstawowe rodzaje przemocy:

- przemoc fizyczną - obejmującą działania bezpośrednie, które wyrządzają ból i cierpienie fizyczne;
- przemoc psychiczna, która jest bezpośrednim działaniem krzywdzącym, wykorzystującym mechanizm procesów psychologicznych;
- przemoc seksualną działająca w obszarze zachowań seksualnych, naruszającą intymność pożycia;
- przemoc ekonomiczną dotycząca warunków materialnych, która opiera się na uzależnieniu ofiary od statusu materialnego sprawcy.

Tabela nr 35 - Przemoc w rodzinie

Lp.	Wyszczególnienie	2012	2013	2014
1.	Liczba sporządzonych notatek „NK” dot. przemocy w rodzinie – wszczynających procedurę NK	111	107	144
2.	Liczba interwencji dot. przemocy w rodzinie	127	115	189
3.	Liczba zatrzymanych sprawców przemocy domowej	42	7	34
4.	Liczba osób umieszczonych do wytrzeźwienia w Izbie Wytrzeźwień	30	32	74
5.	Liczba osób, sprawców przemocy domowej będących pod wpływem alkoholu	44	75	142

Źródło: Opracowanie na podstawie danych KPP

Procedura „Niebieskie Karty" obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Jak wynika z powyższego zestawienia w rok 2014 nastąpił znaczny wzrost w zakresie stosowanej procedury, tj. zarówno w ilości zgłoszonych interwencji związanych z przemocą domową jak i liczby zatrzymanych sprawców przemocy. Jest to zapewne wynikiem zwiększenia świadomości społecznej, dzięki m.in. kampaniom społecznym, na temat zjawiska przemocy jak i zwiększenia kompetencji służb publicznych w zakresie stosowania procedury Niebieskiej Karty.

Od roku 2011 problemy przemocy w rodzinie znajdują się w obszarze kompetencji działającego w Pszczynie Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej. W skład zespołu wchodzą przedstawiciele Ośrodka Pomocy Społecznej, Komendy Powiatowej Policji, Pszczyńskiego Zarządu Edukacji, Zakładu Opieki Zdrowotnej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, organizacji pozarządowych oraz Prokuratury Rejonowej.

Jego zadaniem jest:

- koordynowanie działań lokalnych podmiotów realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;

- podnoszenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie;

- zapewnienie kompleksowej pomocy rodzinom, w których występuje przemoc, z uwzględnieniem potrzeb wszystkich członków.

Gminny Zespół Interdyscyplinarny monitoruje na bieżąco realizację procedury „Niebieskiej Karty", powołuje grupy robocze, w skład których wchodzą przedstawiciele OPS, Policji, pedagodzy szkolni, kuratorzy sądowi, asystenci rodziny i przedstawiciele innych instytucji w zależności od rozpoznanych potrzeb w tym zakresie. Zadaniem powoływanych grup jest opracowanie i realizacja planu pomocy dla rodziny, monitorowanie jej sytuacji oraz dokumentowanie działań podejmowanych wobec w/w rodzin, a także efektów tych działań. W tym celu w strukturze Ośrodka Pomocy Społecznej został wyodrębniony Zespół ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Działania w zakresie udzielania specjalistycznego poradnictwa prowadzi Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pszczynie oraz Punkt Interwencji Kryzysowej w Ośrodku.

PCPR realizuje corocznie program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Program ten stanowi istotny element pracy z rodziną uwikłaną w przemoc.

Tabela nr 36 - Liczba osób objętych wsparciem psychologicznym w latach 2012-2014

Liczba osób objętych wsparciem psychologicznym ze względu na doznawanie przemocy domowej		
2012	2013	2014
22	10	21

Źródło: dane PCPR

Tabela nr 37 - Liczba osób objętych programem korekcyjno-edukacyjnym

Liczba osób objętych programem korekcyjno-edukacyjnym w latach 2012-2014					
Rok	Osoby uczestniczące w programie		Osoby, które ukończyły program	osoby, które zadeklarowały chęć kontynuacji programu w kolejnej edycji	Osoby, które przerwały udział w programie
2012	28	W tym:	12	6	10
2013	22		14	3	5
2014	15		10	1	4

Z powyższych zestawień wynika, iż niewielki odsetek osób doznających przemocy zwraca się o pomoc psychologiczną, a także niewielki odsetek osób stosujących przemoc wyraża zgodę na udział w programie korekcyjno-edukacyjnym. Wydaje się za celowe, w stosunku do osób stosujących przemoc, wprowadzenie uregulowań prawnych zobowiązujących osoby stosujące przemoc do udziału w takich programach.

Jednostką odpowiedzialną za zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom Gminy Pszczyna jest także Straż Miejska, której siedziba znajduje się w Pszczynie, przy ul. Zdrojowej 4. W 2014 roku służbę w jednostce pełniło 18 strażników, do dyspozycji których pozostawały 2 samochody służbowe oraz 2 rowery służbowe. W mieście działa ponadto system monitoringu miejskiego.

Służbą ratowniczą, która odgrywa dużą rolę w zakresie bezpieczeństwa mieszkańców jest Straż Pożarna. Na terenie Gminy Pszczyna zlokalizowana jest Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej z siedzibą w Pszczynie. Zgodnie informacjami Urzędu Miejskiego w jednostce zatrudnionych jest 73 strażaków. Jednostka posiada do dyspozycji zarówno lekkie samochody operacyjne, jak i ciężkie samochody gaśnicze wraz z dodatkowym, niezbędnym sprzętem ratowniczym. W latach 2015-2016 jednostka planuje doposażenie w pojazdy specjalne: lekki samochód operacyjny oraz ciężki samochód gaśniczy.

Działalność Państwowej Straży Pożarnej wspierana jest również przez jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej.

Tabela nr 38 - Jednostki OSP Gminy Pszczyna

Nazwa jednostki	Adres	Liczba strażaków	Ilość i rodzaj sprzętu wiek sprzętu
OSP Ćwiklice	43-229 Ćwiklice ul. Zawadzkiego 15	40	Mercedes GBA 2,7/16 – 2013 Ford GLM - 1997
OSP Jankowice	43-215 Jankowice ul. Kasztanowa 9	47	STAR GBA 2,5/20 – 2003 Jelcz GCBA 6/32 - 1998
OSP Łąka	43-241 Łąka ul. Turystyczna 28	50	Renault GBAPr2/16/750 -2004 Iveco SLRWod - 1997
OSP Piasek	43-211 Piasek ul. Katowicka 63	51	Ford GLM- 2005 Jelcz 010 GCBA 5/30 1997 Steyr GCBA 13/48 - 1978
OSP Pszczyna	43-200 Pszczyna ul. Katowicka 26	52	Ford GLM – 1997 Jelcz GCBA 5/32 - 1993
OSP Rudołtowice	43-229 Rudołtowice ul. A. Krzywoń 6	51	Ford SLRt - 1997 Star GBA 2,5/16 - 1992
OSP Studzienice	43-215 Studzienice ul. Szewczyka 93	96	Renault GLM – 1997 Volvo GBA 2,5/24 - 2011
OSP Studzionka	43-245 Studzionka ul. Powstańców Śląskich 1	99	Volkswagen SLRt – 2004 Jelcz GCBA 5/32 - 1982
OSP Wisła Mała	43-243 Wisła Mała ul. Pawia 42	61	Lublin GLM – 1997 Jelcz GCBA 6/32 - 1987
OSP Wisła Wielka	43-243 Wisła Wielka ul. Słoneczna 4	42	Mercedes GBA 1,6/16 - 1979 Jelcz GCBA 5/32 - 1982

Źródło: Urząd Miejski Pszczyna

Działalność OSP jest szczególnie istotna ze względu na ich wkład w zapewnienie bezpieczeństwa na terenie Gminy. Niestety w wielu przypadkach stan i wiek wyposażenia nie pozwalają w pewni realizować działania z zakresu przeciwdziałania i usuwania skutków klęsk żywiołowych. Ponadto OSP zapewniają często pierwszą pomoc w trakcie realizowanych interwencji.

3.3.6 Kultura i spędzanie wolnego czasu

Wśród obiektywnych wyznaczników jakości życia mieszkańców można wskazać między innymi możliwość rozwoju osobistego poprzez np. udział w kulturze oraz rekreację i wypoczynek.

Gmina Pszczyna zapewnia mieszkańcom możliwość korzystania z bazy sportowo-rekreacyjnej, obejmującej m.in.: boiska, hale sportowe, baseny, place zabaw dla dzieci. Obiekty dostępne dla mieszkańców pozostają w zarządzie jednostki budżetowej Gminy - Miejskiego Ośrodka Rekreacji i Sportu, poszczególnych szkół lub klubów sportowych.

Miejski Ośrodek Rekreacji i Sportu (MORiS) to jednostka budżetowa Gminy powołana do prowadzenia i zarządzania obiektami sportowo-rekreacyjnymi.

W skład obiektów tej jednostki wchodzą:

- Stadion Miejski im. Jana Larysza w Pszczynie,
- Hala Sportowa przy ul. Basztowej 4 w Pszczynie,
- Ośrodek Sportów Wodnych w Łące przy ul. Piotra Skargi 44,
- lodowisko (obiekt sezonowy działający od grudnia do lutego na terenie Pszczyńskiego Rynku),
- kompleks boisk Orlik w Piasku.

Na terenie Gminy zlokalizowane są także boiska sportowe, które pozostają pod zarządem MORiS w Pszczynie. Są to:

- boisko sportowe w Łące,
- boisko sportowe w Rudołtowicach,
- boisko sportowe w Ćwiklicach,
- boisko sportowe w Studzienicach,
- boisko sportowe w Jankowicach,
- boisko sportowe w Piasku,
- boisko sportowe w Czarkowie,
- boisko sportowe w Porębie,
- boisko sportowe w Łące,
- boisko sportowe w Wiśle Wielkiej,
- boisko sportowe w Brzeźcach,
- boisko sportowe w Studzionce.

Mieszkańcy Gminy mają także możliwość korzystania z boiska sportowego w Wiśle Małej oraz boiska ze sztuczną nawierzchnią przy ZS 1 w Pszczynie (zarząd Pszczyńskiego Zarządu Edukacji), kompleksu Boisk Orlik przy ul. Zamenhofa w Pszczynie (zarząd Powiatowego Ośrodka Sportu i Rekreacji) oraz prywatnego boiska klubu ATS Orły Mirosława K.

Wśród dostępnej infrastruktury sportowej należy wymienić ponadto cztery kryte pływalnie działające przy placówkach oświatowych: PG 4 w Pszczynie, SP 15 w Jankowicach, SP 12 w Studzionce oraz Powiatowym Zespole Szkół nr 2 w Pszczynie.

Dużym atutem Gminy pod względem zasobów infrastruktury sportowo-rekreacyjnej jest lokalizacja m.in.: kortów tenisowych, skate-parku, pola golfowego oraz strzelnicy.

Na szczególną uwagę zasługuje fakt podejmowania stale działań zmierzających do poprawy jakości infrastruktury sportowo – rekreacyjnej na terenie całej Gminy. Na obszarach wiejskich realizowane były przedsięwzięcia finansowane w ramach działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, takie jak:

- przygotowanie zadaszonych miejsc grillowych (Jankowice, Studzienice, Poręba, Piasek, Brzeźce, Ćwiklice, Wisła Wielka);
- montaż elementów małej architektury oraz miejsc na cele rekreacyjno – kulturalne (Łąka, Wisła Mała, Studzionka, Piasek);
- Remont boisk sportowych (Ćwiklice, Poręba, Rudołtowice);
- Budowa infrastruktury towarzyszącej boiskom sportowym (Czarków, Ćwiklice, Poręba, Studzienice);
- Budowa lub przebudowa ogrodzenia boisk sportowych (Jankowice, Wisła Mała).

Na terenie Gminy Pszczyna aktywnych jest wiele organizacji działających w sferze sportu i rekreacji. Związki, kluby i stowarzyszenia sportowe zajmują się różnorodnymi dziedzinami sportu i umożliwiają mieszkańcom aktywność sportową.

Tabela nr 39 - Wykaz klubów sportowych Gminy Pszczyna (stan na marzec 2015 r.)

Nazwa klubu
STOWARZYSZENIE BUDO – POLSKA
LUDOWY KLUB SPORTOWY PSZCZYNA
LUDOWY KLUB SPORTOWY STUDZIENICE
LUDOWY KLUB SPORTOWY PORĘBA
PSZCZYŃSKIE STOWARZYSZENIE SZACHOWE
LUDOWY KLUB SPORTOWY GROBLA ĆWIKLICE
KLUB SPORTOWY RINGÓWKA ĆWIKLICE
AMATORSKIE TOWARZYSTWO SPORTOWE JAKUB PSZCZYNA
KLUB SPORTOWY GRAVITY PSZCZYNA
KLUB PŁETWONURKÓW PARTNUR
PSZCZYŃSKI LUDOWY KLUB JEŹDZIECKI PLESSÓWKA
KLUB SPORTOWY PSZCZYŃSKIE ŻUBRY
TOWARZYSTWO GIMNASTYCZNE SOKÓŁ W PSZCZYNIE
KLUB SPORTOWY MX PSZCZYNA

SZKÓŁKA PIŁKARSKA SOCCER KIDS
KLUB SPORTÓW WALKI EL TORO
PSZCZYŃSKI KLUB TENISOWO – NARCIARSKI GREG TEAM
KLUB SPORTOWY „ACTIVE”
Amatorskie Towarzystwo Sportowe Orły Mirosława K
Pszczyńskie Towarzystwo Sportowe
Miejski Klub Sportowy „Iskra”
Pszczyński Klub Piłkarski „Mieszko”
Ludowy Klub Sportowy Rudołtowice - Ćwiklice
Ludowy Klub Sportowy Czarków
Ludowy Klub Sportowy Wisła Wielka
Ludowy Klub Sportowy Brzeźce
Ludowy Klub Sportowy „Czarni Piasek”
Ludowy Klub Sportowy „Łąka”
Pszczyńskie Stowarzyszenie Rekreacyjno-Sportowe „Relaks”
Ludowy Klub Sportowy Wisła Mała
Ludowy Klub Sportowy „Znicz” Jankowice
Pszczyński Ludowy Klub Sportowy
Ludowy Klub Sportowy Studzionka
Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Zryw”
Uczniowski Klub Sportowy „Sokół” w Studzionce
Uczniowski Klub Sportowy „Żubry Jankowice”
Międzyszkolny Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Plesbad”
Międzyszkolny Uczniowski Klub Koszykarski Pszczyna
Uczniowski Klub Sportowy „Studzionka”
Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „Starówka”

Uczniowski Klub Sportowy „Poligon”
Uczniowski Ludowy Klub Sportowy Tenisa Stołowego - Pszczyna
Uczniowski Klub Sportowy „Budo”
Uczniowski Klub Sportowy „LKS ZSR”
Ludowy Kolarski Uczniowski Klub Sportowy w Pszczynie
Uczniowski Klub Sportowy Centrum Pszczyna
Uczniowski Klub Sportowy Moris Pszczyna
Uczniowski Klub Sportowy Bike Team Pszczyna
Uczniowski Klub Sportowy – Turystyczny „DIABLAK”
Szkolny Klub Sportów i Turystyki Górskiej i Nizinnej „Wichura”
Uczniowski Klub Sportowy „Akademia Piłkarska” Silesia Pszczyna
Uczniowski Międzyszkolny Klub Sportowy Ruły United
Uczniowski Klub Sportowy PlessWave

Źródło: Urząd Miejski w Pszczynie

W Gminie Pszczyna odbywa się wiele zawodów i imprez sportowych, zarówno o zasięgu lokalnym, jak też o charakterze powiatowym, wojewódzkim oraz ogólnopolskim.

Tabela nr 40 - Imprezy sportowe na terenie Gminy

Nazwa imprezy	**Organizator**	**Charakter imprezy (lokalny, powiatowy, wojewódzki, ogólnopolski)**	**Czas trwania (ilość dni)**	**Szacunkowa ilość uczestników**
XVII Noworoczny Turniej Badmintona o Puchar Burmistrza i Starosty Pszczyńskiego	MORiS POSiR	ogólnopolski/ międzynarodowy	2	180
Turnieje Badmintona Grand Prix Pszczyny	MORiS/ PLESBAD	lokalny	4	150

Turnieje Siatkówki Chłopców Grand Prix Pszczyny	MORiS	lokalny	4	100
Turnieje Tenisa Stołowego Grand Prix Pszczyny	MORiS	lokalny	5	160
Halowy Turniej Pszczyńskich Drużyn o Puchar Burmistrza Pszczyny	MORiS	lokalny	1	150
Halowy Turniej Trampkarzy o Puchar Dyrektora MORiS	MORiS	wojewódzki	1	100
Mistrzostwa Pszczyny i Ziemi Pszczyńskiej w Narciarstwie Alpejskim	MORiS	powiatowy	2	200
Mistrzostwa Pszczyny w Biegach Łyżwiarskich	MORiS	lokalny	2	80
Halowy Turniej Oldbojów	MORiS	wojewódzki	1	100
Pszczyńskie Spotkania z Przygodą	MORiS	ogólnopolski	1	300
Pszczyńska Olimpiada Przedszkolaków	MORiS	lokalny	2	850
Pszczyński „Bieg w Parku”	MORiS/ LKS PSZCZYNA	wojewódzki	1	240
Czwartki lekkoatletyczne	MORiS	powiatowy/ogólnopolski	9	600
Liga lekkoatletyczna	MORiS	powiatowy	4	180
Pszczyńska Liga Orlików i Młodzików	MORiS	lokalny	10	150
V Pszczyński Halowy Turniej Piłki Siatkowej	MORiS	ogólnopolski	1	50

Niesłyszących				
Majówka Konna	MORiS	wojewódzki	1	101
Puchar Polski w Klasie Omega	MORiS	ogólnopolski	3	200
Puchar Polski w Klasie OPTIMIST	MORiS	ogólnopolski	2	150
IV Pszczyński Bieg Uliczny o Puchar Carbo Asecura	MORiS	ogólnopolski	1	800
Międzynarodowy Integracyjny Turniej Szachowy	MORiS	ogólnopolski/ międzynarodowy	4	250
Zawody Konne w Skokach przez Przeszkody	MORiS	wojewódzki	1	200
Memoriał Jana Larysza	MORiS	ogólnopolski	1	220

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Pszczynie

Działalność kulturalna w Gminie Pszczyna prowadzona jest na wielu płaszczyznach, począwszy od organizacji i koordynacji imprez kulturalnych, poprzez upowszechnianie wiedzy i kultury, do zaspokajania potrzeb czytelniczych mieszkańców Gminy.

W Gminie działa Pszczyńskie Centrum Kultury (PCKul). Jest to samorządowa instytucja kultury, której podstawowym celem jest prowadzenie działalności kulturowej, polegającej na tworzeniu, ochronie i upowszechnieniu kultury.

Zakres działalności obejmuje:

- rozpoznawanie i rozbudzanie zainteresowań oraz potrzeb kulturalnych,
- przygotowanie do odbioru i tworzenie wartości kulturalnych,
- kształtowanie aktywnego uczestnictwa w kulturze,
- tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego, wspierania amatorskiej twórczości artystycznej oraz promocja inicjatyw kulturalnych,
- tworzenie warunków dla rozwoju folkloru oraz wspieranie twórczości folklorystycznej,
- edukacja kulturalna i wychowanie przez sztukę.

Centrum działa bardzo aktywnie na rzecz rozwoju potencjału kulturalnego mieszkańców Gminy. Rocznie organizowanych jest ponad 150 imprez, w zajęciach organizowanych przez

PCKul w każdym tygodniu uczestniczy prawie pół tysiąca osób (zajęcia plastyczne, taneczne, ceramiczno-plastyczne, rytmiki, muzykoterapii, decoupage, rysunek i malarstwo, taniec nowoczesny, szachy, joga). Centrum wspiera także prawie 20 zespołów folklorystycznych i młodzieżowych. Są to m.in.: Rozrywkowy Zespół Wokalny "Daisy's Ladies", grupa teatralna Error, Zespoły Śpiewacze (Brzeźczanie, Czarkowianki, Jankowiczanki, Studzieńczanie, Wiślanie), Zespoły Regionalne (Ćwiklice, Dolanie z Łąki, Pszczyna), Zespół Obrzędowy "Pioskowianie", Zespół Pieśni i Tańca "Rudołtowice", "Małe Jankowianki" i kapela "Grajki", "Mali Studzieńczanie". Jednym z kluczowych problemów ośrodka jest brak infrastruktury lokalowej zapewniającej uczestnikom właściwe i nowoczesne warunki uczestnictwa w przedsięwzięciach kulturalnych. Przede wszystkim brakuje profesjonalnej sali widowiskowo-koncertowej, która odpowiadałaby pod względem wielkości i wyposażenia potrzebom zgłaszanym przez osoby korzystające z oferty PCKul.

W 2014 roku Pszczyńskie Centrum Kultury zorganizowało, współorganizowało lub współfinansowało 148 imprez kulturalnych, w których wzięło udział ok. 39000 osób. Odbywało się 16 zajęć stałych, w których uczestniczyło ok. 500 osób. Podczas ferii zimowych oraz wakacji letnich, od lipca do sierpnia, od poniedziałku do piątku prowadzone były zajęcia dla dzieci, które spędzały wolny czas w mieście. Organizowane były wówczas różnorodne warsztaty: teatralne, wokalne, taneczne, plastyczne, ceramiczne, zajęcia świetlicowe, gry terenowe, projekcje filmów.

Oprócz tego, pod patronatem Pszczyńskiego Centrum Kultury działa 12 zespołów folklorystycznych, w tym 2 dziecięce. Z budżetu Pszczyńskiego Centrum Kultury pokrywane są koszty wyjazdu zespołów na konkursy i festiwale oraz zakup strojów.

Pszczyńskie Centrum Kultury współpracuje w organizacji imprez kulturalnych z ok. 60 instytucjami, stowarzyszeniami, fundacjami, szkołami, itp.

Tabela nr 41 - Imprezy kulturalne organizowane i współorganizowane w 2014 r. oraz zajęcia stałe

Lp.	NAZWA IMPREZY	TERMIN
1.	Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy	9 stycznia
2.	Koncert z dedykacją dla Babci i Dziadka	20 lub 21 stycznia
3.	konkurs plastyczny „Maska karnawałowa”	styczeń
4.	Karnawał kabaretowy-kabaret „Nowaki”	29 stycznia
5.	Pszczyńskie Spotkania Chóralne	30 stycznia
6.	Akcja „Zima w mieście”- Zimowe warsztaty	17 do 28 stycznia

	twórcze	
7.	Karnawał kabaretowy-Mumio	Luty
8.	Kabaret Starszych Panów-teatr/scena/rowerownia	5 i 6 lutego
9.	Koncert Karnawałowy	Luty
10.	Konkurs Piosenki Poetyckiej „Sentymenty”	Marzec
11.	Konkurs Piosenki „Do Opola jeden krok”	Kwiecień
12.	Muzyczna Majówka	Maj
13.	Spotkania pod Brzymem i Mały Brzym	Maj
14.	Gra Miejska	Maj
15.	Pszczyńskie Koncerty Plenerowe	Maj-wrzesień
16.	Wielki Piknik Pszczyński	Czerwiec
17.	Akcja „Lato w mieście” - Letnie warsztaty twórcze	Lipiec
18.	Pszczyński Weekend Teatralny	Lipiec
19.	Pszczyński Plener Artystyczny	Lipiec
20.	Dni Pszczyny	20 i 21 sierpnia
21.	Przegląd Zespołów Młodzieżowych „Żubrowisko”	Wrzesień
22.	Spotkania z Kulturą Żydowską „Odnalezione	Październik

	miejsce”	
23.	Przegląd Małych Form Teatralnych Dzieci i Młodzieży „Arlekinada”	listopad
24.	Budzenie św. Mikołaja	grudzień
25.	konkurs plastyczny „Przyleciały Anioły”	grudzień
26.	Konkurs na ozdoby świąteczne platanów	grudzień
27.	Koncert kolędowy	grudzień
28.	Gwiazdy na Gwiazdkę- koncert	grudzień
29.	Pszczyński Jarmark Świąteczny	grudzień
Zajęcia stałe		
30.	Sekcja plastyczna	Styczeń- czerwiec,październik - grudzień
31.	Sekcja komputerowa	Styczeń- czerwiec,październik - grudzień
32.	Kurs tańca towarzyskiego	Styczeń- czerwiec,październik - grudzień
33.	Zespół wokalny	Styczeń- czerwiec,październik - grudzień
34.	Sekcja ceramiczna	Styczeń- czerwiec,październik - grudzień
35.	Rytmika	Styczeń- czerwiec,październik - grudzień
36.	Muzykoterapia	Styczeń- czerwiec,październik - grudzień
37.	Strategiczne gry planszowe	Styczeń- czerwiec,październik - grudzień

38.	Taniec nowoczesny – zespół	Styczeń- czerwiec,październik - grudzień
39.	Latino solo	Styczeń- czerwiec,październik - grudzień
40.	Język angielski dla dorosłych	Styczeń- czerwiec,październik - grudzień
41.	Rysunek i malarstwo	Styczeń- czerwiec,październik - grudzień
42.	Taniec nowoczesny	Styczeń- czerwiec,październik - grudzień
43.	Hip Hop, Jazz, Modern	Styczeń- czerwiec,październik - grudzień
44.	Pszczyński Klub Filmowy	Styczeń- czerwiec,październik – grudzień
45.	Klub Poczty Poetyckiej	Styczeń- czerwiec,październik - grudzień

Źródło: Pszczyńskie Centrum Kultury

Na podstawie podejmowanych inicjatyw można stwierdzić, że działalność jednostek promujących wydarzenia kulturalne w dobrym stopniu zaspokaja podstawowe potrzeby kulturalne mieszkańców Gminy. Należy jednak stale pamiętać o dużej kulturotwórczej roli, jaką na terenach wiejskich pełnią świetlice oraz nowo powstałe obiekty, tzw. "Serca Wsi". Zgodnie z Projektem "Serce Wsi - modernizacja terenów wiejskich na cele integracji lokalnej społeczności" na terenach wiejskich powstały wiaty - zadaszenia typu grill (Jankowice, Studzienice, Poręba, Piasek, Wisła Wielka, Brzeźce, Ćwiklice, Rudołtowice) czy mała scena na cele rekreacyjno - kulturalne (Łąka). Obiekty te mają służyć na rzecz integracji społeczności lokalnej.

Aktywną działalność w sferze kultury, w szczególności czytelnictwa, prowadzi Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna w Pszczynie. Działa ona od 1946 roku. Sieć placówek bibliotecznych obejmuje Bibliotekę Centralną, cztery filie na terenie miasta oraz 10 filii wiejskich. Praca biblioteki została skomputeryzowana i zautomatyzowana, a czytelnicy mają możliwość wyszukiwania, rezerwowania i zamawiania pozycji książkowych przez Internet. Na koniec roku zarejestrowanych było w całej sieci 8 729 czytelników, którzy mogli korzystać ze zbiorów bibliotecznych: 135 407 książek oraz 949 "książek mówionych". Biblioteka jest ponadto organizatorem różnego rodzaju przedsięwzięć i projektów czytelniczo - kulturalnych. W 2014 roku zorganizowano ich 270 i uczestniczyło w nich 11 914 osób. Realizowane były one w Bibliotece Centralnej i we wszystkich filiach Biblioteki. Były to m.in.: spotkania autorskie, wykłady, imprezy środowiskowe, wystawy, warsztaty plastyczne, spektakle teatralne. Szczególnym powodzeniem cieszyły się cykliczne spotkania z dziećmi w

ramach "Cała Polska czyta dzieciom", impreza "Noc z Andersenem", "Tydzień czytania dzieciom", "Ekowakacje", wystawa rękodzieła w Jankowicach, konkurs poetycki *Świat poezją malowany*. Dzięki współpracy z innymi instytucjami, organizacjami, Biblioteka współtworzyła takie duże przedsięwzięcia jak: "Spotkania z kulturą żydowską", projekt "Promocja Biblioteki i czytelnictwa w Pszczynie".

Biblioteka od 2002 roku pełni zadania powiatowej biblioteki publicznej, tym samym zakres jej działania został powiększony m.in. o opiekę merytoryczną nad gminnymi bibliotekami publicznymi z powiatu pszczyńskiego oraz tworzenie bibliografii regionalnej ziemi pszczyńskiej".

Tabela nr 42 - Stan czytelnictwa Biblioteki w Gminie Pszczyna – stan na 2014 rok

L.p.	Nazwa placówki	Liczba pracowników	Liczba woluminów	Wypożyczenia woluminów na zewnątrz	Liczba odwiedzin	Liczba czytelników zarejestrowanych
1.	Filia nr 1 Pszczyna, Zgrzebnioka 14	1,1	9323	13870	7535	708
2.	Filia nr 3 Pszczyna, Bednorza 1	1,1	8197	10352	5337	536
3.	Filia nr 5 Pszczyna, Staromiejska 43	0,6	4794	11569	6441	394
4.	Filia nr 6 Pszczyna, K. Wielkiego 5	1,0	11257	9795	10181	884
5.	Filia Brzeźce Ofiar faszyzmu 10	0,6	4968	4314	2213	149
	Filia Czarków					

6.	Powstańców Śl. 25a	1,1	6165	6762	3202	310
7.	Filia Ćwiklice Zawadzkiego 15	0,9	6424	13169	6598	564
8.	Filia Jankowice Żubrów 36A	0,8	5184	9403	5969	448
9.	Filia Łąka Fitelberga 1	0,5	8206	6126	2727	353
10.	Filia Piasek Katowicka 63	1,3	13636	11779	10954	685
11.	Filia Studzienice Szewczyka 93	0,6	6012	4740	4309	260
12.	Filia Studzionka Jordana 3A	0,3	5995	4053	4205	303
13.	Filia Wisła Mała Pawia 42	0,6	4079	2036	1665	183
14.	Filia Wisła Wielka Cieszyńska 23	0,6	6875	2986	2601	242
15.	Biblioteka Centralna, Piastowska 1	11,3	34292	41573	28998	2710
RAZEM		**22,4**	**135407**	**152527**	**102935**	**8729**

Źródło: Biblioteka w Pszczynie

Biblioteka główna znajdująca się w Pszczynie zlokalizowana jest obecnie w budynku Pszczyńskiego Centrum Kultury. Ograniczenia lokalowe sprawiają, że nie ma zapewnionego właściwego komfortu pracy, a tym bardziej obsługi czytelników. Niewystarczająca powierzchnia powoduje, że nie można we właściwy sposób przechowywać księgozbiór, nie można go powiększać a tym samym nie można efektywnie działań na rzecz zachęcenia czytelników do korzystania z oferty instytucji. W obecnej sytuacji konieczne jest podjęcie działań zmierzających do wzmocnienia potencjału i roli biblioteki publicznej. Poprzez działania polegające na dostosowaniu infrastruktury do obowiązujących standardów (modernizacja obecnego obiektu lub budowa nowego) umożliwi zapewnienie warunków lokalowych do rozwijania nowych funkcji oraz zwiększenia poziomu atrakcyjność usług bibliotecznych.

W Pszczynie działa także filia Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Katowicach, zlokalizowana przy ul. Ks. bpa B. Bogedaina 24 w Pszczynie.

Istotną rolę w kształtowaniu potencjału kulturowego Gminy Pszczyna pełni Muzeum Zamkowe. Jest ono Instytucją Kultury Samorządu Województwa Śląskiego. Mieści się w dawnym Zamku książąt pszczyńskich. Prowadzi również działalność w obiekcie Stajni Książęcych, które Gmina Pszczyna przekazała Muzeum Zamkowemu w użytkowanie. Muzeum prowadzi bogatą działalność kulturalną i edukacyjną m.in. poprzez organizację wystaw, koncertów, wykładów, warsztatów, zajęć edukacyjnych.

Wkład Muzeum w promowanie dziedzictwa kulturalnego jest bardzo duży. Organizowane przez instytucję ekspozycje sezonowe (np. Sztuka kościółków drewnianych Ziemi Pszczyńskiej, Klejnoty Księżnej Daisy), a także wystawy, wykłady i przedsięwzięcia kulturalno-edukacyjne przyczyniają się znacząco do rozwoju kulturalnego Gminy.

Analizując działalność kulturalną na terenie Gminy Pszczyna nie można pominąć Muzeum Pracy Śląskiej im. Wojciecha Korfantego w Pszczynie. Muzeum powstało w 1985 roku z inicjatywy Towarzystwa Miłośników Ziemi Pszczyńskiej. Ekspozycję placówki stanową bogate zasoby gazet i czasopism o treściach patriotycznych - oraz sprzęty, maszyny i inne eksponaty z zakresu czasopiśmiennictwa śląskiego oraz dawnego drukarstwa i introligatorstwa. W obiekcie znajduje się także „Izba u Telemanna" - sala muzyki kameralnej, prezentująca dawne instrumenty muzyczne z terenu Śląska. Muzeum nie tylko udostępnia ekspozycje, ale także organizuje warsztaty tematyczne (dziennikarskie, introligatorskie, instrumentów muzycznych) i organizuje koncerty, np. Dialogi Muzyki i Poezji „Plesna Civitas", udostępnia zasoby biblioteki muzealnej oraz umożliwia nabycie publikacje na temat regionu.

Działania kulturalne uzupełnia i wspiera (zgodnie z opracowaną w 2012 roku Strategią Promocji Pszczyny) Referat Promocji Urzędu Miejskiego. Poza współpracą z innymi organizatorami w zakresie prezentacji imprez kulturalnych na rynku lokalnym i regionalnym, pracownicy Referatu organizują kilka cyklicznych wydarzeń, które na stałe wpisały się w gminny kalendarz imprez. Są to m.in. Daisy Days, Ogrody Daisy, Spotkania z Kulturą Żydowską.

3.3.7 Pomoc społeczna, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Pomoc społeczna, zgodnie z ustawa o pomocy społecznej „jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie rudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości"

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Za najistotniejszy czynnik wywołujący ubóstwo i w konsekwencji wykluczenie społeczne uznaje się bezrobocie. Polityka Rządu Rzeczypospolitej Polskiej obejmuje działania mające na celu podniesienie aktywności zawodowej osób lub grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy. Przyjęte w projekcie Krajowego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia (KPDZ) na lata 2015–2017 cele i priorytety wynikają z dokonanej analizy sytuacji na rynku pracy w Rzeczypospolitej Polskiej, jak również z wyzwań jakie stoją przed naszym krajem w związku z realizacją nowej strategii UE na lata 2010-2020 - kontekst polityki zatrudnienia: „Europa 2020", która zastąpiła Strategię Lizbońską. Nowe wyzwania takie, jak światowy kryzys finansowy zmusiły Europę do redefinicji zarówno celów, jak i instrumentów wspierających rozwój gospodarczy.

Strategia „Europa 2020" ogniskuje się wokół trzech powiązanych ze sobą priorytetów:

- **Rozwój inteligentny** (rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji);
- **Rozwój zrównoważony** (wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej);
- **Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu** (wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną).

Dla realizacji priorytetów i celów przygotowano siedem inicjatyw flagowych (projektów przewodnich), z czego kluczowymi dla polityki rynku pracy są dwie: „Mobilna Młodzież" i „Program na rzecz nowych umiejętności i miejsc pracy". Pozostałe, komplementarne inicjatywy to: „Europejski program walki z ubóstwem", „Unia innowacji", „Europejska agenda cyfrowa", „Europa efektywnie korzystająca z zasobów" oraz „Polityka przemysłowa w erze globalizacji". Kluczowym elementem wdrażania strategii „Europa 2020" jest Krajowy Program Reform (KPR). KPR uwzględniając krajowe uwarunkowania sytuacji społeczno-gospodarczej, wyznacza cele, które Polska powinna osiągnąć w 2020 r. Celem Krajowego Programu Reform na rzecz realizacji strategii „Europa 2020" (przyjętego przez Radę Ministrów 26 kwietnia 2011 r.) jest budowa trwałych podstaw wzrostu gospodarczego, przy łączeniu celów unijnych z priorytetami krajowymi. Przedstawione w nim reformy ukierunkowane na wzrost inteligentny, zrównoważony i sprzyjający włączeniu społecznemu, mają umożliwić przezwyciężenie barier wzrostu, hamujących potencjał rozwojowy państw członkowskich UE, jednocześnie przyczyniając się do wzmocnienia pozycji UE na arenie międzynarodowej.[9]

Na wzrost bezrobocia oraz zagrożenia wykluczeniem społecznym w dużym stopniu wpływa występowanie innych dysfunkcji społecznych. Jako znaczącą kwestię społeczną można

[9] Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej , Biuletyn Informacji Publicznej

zidentyfikować w tym kontekście zjawisko uzależnienia od substancji psychoaktywnych (oraz współwystępujących z nim chorób takich jak np. żółtaczka typu B i C, HIV/AIDS), ponieważ z jednej strony osoby głęboko uzależnione nie posiadają podstawowych umiejętności
i kwalifikacji by podejmować pracę zarobkową, z drugiej strony podlegają stygmatyzacji społecznej i są niechętnie zatrudniane przez pracodawców. Należy także podkreślić istotę wpływu szkodliwego spożywania alkoholu i uzależnienia na długotrwałą dezaktywizację zawodową osób pijących i ubożenie rodzin z problemem alkoholowym. Tym samym skuteczne rozwiązywanie problemu ubóstwa i wykluczenia społecznego wymaga również planowania i wdrażania działań profilaktycznych, korekcyjnych i terapeutycznych związanych z rozwiązywaniem problemów alkoholowych.
Złożony charakter ma również problem wykluczenia, związany z niepełnosprawnością i dlatego wymaga kompleksowych, skoordynowanych działań różnych służb oraz zaangażowanych resortów. Istotną rolę w rozwiązywaniu kwestii wykluczenia i ubóstwa odgrywają władze lokalne, które najlepiej znają problemy osób zamieszkujących na ich terenie, dlatego rola władz samorządowych jest bardzo ważna w tym kontekście.

Grupy podatne na wykluczenie społeczne:

- długookresowi bezrobotni;
- niepracujący w ogóle;
- dzieci i młodzież z rodzin dysfunkcyjnych;
- dzieci i młodzież wychowywane w instytucjach;
- młodzież wypadająca z systemu szkolnego, nie zdobywszy żadnych kwalifikacji oraz umiejętności;
- mieszkający (a szczególnie młodzież) w patologicznym otoczeniu;
- osoby niepełnosprawne, przewlekle chore i z zaburzeniami psychicznymi;
- osoby uzależnione od alkoholu i narkotyków;
- ofiary patologii życia rodzinnego;
- osoby o niskich kwalifikacjach;
- żyjący w trudnych warunkach mieszkaniowych;
- starsze osoby samotne;
- opuszczający zakłady karne;
- imigranci;
- emigranci zarobkowi, okresowo pracujący za granicą w gorszym segmencie rynku pracy.

Wobec problemów, z jakimi borykają się mieszkańcy i całe grupy społeczne istotną staje się rola integracji społecznej. Jedną z definicja integracji społecznej jest definicja wskazująca iż integracja społeczna to proces, w ramach którego jednostki zagrożone ubóstwem i wykluczeniem zyskują możliwości i zasoby niezbędne do pełnego uczestnictwa w życiu ekonomicznym, społecznym i kulturowym oraz zachowaniu standardu życia na poziomie, który jest uznawany za normalny w danym społeczeństwie. Integracja społeczna jest zatem procesem, którego głównymi adresatami są jednostki zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, a głównym celem jest zapewnienie by ci, którzy są potencjalnie narażeni na wykluczenie, otrzymali niezbędne zasoby umożliwiające im pełne uczestnictwo w ważnych aspektach życia ekonomicznego, społecznego, etc., jak również w aspektach życia

publicznego, mających wpływ na ich życie i prawa[10]. Stąd rolą pomocy społecznej jest nie tylko niwelowanie i osłabianie istniejących problemów, ale wyposażenie klientów w takie narzędzia, aby w przyszłości byli bardziej odporni na czynniki wywołujące problem i byli w stanie rozwiązać go samodzielnie lub przy mniejszym wsparciu instytucjonalnym.

Ośrodek Pomocy Społecznej pracuje nie tylko z klientem indywidualnym, rodziną, ale także coraz częściej ze społecznościami lokalnymi.

Jak wskazują statystyki, liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną nieznacznie wzrasta. Odnotowano wzrost liczby osób, którym przyznano świadczenia społeczne w roku 2014 o 5% stosunku do roku 2012. Wzrost odnotowano przede wszystkim w przypadku świadczeń pieniężnych (o 7% w stosunku do roku 2012), natomiast spadek świadczeń niepieniężnych o 40% w stosunku do roku 2012. Wzrasta liczba osób i rodzin objętych praca socjalną i kontraktem socjalnym co jest korzystnym zjawiskiem, świadczy bowiem o kładzeniu większego nacisku na aktywizowanie osób i rodzin korzystających ze wsparcia OPS i wzrost ich udziału w rozwiązywaniu swojej trudnej sytuacji.

Tabela nr 43 - Liczba osób i rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2012-2014

Wyszczególnienie	**2012**		**2013**		**2014**	
	Liczba rodzin	**Liczba osób w rodzinach**	**Liczba rodzin**	**Liczba osób w rodzinach**	**Liczba rodzin**	**Liczba osób w rodzinach**
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych ogółem (bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania)	1 040	2 942	1 168	3 315	1092	3062
w tym:						
świadczenia pieniężne	913	2 440	1 024	2 794	981	2700
świadczenia niepieniężne	914	1 971	1 034	2 234	554	2097
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę	2	9	4	20	3	13
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych bez względu na ich rodzaj,	1039	2 937	1 166	3 302	911	3 058

[10] Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Wykluczenie i Integracja społeczna w Polsce, ujęcie wskaźników, Warszawa 2006

formę i liczbę						
Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej ogółem	361	1136	471	1272	471	1 272
w tym:						
wyłącznie w postaci pracy socjalnej	16	33	2	4	2	4
Liczba zawieranych kontraktów socjalnych	49	X	52	X	70	X

Powody przyznania pomocy społecznej określa ustawa o pomocy społecznej, definiując katalog dysfunkcji. których wystąpienie może być przyczyną udzielenia pomocy. Zasadniczą przyczyną, w związku z którą mieszkańcy zwracają się o pomoc społeczną, jest ubóstwo i bezrobocie. Istotną przyczyną udzielania wsparcia jest również niepełnosprawność, długotrwała choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, przemoc w rodzinie. Wśród tendencji, jakie można zaobserwować na przestrzeni ostatnich 3 lat wyróżnia się wzrost liczby bezdomnych na terenie Gminy oraz wzrost w zakresie przemocy w rodzinie. Nie są to znaczne wielkości, jednak z uwagi na to, że najczęściej współistnieją z innymi trudnymi dysfunkcjami, stanowią wyzwanie dla pomocy społecznej i innych instytucji związanych z rozwiązywaniem tego problemu, jak Policja, Straż Miejska, Urząd Miasta, PCPR, Sądy Rejonowe itp.

Tabela nr 44 - Przyczyn udzielenia pomocy społecznej

Przyczyny udzielenia pomocy	**Liczba gospodarstw 2012**	**Liczba gospodarstw 2013**	**Liczba gospodarstw 2014**
Ubóstwo	712	811	786
Bezdomność	41	56	59
potrzeba ochrony macierzyństwa	173	168	154
Bezrobocie	612	657	603
upośledzenie fizyczne lub umysłowe	252	295	331
długotrwała choroba	299	332	344
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa	210	224	264

domowego w tym: rodziny niepełne rodziny wielodzietne	 142 49	 154 51	 169 58
alkoholizm	46	50	57
narkomania	3	7	5
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	21	28	26
zdarzenia losowe	9	11	4
przemoc w rodzinie	3	4	17

Źródło: OPS

Aktywizację społeczną i zawodową klientów Ośrodka Pomocy Społecznej prowadzi Klub Integracji Społecznej, który działa w ramach struktury OPS.

Urząd Miejski dofinansowuje pobyt dzieci w placówkach wsparcia dziennego, z których korzysta rokrocznie ponad 100 dzieci. W roku 2015 na terenie gminy funkcjonowały 4 placówki wsparcia dziennego.

Biorąc pod uwagę odsetek ludności korzystającej ze świadczeń pomocy społecznej w Pszczynie należy podkreślić, iż jest on niższy niż w województwie śląskim i wynosi 5,9% . Statystycznie z pomocy społecznej korzysta w województwie śląskim 6,1% ogółu ludności.[11]

W roku 2007 Ośrodek Pomocy Społecznej w Pszczynie przystąpił do realizacji Projektu systemowego: „Efektywna pomoc społeczna w Gminie Pszczyna", w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Projekt skierowany był do osób bezrobotnych, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, będących w wieku aktywności zawodowej, zamieszkujących teren Gminy Pszczyna, zagrożonych wykluczeniem społecznym. Celem ogólnym projektu było zmniejszenie zagrożenia wykluczeniem społecznym i zawodowym klientów OPS Gminy Pszczyna oraz zwiększenie efektywności funkcjonowania OPS w Pszczynie w odniesieniu do narastających potrzeb edukacyjnych, szkoleniowych oraz doradczych osób bezrobotnych. W latach 2008-2014 objęto wsparciem, w ramach projektu, 210 osób.

W roku 2015 OPS przystąpił do realizacji kolejnego projektu systemowego, realizowanego w partnerstwie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Pszczynie jako liderem projektu pn.: „Droga do zmiany – wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym". Realizację projektu zaplanowano na lata 2016-2017.

[11] Dane GUS z 2012 roku.

3.4 Sytuacja społeczna w Gminie Pszczyna w opinii mieszkańców.

W ramach prac nad Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w minie Pszczyna na lata 2016-2023 przeprowadzone zostało badanie ankietowe mieszkańców Gminy Pszczyna w obszarze polityki społecznej.

Badanie zostało przeprowadzone w dniach 7.10 – 31.10.2015 r. W badaniu uczestniczyło 240 mieszkańców Gminy Pszczyna z terenu 12 sołectw i 12 osiedli. Ankietę przeprowadzali harcerze z II szczepu harcerskiego w Pszczynie oraz pracownicy socjalni zatrudnieni w Ośrodku Pomocy Społecznej w Pszczynie na podstawie imiennych upoważnień wydanych przez Burmistrza Pszczyny do realizacji badań terenowych. Formą ankiety był anonimowy kwestionariusz ankietowy.
Kwestionariusz ankiety został podzielony na dwie części :
- pytania właściwe – 19 pytań
- metryczkę

Celem badania było zdiagnozowanie potrzeb mieszkańców Gminy Pszczyna w zakresie usług społecznych służących do przygotowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Pszczyna oraz opracowania planów działania w tym zakresie.

3.4.1 Prezentacja wyników ankiety

Pierwsze pytanie ankiety dotyczyło oceny swojego miejsca zamieszkania na tle innych części gminy Pszczyna. 36% respondentów oceniło swoje miejsce zamieszkania jako bardziej atrakcyjne, uzasadniając swój wybór najczęściej takimi stwierdzeniami jak:
- jest wiele miejsc gdzie można wypocząć;
- zamek pszczyński, skansen, rynek, park są miejscami przyciągającymi turystów, ale są także atrakcyjne dla mieszkańców;
- lepszy dostęp do miejsc kultury i oświaty;
- spokój cisza, zieleń, piękne położenie;
- w pobliżu ośrodki zdrowia, apteki, poczta, przedszkola.

Odpowiedź ”niczym się nie różni” wybrało 27% badanych, uzasadniając swoja odpowiedź najczęściej:
- typowa wieś, cisza, spokój, ale brak komunikacji.

Jako mniej atrakcyjne swoje miejsce zamieszkania oceniło 27% badanych, wskazując najczęściej na takie przyczyny jak:
- brak odpowiedniej komunikacji;
- zły stan dróg;
- nieprzyjemny zapach z zakładu produkcji kostki do pieczarek;
- brak atrakcji kulturalno-oświatowych dla dzieci i młodzieży;
- brak miejsc do spędzania wolnego czasu;
- brak przedszkola, bankomatu, poczty;
10% badanych wybrało odpowiedź „trudno powiedzieć”.

Ryc. 6 – Ocena miejsca zamieszkania

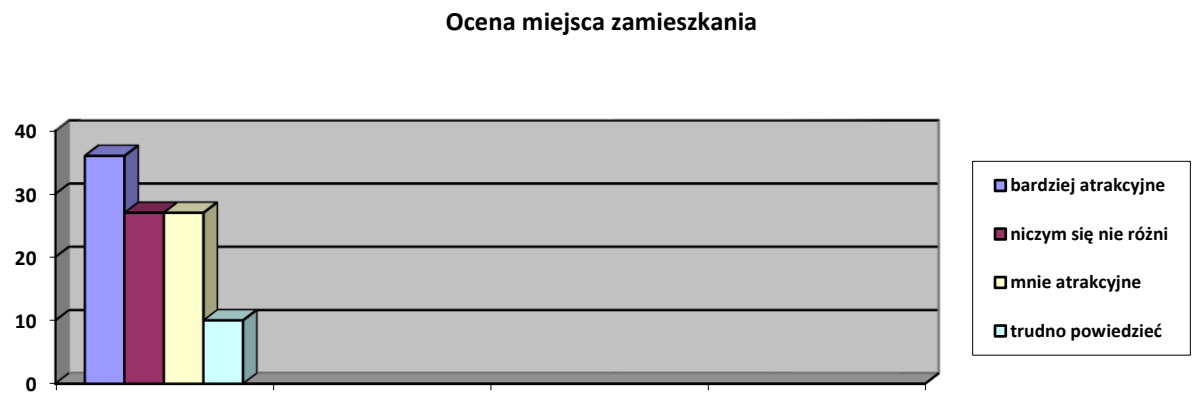

Kolejne pytanie dotyczyło wyboru dominującego problemu społecznego występującego na terenie Gminy Pszczyna. Poproszono respondentów aby wskazali 3 ich zdaniem najważniejsze problemy.

Tabela nr 45 - Dominujące problemy

Lp.	Problem	Wartość procentowa
1.	Ubóstwo	9
2.	Bezrobocie	34
3.	Uzależnienia (od alkoholu, narkotyków, leków)	26
4.	Niepełnosprawność	8
5.	Długotrwała choroba	3
6.	Zbyt mała liczba miejsc pracy	56
7.	Problemy wychowawcze z dziećmi	7
8.	Brak organizacji czasu wolnego dla młodzieży	47
9.	Izolacja społeczna osób starszych	12
10.	Przemoc w rodzinie	2
11.	Brak lekarzy specjalistów	61
12.	Inne	7

Wśród wymienionych problemów najczęściej wskazywany był problem braku lekarzy specjalistów – 61%, zbyt mała liczba miejsc pracy – 56%, brak organizacji czasu wolnego dla młodzieży – 47% i bezrobocie – 34%.
W dalszej kolejności znalazł się problem uzależnień – 26%, izolacja osób starszych - 12%.
Wśród innych, nie wymienionych, najczęściej wskazywany był problem:
- brak komunikacji miejskiej;
- brak organizacji czasu wolnego dla dorosłych;
- brak chodników i zły stan dróg;
- utrudniony przejazd przez Pszczynę i korki;
- działalność szpitala (w ocenie respondentów zła, brak oddziału dziecięcego);

Wśród problemów występujących w miejscu zamieszkania osoby badane najczęściej wskazywały:
- brak komunikacji miejskiej - 31%
- bezrobocie – 24%
- mało miejsc pracy – 23%
- brak chodników, zły stan dróg - 23%
- brak miejsc rozrywek dla dzieci i dorosłych – 19%
- niebezpieczne przejścia dla pieszych – 12%
- brak lekarzy specjalistów i bardzo długie kolejki – 12%
- uzależnienia – 11% (w tym problem pijanych kierowców)
- brak przychodni lekarskiej, apteki, bankomatu – 11%
- izolacja osób starszych – 11%
- duże zanieczyszczenie z kominów- 9%
- przykre zapachy z przetwórni grzybni – 9%
- brak możliwości rozwoju dla niepełnosprawnych osób – 5%
- przemoc w rodzinie – 4%
- brak placówek kulturalnych, kina – 3%

Osoby badane najczęściej jako problem wskazywały brak komunikacji miejskiej, co ich zdaniem uniemożliwia bądź znacznie utrudnia możliwość poszukiwania zatrudnienia czy udział dzieci i młodzieży w zajęciach poza lekcyjnych. Szczególnie wskazywały na brak możliwości przemieszczania się po terenie Gminy w godzinach popołudniowych i wieczornych.

W kolejnym pytaniu zwrócono się do respondentów o dokonanie wyboru, który z podanych obszarów, ich zdaniem, wymaga większej uwagi, a następnie o wskazanie dwóch z nich, które wymagają najpilniejszego rozwiązania.

Tabela nr 46 - Problemy społeczne wg skali występowania

Lp.	Obszar	Wartość procentowa
1.	Rynek pracy, zatrudnienie, kształcenie dorosłych	52
2.	Edukacja i opieka nad dziećmi	32
3.	Mieszkalnictwo i transport	42
4.	Wsparcie dla osób starszych i niepełnosprawnych	38
5.	Bezpieczeństwo publiczne i patologie społeczne	23
6.	Kultura i spędzanie wolnego czasu	38
7.	Inne	3

Jak wynika z powyższego zestawienia najczęściej wskazywanym obszarem, wymaga szczególnej uwagi zdaniem osób badanych to rynek pracy, zatrudnienie i kształcenie dorosłych – 52% odpowiedzi. Kolejnym często wskazywanym obszarem wymagającym większej uwagi jest obszar mieszkalnictwo i transport – 42% odpowiedzi. Kolejne dwa obszary wskazała ta sama liczba badanych bo 38%, a dotyczy obszarów: wsparcie osób starszych i niepełnosprawnych oraz kultura i spędzanie wolnego czasu.
Na kolejnych miejscach znalazły się: edukacja i opieka nad dziećmi – 32% oraz jako ostatnie bezpieczeństwo publiczne i patologie społeczne - 23%.

Wśród innych obszarów najczęściej wymieniano:

1. Zanieczyszczenie środowiska.
2. Brak instytucji, która całościowo zajmowałaby się osobami starszymi i niepełnosprawnymi.
3. Brak bezpłatnych kursów związanych z przekwalifikowaniem.

Na pytanie dotyczące uczestniczenia w ciągu ostatniego roku w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych organizowanych na terenie Gminy Pszczyna 55% badanych udzieliło odpowiedzi – tak, natomiast 45 % badanych odpowiedziało, iż nie uczestniczyli w tego typu wydarzeniach.

Tabela nr 47 - Wydarzenia kulturalne na terenie Gminy

Lp.	Rodzaj wydarzenia	Wartość procentowa
1.	„Dni Pszczyny”	46
2.	Koncerty w Domu Kultury, spotkania z ciekawymi ludźmi	16
3.	Lokalne wydarzenia kulturalne(festyny, pikniki rodzinne, dożynki)	14
4.	„Żubrowisko”-	9
5.	Ogrody „Daisy days”	7
6.	Imprezy sportowe	6
7.	Dni kultury żydowskiej	5

W pozostałym, mniejszym zakresie wymieniane były takie imprezy jak: Dni Ziemi, festyny kościelne, jarmark świąteczny, MotoSerce, Mały i Duży Brzym w skansenie.

Ryc. 7 - Powody braku uczestnictwa w wydarzeniach na terenie Gminy

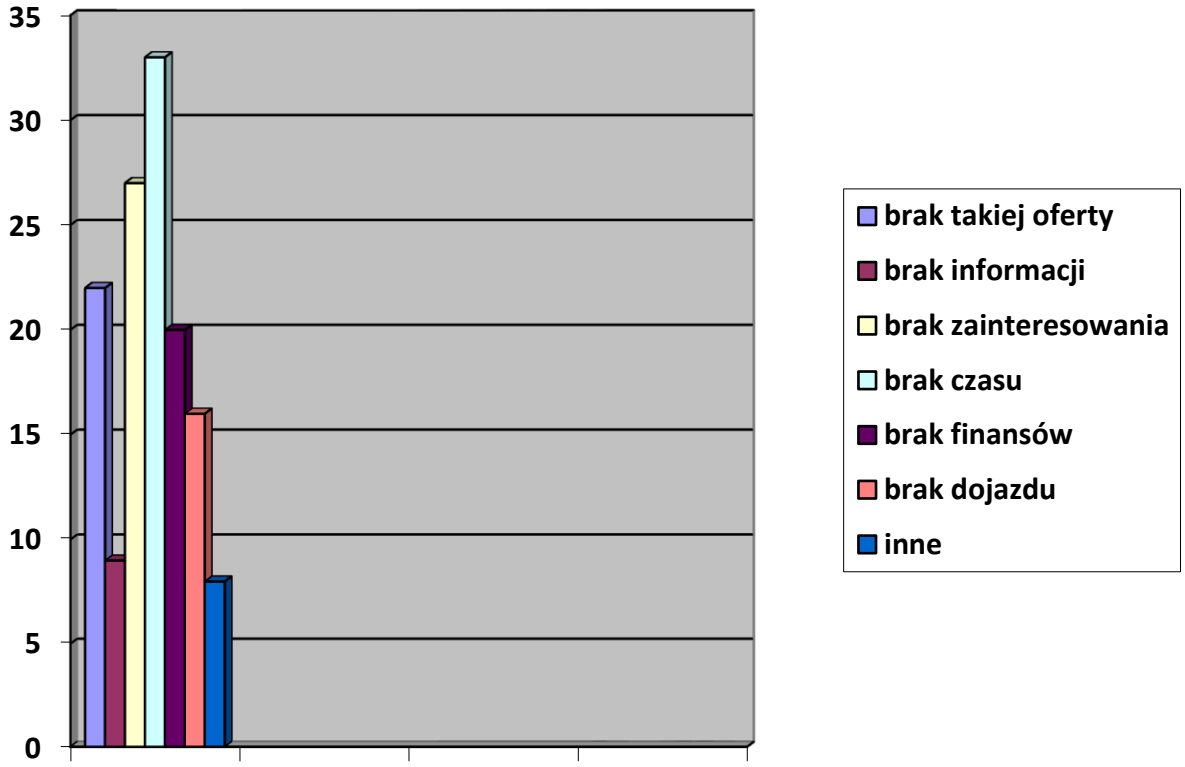

Najczęściej wskazywanymi przyczynami nie uczestniczenia w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych organizowanych na terenie Gminy był: brak wolnego czasu – 33%, brak zainteresowania ze strony respondentów – 27%, brak takiej oferty – 22%, brak możliwości dojazdu – 20%, brak informacji o takiej ofercie – 9% oraz inne – 16%.
Wśród innych przyczyn nie uczestniczenia w tego typu wydarzeniach najczęściej wskazywano:

1. Konieczność sprawowania opieki nad osobami zależnymi
2. Chorobę, wiek
3. Problemy rodzinne.

W kolejnym punkcie zwrócono się z zapytaniem o znajomość organizacji pozarządowych (społecznych) działających na terenie Gminy.
Większość pytanych tj. 59% zaznaczyło odpowiedź „nie" udzielając tym samym odpowiedzi, że nie znane im są jakiekolwiek organizacje pozarządowe, natomiast 41% pytanych udzieliło odpowiedzi „tak".

Ryc. 8 - Znajomość organizacji pozarządowych na terenie Gminy Pszczyna

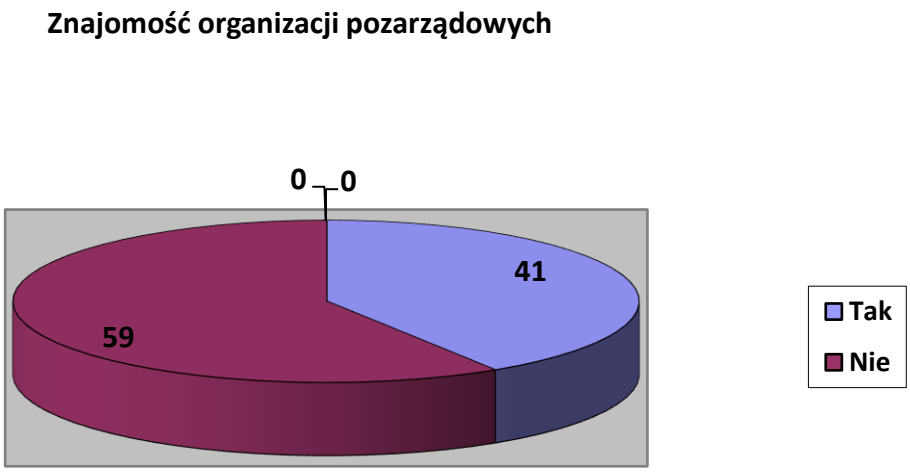

Wśród najczęściej wymienianych organizacji znalazły się:

1. Hospicjum Ojca Pio - opieka nad osobami terminalnie i onkologicznie chorymi
2. Pszczyńskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym
3. „Kulejące Anioły"- opieka nad osobami niepełnosprawnymi i budowa domu przeznaczonego na potrzeby tych osób
4. PTTK i koła turystyczne - wycieczki, promowanie aktywnego spędzania wolnego czasu i poznawania ciekawych zakątków
5. Ochotnicza Straż Pożarna – pomoc dla mieszkańców podczas zdarzeń losowych i wypadków drogowych
6. Koła Gospodyń Wiejskich - imprezy, festyny, kultywowanie zanikających wartości i umiejętności (haft, szydełkowanie, gotowanie, strój, gwara, itp.)
7. „Omnibus"- pomoc dzieciom w wieku szkolnym w leczeniu i nauce
8. Fundacja „Błękitny Krzyż"- pomoc osobom doznającym przemocy, uzależnionym i ich rodzinom
9. Kółka Rolnicze - wsparcie mieszkańców wsi
10. Związek Emerytów i Rencistów - skupia osoby starsze i podejmuje działania aktywizujące
11. „Plessart"- promowanie kultury i sztuki

Nie wszystkie wymienione organizacje faktycznie zaliczają się do organizacji pozarządowych. Natomiast prawidłowo wskazywano zakres ich działania czy podejmowane przez te organizacje inicjatywy.

Kolejne pytanie dotyczyło poczucia bezpieczeństwa na terenie Gminy Pszczyna. Uzyskane wynik przedstawia Rycina nr 9.

Ryc. 9 – Poczucie bezpieczeństwa na terenie Gminy

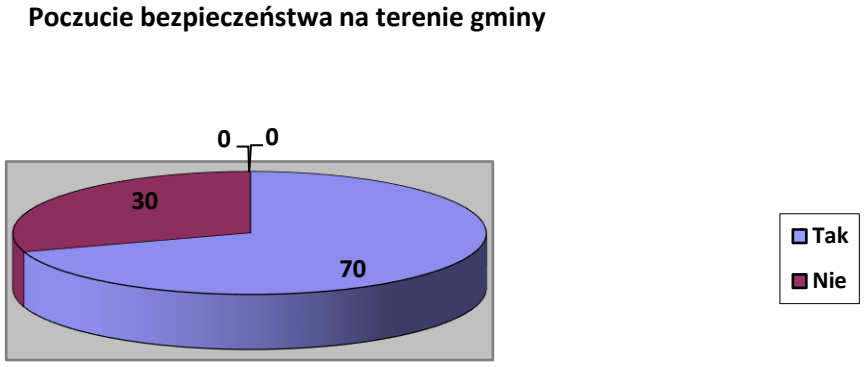

Jak wynika z powyższego zestawienia zdecydowana większość respondentów czuje się bezpiecznie na terenie Gminy – 70%. Natomiast 30% badanych nie czuje się bezpiecznie najczęściej wskazując jako przyczyny:
1.częste włamania i kradzieże – 17%
2. częste bójki – 3%
3. zagrożenia na drodze (piraci drogowi, nietrzeźwi kierowcy) – 18%
4. niewystraczające oświetlenie okolicy zamieszkania- 10%
5. inne – 2%

Najczęściej wskazywane obszary, które zdaniem respondentów są szczególnie niebezpieczne to:

1. Park w Pszczynie w godzinach wieczornych - 22%
2. Nie oświetlone ulice i zakątki – 18%
3. Drogi bez chodników - 14% (szczególnie wskazywana ul. Wodzisławska)
4. Tzw. „rurociąg" – 11%
5. Tunel – 7%
6. Place zabaw i blokowiska w godz. wieczornych – 6%
7. Okolice Skate-parku – 2%

Kolejne cztery pytania zostały skierowane do osób z niepełnosprawnością oraz rodzin, w których zamieszkują osoby niepełnosprawne. Na te pytania odpowiedzi udzieliło 26% ogółu osób badanych Pierwsze dotyczyło akceptacji osób niepełnosprawnych na terenie Gminy Pszczyna. Respondenci, którzy udzielali odpowiedzi na te pytania w większości wybrali odpowiedź „nie wiem" – 48%, 23% respondentów wybrało odpowiedź „Nie" (nie są akceptowane), a 29% wybrało odpowiedź „Tak" (są akceptowane).
Powyższe przedstawia Rycina 10.

Ryc.10 – Akceptacja osób niepełnosprawnych na terenie Gminy

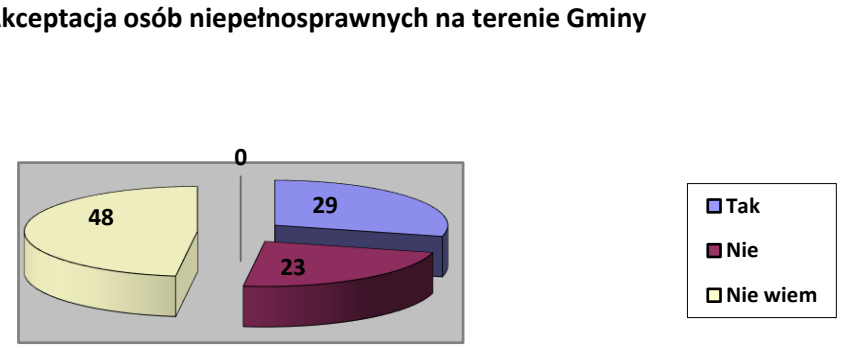

Kolejne pytanie dotyczyło oceny dostępu do usług rehabilitacyjnych dla osób niepełnosprawnych. Zdecydowana większość badanych oceniła, że dostęp do usług rehabilitacyjnych jest nie zadowalający – 71%, wskazując jako przyczynę tego stanu rzeczy długie kolejki oczekiwania na zaleconą rehabilitację oraz zbyt małą liczbę zakładów rehabilitacji na terenie Gminy (ryc. 11).

Ryc. 11 – Dostęp do usług rehabilitacyjnych

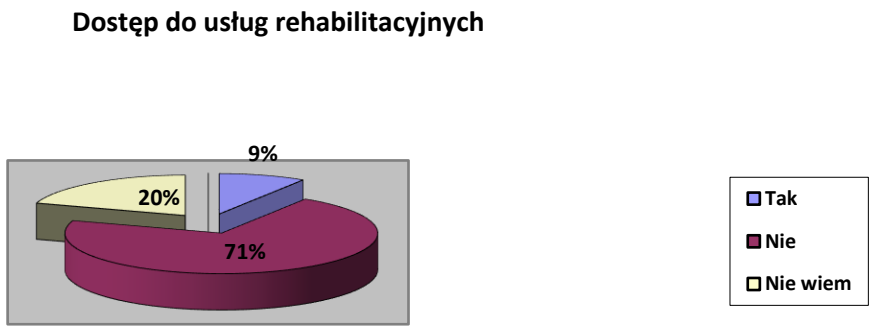

Tylko 9% respondentów uznało, iż dostęp do usług rehabilitacyjnych jest zadowalający, jednak w większości przypadków zaznaczano, że dotyczy to niepełnosprawnych dzieci. Podkreślano, że na terenie Gminy funkcjonuje Pszczyński Ośrodek Rehabilitacyjno-Terapeutyczny, a także Dzienny Ośrodek Rehabilitacyjno-Wychowawczy. 20% respondentów wybrało odpowiedź „nie wiem".
Kolejne pytanie dotyczyło możliwości znalezienia zatrudnienia przez osoby niepełnosprawne na terenie Gminy.

Na to pytanie zdecydowana większość wybrała odpowiedź „nie wiem” – 67% uzasadniając, że nie interesują się tym tematem (ryc. 12)

Ryc. 12 – Możliwość znalezienia zatrudnienia przez osobę niepełnosprawną

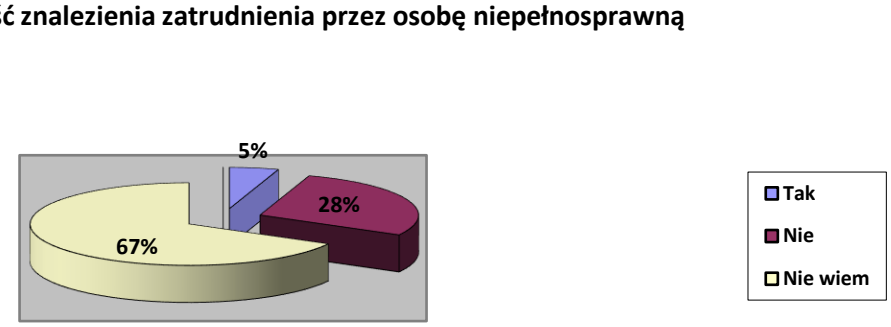

Ostatnie pytanie skierowane do osób niepełnosprawnych i członków ich rodzin dotyczyło barier architektonicznych.
Większość respondentów – 53% stwierdziło, że istnieją bariery architektoniczne na terenie Gminy. Najczęściej wskazywanymi utrudnieniami były:

1. Brak podjazdów do budynków użyteczności publicznej jak szkoły, kościoły, restauracje, Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy
2. Wysokie krawężniki.
3. Zbyt wąski chodnik przy Pszczyńskim Ośrodku Rehabilitacyjno-Terapeutycznym.
4. Brak komunikacji, a ta, która jest nie jest przystosowana do przewozu osób niepełnosprawnych.

12% respondentów uważa, że w Gminie nie występują bariery architektoniczne natomiast 35% osób badanych nie ma na ten temat zdania.

Ryc. 13 – Bariery architektoniczne na terenie Gminy

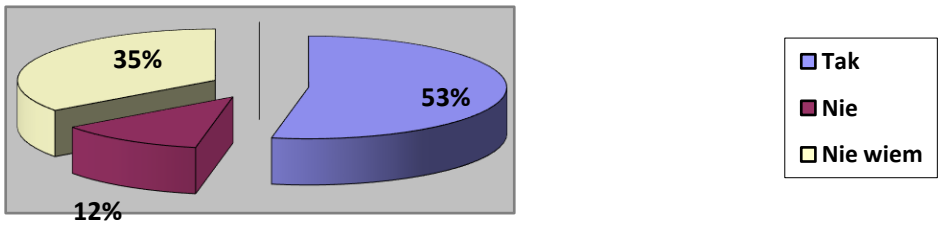

Kolejne dwa pytania zostały skierowane do osób, których dzieci uczęszczają do szkół. Na te pytania odpowiedzi udzieliło 46% ogółu respondentów.

Pierwsze z nich dotyczyło udziału w zajęciach pozalekcyjnych. Zdecydowana większość respondentów, którzy udzielali odpowiedzi na to pytanie – 82%, udzieliła odpowiedzi twierdzącej, natomiast 18% udzieliło odpowiedzi przeczącej.
Wśród osób, które udzieliły odpowiedzi twierdzącej, najczęściej wskazywanym miejscem gdzie odbywają się zajęcia pozalekcyjne była szkoła - 60% (Ryc. 14)

Ryc. 14 – Udział w zajęciach pozalekcyjnych

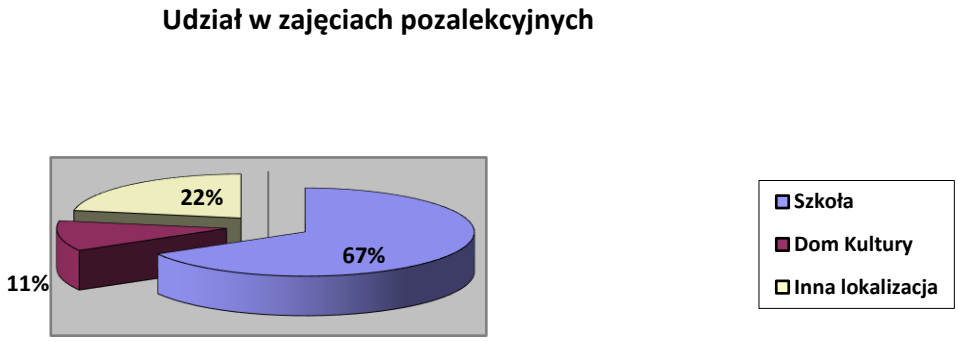

Wśród osób, które udzieliły odpowiedzi przeczącej, jako powodu nie uczęszczania dzieci na zajęcia pozalekcyjne najczęściej podawany był brak zainteresowania ze strony dzieci – 32% respondentów. Część wskazywała brak takiej oferty – 23%. Pozostałe odpowiedzi zaznaczyło po 15% respondentów. Inne powody nie uczęszczania na zajęcia pozalekcyjne wskazało 15% respondentów jednak nie określono jakie to powody (Ryc. 15).

Ryc. 15 – Powody nieuczęszczania na zajęcia pozalekcyjne

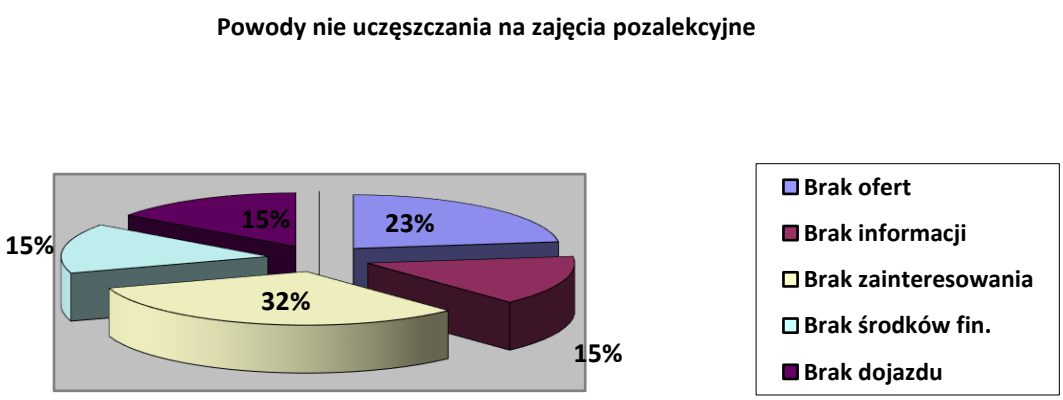

Kolejne pytanie, skierowane do tej grupy osób, dotyczyło poczucia bezpieczeństwa na terenie szkoły, do której uczęszcza dziecko.
Zdecydowana większość respondentów – 98% udzieliło odpowiedzi twierdzącej, a tylko 2% osób badanych uważa, że w szkole, do której uczęszcza ich dziecko, nie jest bezpiecznie (Ryc. 16)

Ryc. 16 – Poczucie bezpieczeństwa w szkole

Kolejne dwa pytania zostały skierowane do osób nie posiadających pracy. Na te pytania odpowiedzi udzieliło 16% ogółu osób badanych.
Na pytanie dotyczące przyczyny nie posiadania pracy zdecydowana większość osób, które udzielały odpowiedzi na to pytanie wskazała odpowiedź – „*w gminie jest za mało miejsc pracy*"- 39% oraz odpowiedź – *„nie mam jak dojechać do pracy"* – 37%. 16% stwierdziło, że nie wie jak zdobyć pracę natomiast 8% uważa, że praca legalna nie jest opłacalna (Ryc. 17)

Ryc. 17 – Powody nie posiadania pracy

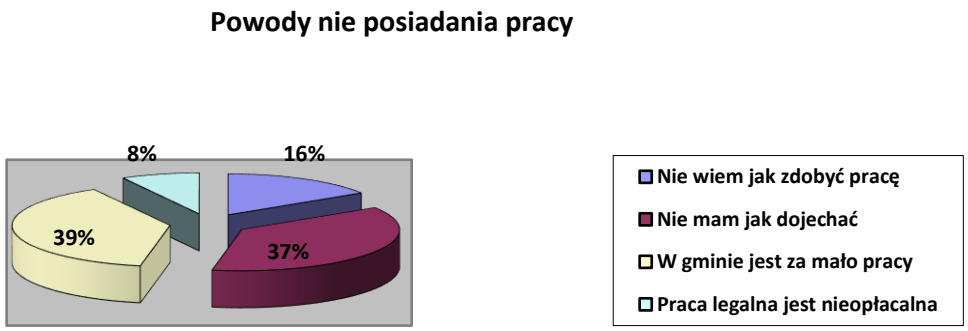

Kolejne pytanie dotyczyło udziału w szkoleniach/kursach zawodowych i ich oceny. Większość badanych odpowiedziała przecząco – 76%, natomiast 24% respondentów udzieliło odpowiedzi twierdzącej.
Osoby, które nie brały udziału w szkoleniach/kursach zawodowych uzasadniały to:

1. Brakiem rejestracji w PUP
2. Brakiem takiej potrzeby
3. Brakiem możliwości dojazdu

4. Brakiem takiego skierowania pomimo rejestracji w PUP
5. Brakiem bezpłatnej oferty szkoleń i kursów

Natomiast osoby, które uczestniczyły w szkoleniach/kursach zawodowych w zdecydowanej większości oceniły je pozytywnie, stwierdzając, że spełniły ich oczekiwania.

Kolejne dwa pytania zostały skierowane do osób starszych oraz członków ich rodzin. Na te pytania odpowiedziało 23% ogółu respondentów. Na pytanie o korzystanie z jakiejś formy pomocy większość odpowiedziała *"nie"* - 50% osób, które odpowiadały na te pytania, natomiast 41% odpowiedziało – *„tak, pomaga mi rodzina"*. 2% korzysta z pomocy opiekunki, a 7% udzieliło odpowiedzi, że pomagają im sąsiedzi (Ryc. 18).

Ryc. 18 – Korzystanie z pomocy przez osoby starsze

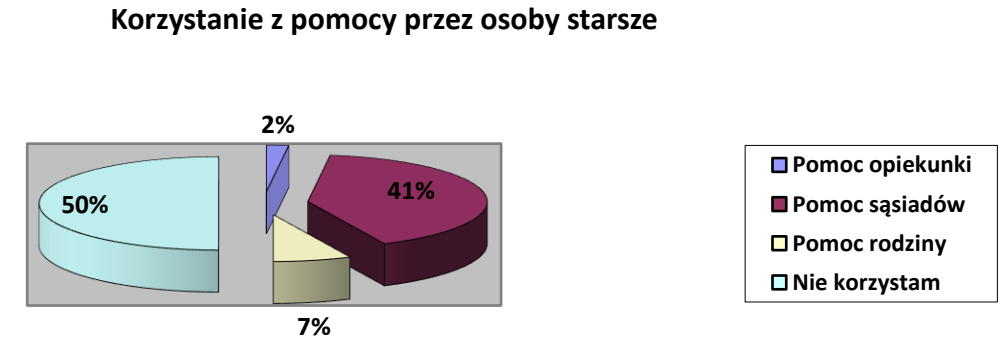

Wśród osób, które wybrały odpowiedź „nie", czyli że nie korzystają z pomocy innych, podawano takie powody :

1. Nie potrzebuję pomocy – 73%
2. Nikt się nie interesuje moim losem – 16%
3. Osoba starsza z mojej rodziny nie potrzebuje pomocy – 0%
4. Brak form pomocy dla osób starszych ze strony instytucji – 6%
5. Brak informacji o takiej pomocy – 5%

Jak wynika z powyższego zestawienia zdecydowana większość respondentów po prostu tej pomocy nie potrzebuje (Ryc. 19).

Ryc. 19 – powody nie korzystania z pomocy przez osoby starsze

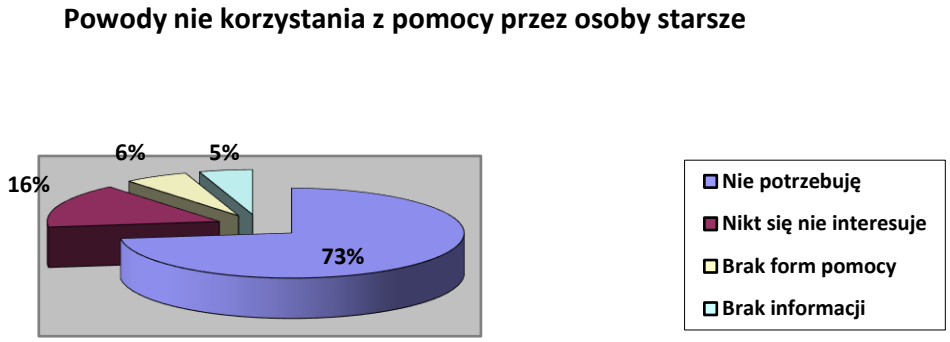

Kolejne pytanie dotyczyło aktywności osób starszych i ich udziału w zorganizowanych spotkaniach. Zdecydowana większość bowiem - 73% respondentów, którzy udzielali odpowiedzi na to pytanie udzieliło odpowiedzi negatywnej, czyli, że nie uczestniczą w zorganizowanych spotkaniach z innymi starszymi osobami. 27% udzieliło odpowiedzi twierdzącej. Wśród osób, które udzieliły odpowiedzi negatywnej najczęściej podawaną przyczyną braku udziału w tego typu spotkaniach był stan zdrowia - 27%. Na brak takiej oferty wskazało 23% respondentów i taka sama liczba respondentów wskazała na brak zainteresowania ze swojej strony tego typu aktywnością. 15% respondentów wskazało na brak informacji o takiej ofercie, a 12% jako przyczynę wskazało brak możliwości dojazdu (Ryc. 20).

Ryc. 20 – Powody braku udziału osób starszych w zorganizowanych spotkaniach

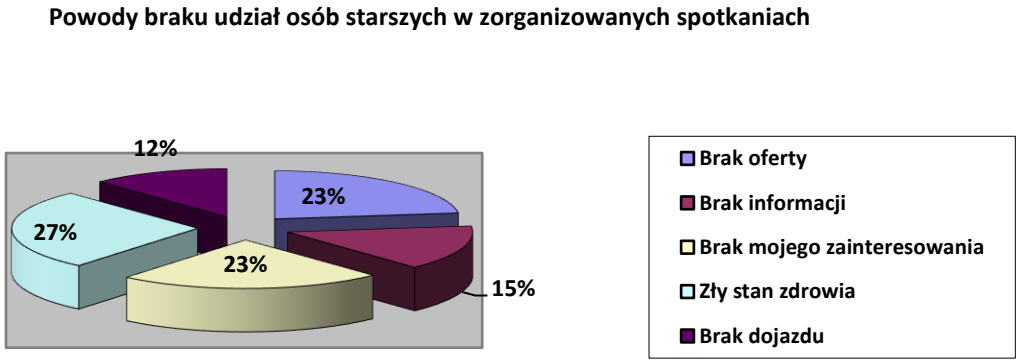

Ostatnie pytanie dotyczyło wskazania ważnych kwestii, które nie zostały zawarte w ankiecie. Zdecydowana większość respondentów nie wskazała takich kwestii - 67%. Natomiast 33% badanych wskazało takie kwestie, jak:

1. Bezpieczeństwo na drodze - budowa chodników, poboczy, drzewa w poboczach – wskazując jako odpowiedzialną za realizacje powyższego Gminę Pszczyna
2. Przykre zapachy z przetwórni podłoża do grzybni – jako odpowiedzialną także wskazano Gminę
3. Zdrowie - brak lekarzy specjalistów, brak pomocy dla osób psychicznie chorych, długie kolejki oczekiwania na badania diagnostyczne (USG, tomograf), uboga działalność i oferta szpitala - jako odpowiedzialnych za realizację wskazano: powiat, gminę, NFZ
4. Brak imprez typowo rodzinnych – jako odpowiedzialnych wskazano Rady Sołeckie i Osiedlowe oraz organizacje pozarządowe

METRYCZKA

W tej części ankiety uzyskaliśmy informacje na temat płci, wieku, wykształcenia, miejsca zamieszkiwania, źródła utrzymania, liczby dzieci na utrzymaniu, oceny swojej sytuacji mieszkaniowej i materialnej respondentów oraz odpowiedzi na pytanie czy korzystają z pomocy społecznej w Ośrodku Pomocy Społecznej.
Analiza wyników badania ankietowego pokazała, że 62% badanych stanowiły kobiety, a 38% ankietowanych to mężczyźni.

Najliczniejsza grupa badanych – 57% to osoby w wieku 31 – 55 lat, 18% badanych to osoby w wieku 56-65 lat, a także 18% badanych stanowi grupa osób w wieku 18-30 lat. Najmniej liczną grupę, bo 7% stanowiły osoby w wieku 65 lat i więcej (Ryc. 21).

Ryc. 21 – Wiek respondentów

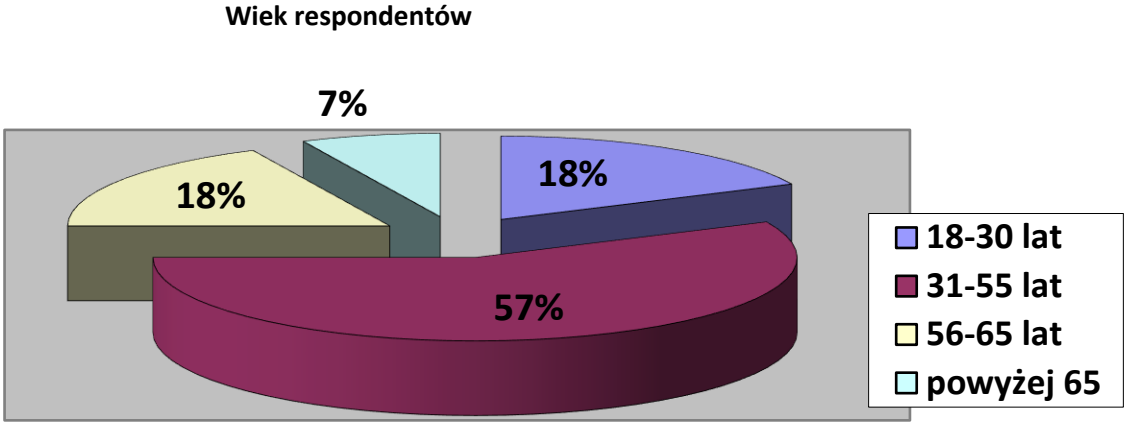

W przypadku wykształcenia najliczniejsza grupa badanych – 38% – to osoby z wykształceniem zawodowym, nieznacznie mniej liczną grupę stanowią osoby z wykształceniem średnim – 34 %, a osoby z wykształceniem wyższym stanowią 22% badanych. Najmniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym - 6% (Ryc. 22).

Ryc. 22 – Wykształcenie respondentów

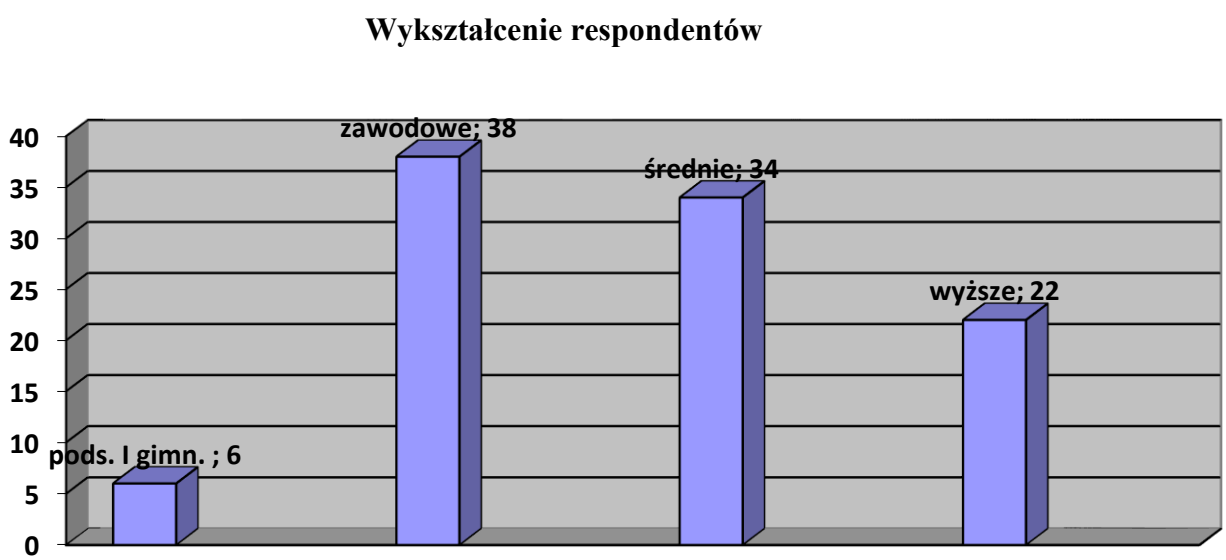

Przeprowadzono w sumie 240 ankiet. Ponieważ Gmina Pszczyna składa się z 12 sołectw i 12 osiedli w mieście przeprowadzono 120 ankiet w mieście i 120 w sołectwach Pszczyny biorąc

pod uwagę współczynnik procentowy mieszkańców danego sołectwa i osiedla. Dlatego miejsce zamieszkania respondentów w 50 % to miasto a w 50 % wieś.

Ryc. 23 - Źródło utrzymania respondentów

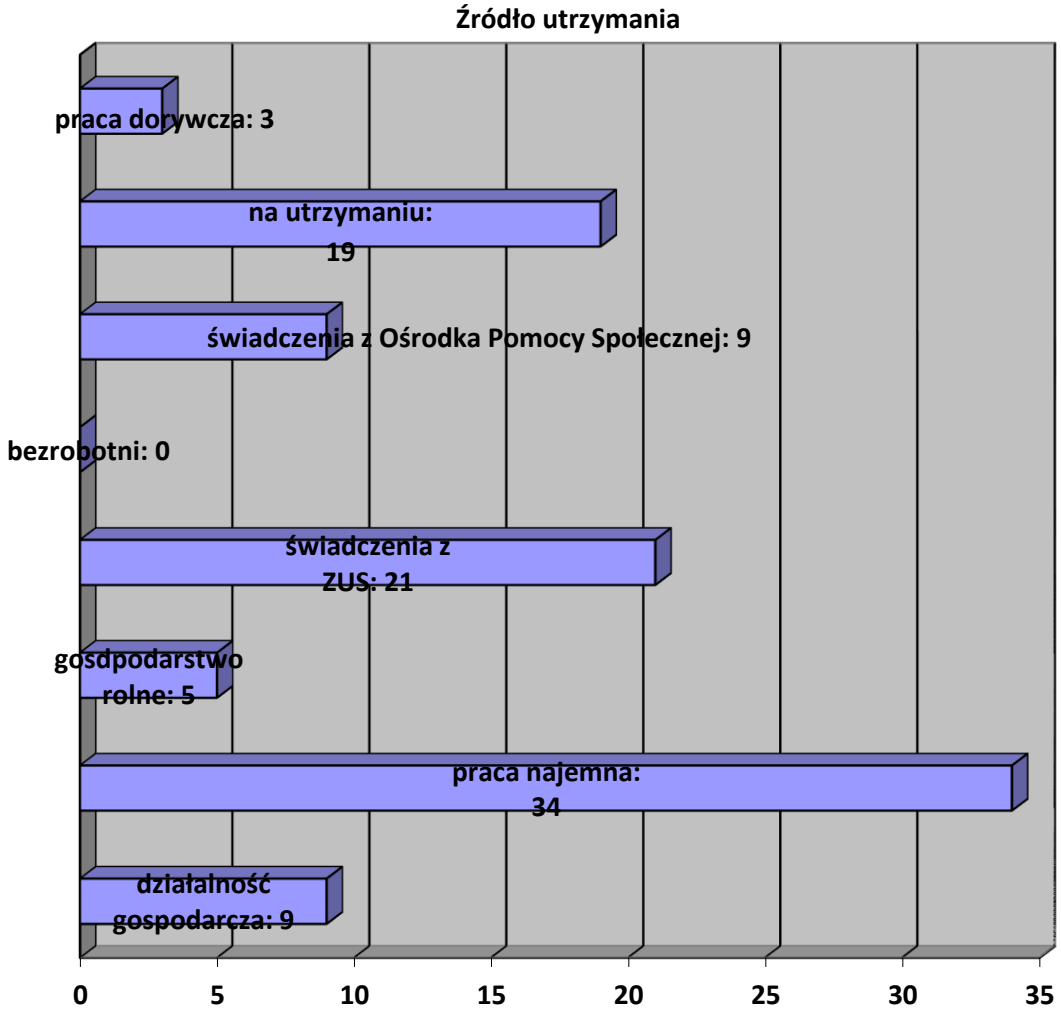

W przypadku pytań o źródło utrzymania respondentów, najliczniejszą grupę stanowią osoby wykonujące pracę najemną – 34%, a kolejną liczną grupę stanowią osoby pobierające świadczenia emerytalno–rentowe – 21%. Trzecią grupę stanowią osoby pozostające na utrzymaniu członka rodziny – 19%. W mniej licznej grupie znalazły się osoby prowadzące własną działalność gospodarczą – 9%, utrzymujące się z pracy w gospodarstwie rolnym – 5%, pobierające świadczenia z Ośrodka Pomocy Społecznej – 9% i wykonujące pracę dorywczą – 3%. Respondenci pobierający zasiłek dla bezrobotnych stanowią mniej niż 1% badanych (Ryc. 23).

Ryc. 24 - Liczba dzieci na utrzymaniu

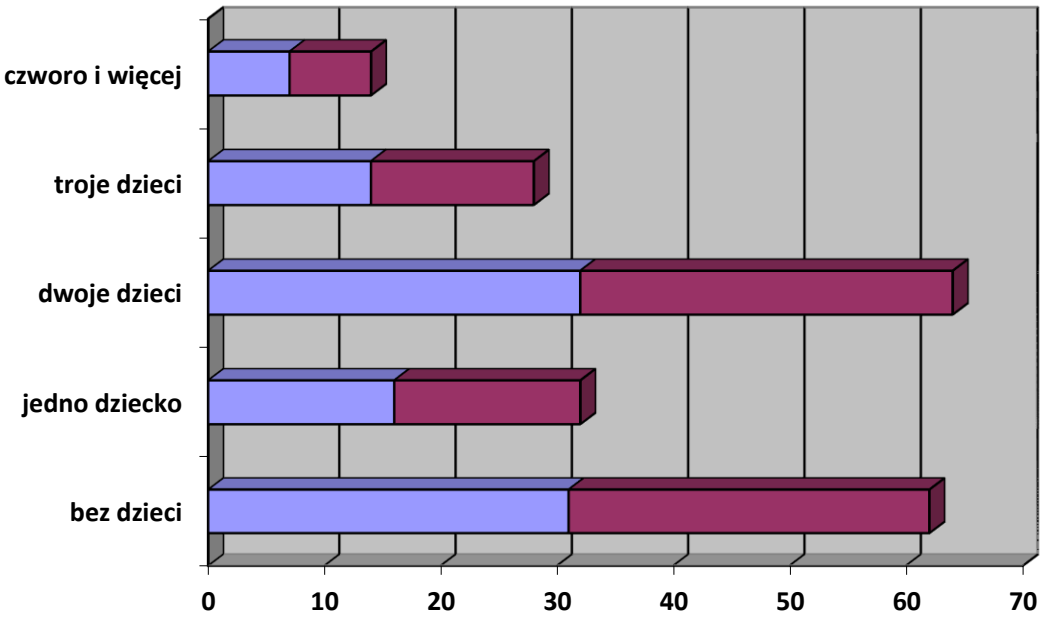

Najliczniejszą grupę badanych stanowią osoby, które posiadają dwoje dzieci – 32% oraz osoby nie posiadające dzieci – 31%. W pozostałej grupie mieszczą się osoby z jednym dzieckiem – 16%, z trójką dzieci – 14% oraz z czwórką lub większą liczbą dzieci na utrzymaniu – 7%. W grupie bez dzieci znajdują się także respondenci, którzy już nie posiadają dzieci na utrzymaniu, ponieważ się usamodzielniły (Ryc. 24).

Ryc. 25 – Ocena sytuacji rodziny

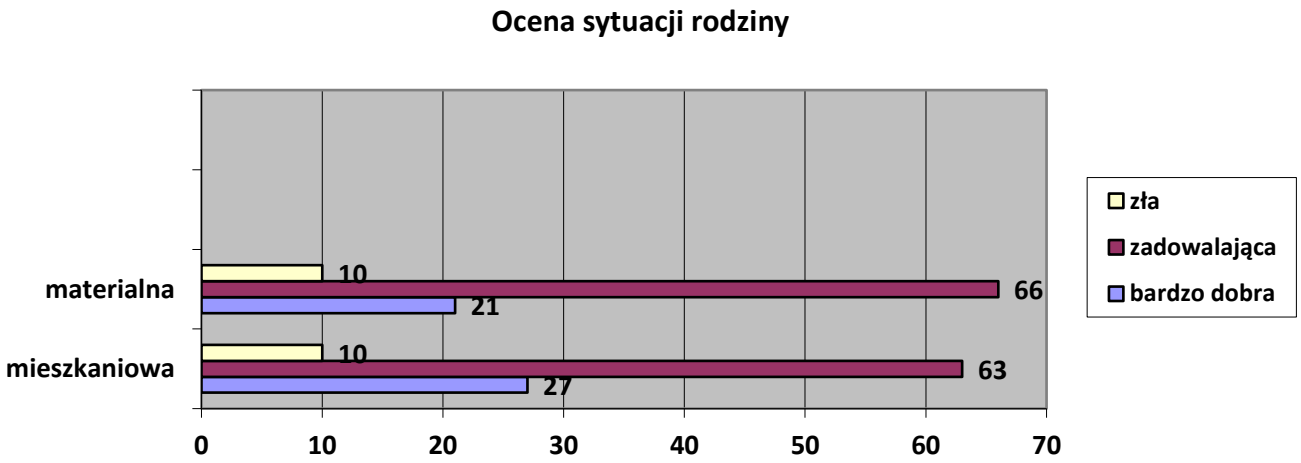

Zdecydowana większość respondentów ocenia swoją sytuację mieszkaniową i materialną jako zadowalającą - 63% respondentów tak ocenia swoją sytuację mieszkaniową, a 66% badanych tak ocenia swoją sytuację materialną. 21% badanych ocenia swoją sytuację mieszkaniową jako bardzo dobrą, natomiast 10% jako złą. Swoją sytuację materialną 21% badanych ocenia jako bardzo dobrą, a 10% jako złą (Ryc. 25).

Ryc. 26 - Liczba osób korzystających z pomocy OPS

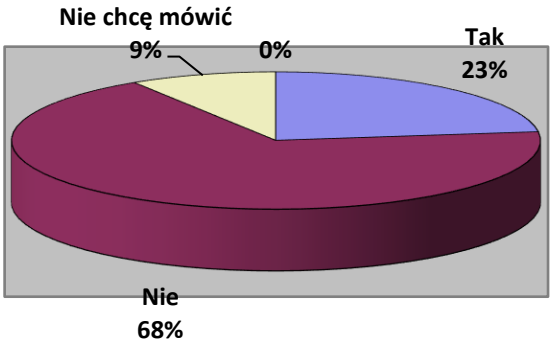

Większość respondentów nie korzysta z pomocy OPS – 68%, korzysta 23% natomiast 9% nie chce o tym mówić. Wśród osób korzystających z pomocy OPS jako najczęstszą przyczynę zwracania się o pomoc społeczną podawano bezrobocie – 36% i niepełnosprawność – także 36%. Pozostałe powody to długotrwała choroba – 9%, ubóstwo 8%, wielodzietność – 6%, rodzina niepełna – 4% i uzależnienie – 3%.

Analiza danych wskazanych w metryce ankiety wskazuje, że w badaniu wzięły udział osoby z każdego, wskazanego przedziału wiekowego tj. od 18 do 65 i więcej lat. Przekrój wykształcenia objął także osoby z każdego szczebla ukończonej edukacji tj. od wykształcenia podstawowego do wyższego. Osoby badane reprezentowały także różny stopień aktywności zawodowej jak i stanu rodzinnego. Z zebranych danych wynika, że badana grupa reprezentowała szeroki przekrój społeczeństwa Gminy.

4. Identyfikacja czynników rozwojowych w sferze społecznej – zastosowane narzędzia analiza SWOT.

Jedną z podstawowych metod analizy strategicznej jest analiza SWOT. Polega ona na identyfikacji uwarunkowań rozwojowych oraz prognozowania kierunków rozwoju w oparciu o ocenę atutów, czyli silnych stron i słabości czyli słabych stron, jak również możliwości i zagrożeń, czyli barier rozwoju.

Nazwa metody pochodzi od pierwszych liter angielskich słów:

- **S** – Strenghts (**silne strony**, atuty) – czynniki wewnętrzne (zasoby gminy)

- **W** – Weaknesses (**słabe strony)** – czynniki wewnętrzne (zasoby gminy)

- **O** - Oppotunities (**szanse**, okazje, możliwości) – czynniki zewnętrzne (otoczenie gminy)

- **T** – Threats (**zagrożenia**, trudności) – czynniki zewnętrzne (otoczenie)

Dzięki ocenie czynników wewnętrznych i zewnętrznych, mogących mieć wpływ na powodzenie planu strategicznego, możliwe jest dokonanie szczegółowej analizy zasobów gminy (czynniki materialne, finansowe, ludzkie, instytucjonalne) w zakresie polityki społecznej oraz analizy otoczenia zewnętrznego (czynniki polityczne, ekonomiczne, społeczne, prawne, ekologiczne, technologiczne) mające wpływ na tę politykę.

Silne strony gminy to takie, które należy wzmacniać, szanse, to takie, które należy wykorzystać w planowaniu dalszego rozwoju gminy, słabe strony, to takie, które należy niwelować, by nie stanowiły barier rozwojowych i zagrożenia, czyli te, których należy unikać.

Poniżej przedstawiono analizę SWOT opracowaną przez uczestników warsztatów oraz wybrany wariant strategiczny dla poszczególnych obszarów polityki społecznej.

4.1. Rynek pracy, zatrudnienie, kształcenie dorosłych

MOCNE STRONY	SZANSE
• dobrze rozwinięty sektor handlowy, • położenie (lokalizacja) gminy, • efektywne wykorzystywanie środków zewnętrznych, • większa liczba ofert pracy i możliwości nabycia kwalifikacji zawodowych poprzez staż, • większa oferta aktywnych programów rynku pracy, w tym m.in.: szkoleń, przygotowania zawodowego w miejscu pracy i prac społecznie	• perspektywa finansowa 2014-2020 (środki unijne) • wzrost gospodarczy w skali kraju • rozwój usług w sektorze turystyczno-rekreacyjnym, usług opiekuńczych i aktywizacyjnych (czas wolny) • dostęp do bogatej oferty szkoleniowej jednostek szkolących realizujących różnego rodzaju projekty (PUP, OHP, OPS, ARiP) • dostęp do europejskiego rynku pracy

użytecznych, • stosowanie aktywnych form wsparcia osób bezrobotnych (KIS, PAI, wspieranie przedsiębiorczości – dotacje na podjęcie działalności gospodarczej), • współpraca instytucjonalna, • możliwość kształcenia ustawicznego, • aktywnie rozwijająca się mała i średnia przedsiębiorczość,	• coraz wyższa świadomość społeczna na temat wagi podnoszenia kwalifikacji zawodowych i wykształcenia • warunkowanie pomocy społecznej poprzez zawieranie kontraktów socjalnych
SŁABE STRONY	**ZAGROŻENIA**
• brak sprawnego systemu komunikacji zbiorowej (ograniczenie mobilności), • uzależnienie osób bezrobotnych od pomocy społecznej • jakość proponowanych ofert pracy (wysokość wynagrodzenia, rodzaj i okres umowy, możliwość rozwoju) • niedopasowanie kwalifikacji osób poszukujących pracy do oczekiwań pracodawców • konieczność rejestracji w PUP celem uzyskania ubezpieczenia zdrowotnego • duży udział osób długotrwale bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym	• zmiany w prawie (w tym utrudniające planowanie działań, niestabilność), • emigracja młodzieży, • słabe zainteresowanie młodzieży kształceniem w zasadniczych szkołach zawodowych • długotrwałość bezrobocia prowadząca do wykluczenia społecznego • starzenie się społeczeństwa • kryzys finansów publicznych • zwiększanie się liczby osób potrzebujących pomocy społecznej • ograniczona elastyczność systemu edukacyjnego względem potrzeb rynku pracy

4.2. Edukacja i opieka nad dziećmi

MOCNE STRONY	SZANSE
• dobrze zorganizowana sieć przedszkoli, szkół i placówek edukacji • wysokie kwalifikacje pracowników, dobrze wykształcona, stale dokształcająca się kadra • zapewnienie dobrych warunków do nauki w placówkach, w tym placówkach specjalnych • dbałość i systematyczna modernizacja placówek oświatowych (szkoły, przedszkola)	• poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży • stałe polepszanie bazy lokalowej placówek • szersza promocja działań za pomocą Internetu, mediów, prasy lokalnej • podniesienie efektywności i skuteczności działań z zakresu diagnostyki i poradnictwa psychologicznego dla dzieci i

• zwiększenie miejsc w przedszkolach oraz powstanie prywatnych placówek żłobkowo-przedszkolnych • dobry, wysoki poziom bezpieczeństwa w placówkach • dobra współpraca instytucjonalna (placówki oświaty, stowarzyszenia, fundacje, OPS) • wysokie osiągnięcia uczniów w konkursach i zawodach przedmiotowych i sportowych • dobra baza rekreacyjna (tereny zielone, park, place zabaw) • szeroki wachlarz oferty rekreacyjnej, edukacyjnej, kulturalnej i oświatowej • wysoka aktywność NGO w obszarze kultury i sportu • coraz większy udział szkół w projektach unijnych • rozwój kontaktów międzynarodowych	młodzieży
SŁABE STRONY	**ZAGROŻENIA**
• niewystarczająca liczba miejsc w placówkach oświatowych oferujących opiekę dla najmłodszych (żłobki, przedszkola) • pogarszający się stan palcówek oświatowych • pogarszający się stan infrastruktury sportowo-rekreacyjnej • niewystarczający przepływ informacji • niewystarczające finansowanie ośrodków kultury, oświaty i sportu • niewystarczające wsparcie finansowe organizacji trzeciego sektora	• zmiany w prawie (w tym utrudniające planowanie) • emigracja zarobkowa, eurosieroctwo • spadek urodzeń dzieci • wzrost patologii, upadek autorytetów • brak dostępności społeczeństwa do wielu usług ze względu na finanse • konieczność modernizacji infrastruktury • rozpad rodziny – zanik wartości rodzinnych

4.3. Wsparcie osób starszych i niepełnosprawnych

MOCNE STRONY	SZANSE
• infrastruktura pomocowa w postaci DPS dla osób przewlekle chorych	• wolontariat osób starszych i osób z niepełnosprawnością oraz wolontariat

psychicznie, ŚDS, WTZ, DOREW, Hospicjum Ojca Pio, Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy, Centrum Edukacyjno-Leczniczo-Rehabilitacyjne dla Dzieci i Młodzieży w Rudołtowicach • organizacje pozarządowe o profilu działalności skierowanej na osoby niepełnosprawne oraz na osoby starsze • zasoby ludzkie – wykwalifikowana kadra specjalistów pracujących z osobami niepełnosprawnymi i seniorami • Uniwersytet III Wieku • rozwój infrastruktury służącej osobom niepełnosprawnym i starszym między innymi w ramach środków budżetu partycypacyjnego • likwidacja barier architektonicznych w większości obiektów publicznych • inicjatywy społeczne • liczba placówek medycznych (lekarze rodzinni) i punktów aptecznych	na rzecz tych grup społecznych • rozwój aktywności lokalnej, rozwój ekonomii społecznej • możliwość pozyskania środków finansowych z zewnątrz • rozwój usług społecznych na rzecz osób starszych niepełnosprawnych • wykorzystanie bazy lokalowej działających instytucji i organizacji • rozwój współpracy instytucjonalnej i NGO, integracja i wypracowanie wspólnych działań • podniesienie świadomości społeczeństwa w zakresie problemów osób starszych i osób niepełnosprawnych • wprowadzenie Karty Seniora • kształcenie na nowych kierunkach: asystent osoby niepełnosprawnej, trener pracy • rozwój polityki senioralnej na poziomie lokalnym i krajowym
SŁABE STRONY	**ZAGROŻENIA**
• brak diagnozy ilościowej i jakościowej w zakresie rozróżnienia etapów starości oraz niepełnosprawności • brak diagnozy w zakresie niepełnosprawności w gminie (stopień, rodzaj niepełnosprawności, ilość, wynikające z tego ograniczenia (diagnoza pogłębiona) • istniejące bariery architektoniczne ograniczające funkcjonowanie osób niepełnosprawnych (m.in. dla osób niewidomych) • niski udział seniorów w działalności wolontaryjnej • brak publicznego transportu, w tym brak transportu uwzględniającego indywidualne potrzeby osób niepełnosprawnych • niewystarczająca baza opieki nad osobami starszymi • brak specjalisty z zakres geriatrii i brak oddziałów opieki geriatrycznej i paliatywnej	• bak wystarczających środków finansowych na pokrycie wzrastających potrzeb społecznych osób starszych i osób niepełnosprawnych • biurokracja utrudniająca dostęp do usług społecznych osób starszych i osób niepełnosprawnych • częste zmiany aktów prawnych, brak spójności przepisów, różna interpretacja przepisów • pogłębiające się wykluczenie osób starszych i niepełnosprawnych (ateizm, gerontofobia) • pogłębiające się ubożenie osób starszych i niepełnosprawnych • starzejące się społeczeństwo • wzrost wydatków gminy na zapewnienie opieki całodobowej • agresja i przemoc wobec osób starszych i niepełnosprawnych

• ograniczony dostęp do wsparcia psychologicznego dla osób starszych i osób niepełnosprawnych, w szczególności dla osób nie korzystających ze wsparcia placówek • niski poziom świadomości społeczeństwa na temat potrzeb osób starszych, niepełnosprawnych, zaburzonych psychicznie • brak wsparcia dla opiekunów osób niepełnosprawnych i osób starszych „zależnych" – np. poprzez okresowe zapewnienie opieki na okoliczność pobytu w szpitalu, sanatorium i w innych okolicznościach • brak wsparcia instytucjonalnego typu dziennego dla osób starszych • brak zintegrowanego systemu działań na rzecz osób niepełnosprawnych i starszych • trudności w dostępie do lekarzy specjalistów (długie kolejki i okresy oczekiwania) • niewystarczająca baza wsparcia dla rodzin osób z niepełnosprawnością	

4.4. Bezpieczeństwo publiczne i patologie społeczne

MOCNE STRONY	SZANSE
• duże zasoby instytucjonalne - Powiatowa Komenda Policji, Straż Miejska, Straż Pożarna, OSP, Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, GKRPA, OPS, PCPR • dostęp do bezpłatnych konsultacji prawnych • duże zasoby kadrowe – wykwalifikowana kadra • zainteresowanie władz problemami i ich świadomość • prowadzenie akcji informacyjnych/ promocyjnych • niska przestępczość i wysoka	• rosnąca świadomość społeczna • ogólnopolskie akcje informacyjne/promocyjne w mediach • promocja zachowań prospołecznych, odpowiedzialnych, pomocowych • dostęp do środków zewnętrznych i tzw. „dobrych praktyk" • zmiany w przepisach prawa • przygotowanie i szkolenie kadry • usprawnienie działań służb wymiaru sprawiedliwości

wykrywalność sprawców przestępstw • partycypacja społeczna- zaangażowanie mieszkańców, udział w działaniach grup społecznych, NGO • interdyscyplinarność w rozwiązywaniu problemów, dobra współpraca między sektorami • duże poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy, w tym także poczucie bezpieczeństwa na terenie placówek oświatowych	
SŁABE STRONY	**ZAGROŻENIA**
• niewystarczające środki finansowe • eskalacja zjawiska dotycząca hazardu- Jack Hot – brak prawnych możliwości kontroli • wzrost zjawisk związanych z używaniem dopalaczy, alkoholizmu i przemocy w rodzinie • wzrost przestępstw związanymi z kradzieżami, włamaniami i rozbojami • niewystarczająca liczba specjalistów w instytucjach zajmujących się terapią uzależnień i brak zintegrowanych działań pomiędzy instytucjami w tym zakresie • niska świadomość społeczna dot. zjawiska uzależnienia (alkohol, narkotyki, hazard, inne) • zbyt duża liczba punktów całonocnej sprzedaży alkoholu • przyzwolenie społeczne na zachowania „niebezpieczne" i negatywne jak wczesna inicjacja alkoholowa dzieci i młodzieży, przemoc • niewystarczająca liczba placówek wsparcia	• zmieniające się przepisy prawne i ich interpretacja, a także przepisy niedostosowane do teraźniejszej sytuacji („przestarzałe") • rozpad rodziny • zaburzenia więzi rodzinnych, prowadzące często do poczucia bezradności, beznadziei • samobójstwa • funkcjonujące negatywne wzorce jako normy zachowań • szybkie tempo zmian generujące „nowe" problemy społeczne • zbyt wolne orzecznictwo w sądach

4.5. Mieszkalnictwo i transport

MOCNE STRONY	SZANSE

• funkcjonowanie mieszkań socjalnych • lokalizacja gminy, a w niej tereny zielone i rekreacyjne • dostępność mieszkań na rynku wtórnym • programy oddłużeniowe dla mieszkańców • współpraca JST z NGO w zakresie rozwiązywania problemów bezdomności • bliskość ważnych ośrodków przemysłowych – Metropolia Górnośląska, Rybnicki Okręg Przemysłowy • położenie przy drodze krajowej DK1 oraz głównych ciągów komunikacyjnych • dostęp do czynnych linii kolejowych	• regulacje prawne oraz rozwiązania organizacyjne redukujące problemy mieszkaniowe i bezdomność • nowa perspektywa finansowa 2014-2020 oraz programy rewitalizacyjne (ZIT, RPO) umożliwiające absorbcję środków • rozwój współpracy międzysektorowej • rozwój budownictwa społecznego i socjalnego • rozwój infrastruktury społecznej poprawiającej jakość życia • rozwój usług społecznych dla osób bezdomnych w ramach sektora non profit • bogacenie się społeczeństwa polskiego • przebudowa DK1 na terenie całej gminy • opracowanie i wdrażanie programu pomocowego dla młodych rodzin
SŁABE STRONY	**ZAGROŻENIA**
• brak noclegowni lub schroniska dla bezdomnych • niewystarczająca liczba lokali socjalnych • mała liczba mieszkań gminnych (stałych, stabilnych, przystępnych cenowo) • kumulacja obszarów biedy i wykluczenia • brak sprawnego systemu komunikacji zbiorowej • obecność tzw. wąskich gardeł – brak bezkolizyjnych przejazdów na wybranych skrzyżowaniach z DK1 oraz przy przejazdach kolejowych • stan dróg lokalnych oraz brak infrastruktury towarzyszącej drogom (chodniki, ścieżki rowerowe na obszarach wiejskich, parkingi) • słabo oznakowane turystyczne trasy rowerowe	• wzrost liczby bezdomnych (w tym młodych ludzi) • postawa i stereotypy dot. bezdomności utrudniające reintegrację społeczną osób wykluczonych • zmieniające się przepisy prawa • narastająca liczba mieszkańców zalegających z opłatami czynszowymi • sytuacja społeczno-ekonomiczna, w tym bezrobocie • uzależnienie grup mieszkańców gminy od pomocy społecznej (profesorowie biedy) • niewystarczające działania państwa w zakresie rozwoju mieszkalnictwa

4.6. Kultura i spędzanie czasu wolnego

MOCNE STRONY	SZANSE
• dobrze zorganizowana sieć placówek kultury oraz obiektów sportowych • duże zasoby terenów zielonych i rekreacyjnych • dostęp do zbiorników wodnych • walory przyrodniczo-krajobrazowe i historyczne • dbałość i systematyczna modernizacja infrastruktury w obszarze sportu i kultury • oferta gminy skierowana do dzieci i młodzieży oraz dorosłych w zakresie spędzania wolnego czasu • wysoka aktywność NGO w obszarze kultury i sportu	• poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży • zwiększenie liczby imprez sportowych, kulturalnych o zasięgu ogólnopolskim i międzynarodowym • integracja środowisk związanych ze sferą kultury i sportu • stałe polepszanie bazy lokalowej placówek • szersza promocja działań za pomocą Internetu i innych mediów ogólnopolskich • zwiększenie dostępności do gminnej bazy (zbiorników wodnych, terenów zielonych, zagospodarowanie terenów nad zbiornikiem goczałkowickim) • promocja lokalnych artystów i twórców kultury • zwiększenie i przygotowanie przestrzeni publicznej (park, osiedla, tereny zielone w sołectwach) do działań kulturalnych
SŁABE STRONY	**ZAGROŻENIA**
• niewystarczający przepływ informacji • brak sprawnego systemu komunikacji zbiorowej uniemożliwiający uczestnictwo w oferowanych formach spędzania wolnego czasu • pogarszający się stan infrastruktury sportowo-rekreacyjnej • brak sali widowiskowo-koncertowej • słabe wykorzystanie tzw. „serc wsi” – punktów integracji społecznej • niewystarczająca oferta kulturalna dla mieszkańców • bariery architektoniczne utrudniające przemieszczanie się osobom niepełnosprawnym i starszym • mała aktywność mieszkańców i niskie	• emigracja zarobkowa, eurosieroctwo • spadek urodzeń dzieci • niekorzystne zmiany demograficzne • wzrost patologii, upadek autorytetów • wypieranie bezpośredniego kontaktu z kulturą i aktywności fizycznej przez media elektroniczne • brak dostępności do wielu usług ze względu na trudności finansowe • ucieczka ze wsi młodych, wykształconych osób • niestabilność polityczna oraz częste zmiany przepisów prawa • zanik tożsamości lokalnej, lokalnych odrębności oraz lokalnej kultury i tradycji

zaangażowanie w działania kulturalne • brak mechanizmów współpracy pomiędzy ruchem amatorskim a twórcami i instytucjami • niewystarczające finansowanie ośrodków kultury i sportu • niewystarczające wsparcie finansowe organizacji trzeciego sektora • niewystarczająca oferta kulturalna i sportowa dla grup wykluczonych społecznie • niezadowalająca estetyka przestrzeni publicznych	

4.7. Pomoc społeczna, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

MOCNE STRONY	SZANSE
• wysoki potencjał kapitału ludzkiego i społecznego • realizacja projektów ze środków unii europejskiej skierowanych do grup wykluczonych społecznie i zagrożonych wykluczeniem społecznym • działalność OPS • dobrze zorganizowane organizacje społeczne • przywiązanie mieszkańców do tradycji kulturowych i historycznych, silna identyfikacja mieszkańców z regionem • silne więzi rodzinne i międzyludzkie • łatwy dostęp do usług społecznych • wysoka jakość współpracy jednostek samorządowych • bezpłatna pomoc prawna • systematyczny rozwój gminnej infrastruktury mogący być zachętą dla potencjalnych inwestorów tworzących nowe miejsca pracy	• wolontariat • rozwój aktywności lokalnej, rozwój ekonomii społecznej • możliwość pozyskania środków finansowych z zewnątrz • rozwój usług społecznych na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i wykluczonych społecznie • wykorzystanie bazy lokalowej działających instytucji i organizacji • rozwój współpracy instytucjonalnej i NGO, integracja i wypracowanie wspólnych działań • programy i projekty ogólnopolskie skierowane do grup wykluczonych społecznie i zagrożonych wykluczeniem społecznym • perspektywa finansowa 2014-2020
SŁABE STRONY	**ZAGROŻENIA**
• brak centrum wspierającego organizacje pozarządowe	• wzrost liczby osób samotnych w podeszłym wieku

• pogarszający się stan infrastruktury sportowo-rekreacyjnej • pogarszający się stan placówek oświatowych • niewystarczająca liczba miejsc w placówkach oświatowych dla najmłodszych (żłobki, przedszkola) • słabe wykorzystanie tzw. „serc wsi" – punktów integracji społecznej • bariery architektoniczne utrudniające przemieszczanie się osobom niepełnosprawnym i starszym • niewystarczająca baza opieki nad osobami starszymi • niedostateczne zasoby mieszkań socjalnych i komunalnych • brak wystarczającej liczby ofert pracy dla bezrobotnych • dziedziczenie bezrobocia i bezradności • funkcjonowanie zjawiska nielegalnego zatrudnienia • brak domu dziennego pobytu dla osób starszych i zaburzonych umysłowo • niewystarczająca opieka psychiatryczna (niewystarczająca liczba specjalistów)	• częste zmiany w systemie prawnym • prowadzenie polityki zmierzającej do stopniowego zmniejszania wysokości emerytur i podwyższania wieku emerytalnego • niskie dochody z rent i emerytur a także tzw. „bieda pracująca", czyli uzyskiwanie z pracy zawodowej niewystarczających środków utrzymania • odpływ ludzi młodych ze wsi • zwiększanie się liczby osób potrzebujących pomocy społecznej

5. Cele strategiczne i operacyjne oraz źródła ich finansowania wypracowane dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pszczyna na lata 2016–2023

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych, obok diagnozy sytuacji, analizuje i formułuje cele rozwojowe. Korespondują one z celami strategicznymi polityki społecznej, do których należą:

1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu – obejmuje działania mające na celu redukowanie niekorzystnych zjawisk społecznych, uniemożliwiających jednostkom i grupom społecznym zaspakajanie potrzeb życiowych,

2. Integracja społeczna środowisk osób wymagających szczególnego wsparcia – zawiera próby mające na celu wspieranie jednostek i grup dotkniętych lub zagrożonych marginalizacją, by dążyły do przezwyciężenia swej trudnej sytuacji życiowej, tworzenie warunków wzmacniających potencjał społeczny,

3. Krzewienie idei społeczeństwa obywatelskiego – gdzie celem jest wzmacniani aktywności obywatelskiej mieszkańców, wzmacnianie potencjału środowisk pozarządowych, działania na rzecz społeczności lokalnych, wspieranie przedsięwzięć o charakterze lokalnym. rozwijanie i umacnianie współpracy jednostek administracji publicznej z sektorem pozarządowym, kreowanie opinii i świadomości społecznej pozbawionej negatywnych stereotypów postrzegania życia społecznego,

4. Podnoszenie jakości usług społecznych – oznacza wzmacnianie potencjału kadr służb społecznych, tworzenie możliwości nabywania przez nie nowych kwalifikacji i umiejętności, inspirowanie i wdrażanie nowatorskich rozwiązań w zakresie polityki społecznej we współpracy z partnerami społecznymi.

Dla każdego z obszarów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Pszczyna na lata 2016-2020 określony został cel strategiczny oraz zespół kierunków działań. Wszystkie cele wynikają bezpośredni z diagnozy sytuacji społecznej i przeprowadzonej analizy SWOT.

5.1 Rynek pracy, zatrudnienie, kształcenie dorosłych

Cel główny: **Wsparcie mieszkańców Gminy w planowaniu kariery zawodowej poprzez dostosowanie kwalifikacji do zmieniającej się sytuacji na rynku pracy**

Cel 1.1 **Wypracowanie i wdrożenie systemu wsparcia w zakresie umiejętności planowania kariery zawodowej wśród młodzieży przez doradców zawodowych od poziomu szkół gimnazjalnych.**	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	**KLUCZOWI REALIZATORZY**
1. Rozszerzenie systemu doradztwa zawodowego w szkołach poprzez zatrudnienie doradców zawodowych na szczeblu gminy (w tym konsultacje, wizyty studyjne, spotkania z pracodawcami)	- Pszczyński Zarząd Edukacji - Powiatowy Urząd Pracy - Zakład Doskonalenia Zawodowego - Placówki Kształcenia Ustawicznego - Wydział Oświaty i Zdrowia Starostwa Powiatowego - Ośrodek Pomocy Społecznej/Klub Integracji Społecznej - organizacje pozarządowe
2. Powiatowa Synergia Rozwoju Zawodowego	

Cel 1.2

Podniesienie świadomości wśród osób dorosłych o konieczności uczenia się przez całe życie	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	**KLUCZOWI REALIZATORZY**
1. Opracowanie i promowanie oferty kształcenia ustawicznego (pozyskiwanie środków zewnętrznych)	- Powiatowy Urząd Pracy - Zakład Doskonalenia zawodowego - Placówki Kształcenia Ustawicznego - organizacje pozarządowe
2. Promocja Krajowego Funduszu Szkoleniowego wśród pracodawców.	
3. Promocja instrumentów rynku pracy wśród bezrobotnych (bony szkoleniowe, staże, prace interwencyjne)	
4. Opracowanie diagnozy potrzeb i bazy informacyjnej dotyczącej kształcenia dorosłych	

Cel 1.3 Stworzenie szans dla pracodawców na pozyskanie odpowiednio wykwalifikowanej kadry pracowniczej	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	**KLUCZOWI REALIZATORZY**
1. Organizacja szkoleń, kursów, praktyk, staży zawodowych, dofinansowanie studiów podyplomowych.	- Powiatowy Urząd Pracy - Zakład Doskonalenia Zawodowego - Placówki Kształcenia Ustawicznego - Ośrodek Pomocy Społecznej/Klub Integracji Społecznej - instytucje szkoleniowe - organizacje pozarządowe
2. Aktualizowanie badań lokalnego rynku pracy w zakresie potrzeb pracodawców i pracowników	
3. Budowanie partnerstw na rzecz lokalnego rynku pracy	

Cel 1.4 Promowanie idei postaw przedsiębiorczych i ekonomii społecznej	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	**KLUCZOWI REALIZATORZY**

1.Udzielania wsparcia merytorycznego i finansowego na utworzenie spółdzielni socjalnych.	- Powiatowy Urząd Pracy - Zakład Doskonalenia Zawodowego - Placówki Kształcenia Ustawicznego - organizacje pozarządowe - Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej
2. Organizacja „okienka przedsiębiorczości" na szczeblu gminnym.	

5.1.1 Źródła finansowania dla zdefiniowanych celów

1. Środki z budżetu Gminy.

2. Środki z budżetu Państwa, w tym środki Funduszu Pracy, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020

3. Środki Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

4. Środki w ramach innych zagranicznych instrumentów finansowych (środki z Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy).

5. Inne źródła.

5.2. Edukacja i opieka nad dziećmi

Cel główny **Wsparcie rodzin w procesie wychowania dzieci i zapewnienie wysokiej jakości kształcenia i poradnictwa.**

Cel 2.1. **Rozwijanie sytemu poradnictwa dla rodzin w zakresie wsparcia w procesie wychowawczym, edukacyjnym i zdrowotnym**	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	**KLUCZOWI REALIZATORZY**
1. Utworzenie Centrum Zdrowia Psychicznego (psychiatra dziecięcy, neurolog dziecięcy)	- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna - Wydział Zdrowia Urzędu Miejskiego - Wydział Oświaty i Zdrowia Starostwa
2. Rozwój terapii dla rodzin i konsultacji poprzez zwiększenie dostępności usług	

w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej	Powiatowego - Pszczyński Zarząd Edukacji - organizacje pozarządowe
3. Rozwijanie systemu poradnictwa dla rodzin w zakresie wsparcia w procesie wychowawczym, edukacyjnym i zdrowotnym	
4. Zapewnienie bezpiecznego dojazdu dzieciom i młodzieży do szkół	
5. Zwolnienie z opłat za żłobek i przedszkole najuboższych rodzin	

Cel 2.2. **Promowanie zróżnicowanych form spędzania wolnego czasu dzieci i młodzieży**	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	**KLUCZOWI REALIZATORZY**
1. Zwiększenie liczby miejsc w placówkach zapewniających opiekę dla najmłodszych dzieci tj. żłobkach i przedszkolach	- Pszczyński Zarząd Edukacji - Urząd Miejski - Miejski Ośrodek Rekreacji i Sportu - Pszczyńskie Centrum Kultury - Agencja Rozwoju i Promocji Ziemi Pszczyńskiej
2. Zwolnienie z odpłatności za udział w półkoloniach, koloniach, zimowiskach rodzin z dziećmi o niskim statusie materialnym.	
3. Zwolnienie z opłat za udział w zajęciach dodatkowych organizowanych w trakcie roku szkolnego rodzin z dziećmi o niskim statusie materialnym.	
4. Promowanie zróżnicowanych form spędzania wolnego czasu dzieci i młodzieży	

Cel 2.3. **Wysoka jakość kształcenia w placówkach oświatowych**	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	**KLUCZOWI REALIZATORZY**
1.Zapewnienie odpowiedniej bazy lokalowej i wyposażenie placówek w pomoce dydaktyczne.	- Pszczyński Zarząd Edukacji - Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna
2. Stałe podnoszenie i doskonalenie	

umiejętności zawodowych nauczycieli.	- Referat promocji UM - Referat Rozwoju i Funduszy Europejskich UM
3. Pogłębienie współpracy placówek oświatowych ze środowiskiem lokalnym.	
4. Stałe podnoszenie poziomu bezpieczeństwa w placówkach oświatowych.	

5.2.1 Źródła finansowania dla zdefiniowanych celów

1. Środki z budżetu Gminy.

2. Środku budżetu państwa, w tym np. środki Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020.

3. Środki Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz programu Erasmus+.

4. Środki w ramach zagranicznych instrumentów finansowych np. Środki z Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy.

5. Inne źródła.

5.3 Wsparcie osób starszych i niepełnosprawnych

Cel główny **Budowa zintegrowanego systemu działań na rzecz osób starszych i osób niepełnosprawmych**

Cel 3.1 **Zwiększenie dostępności usług publicznych dla osób starszych i osób niepełnosprawnych**	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	**KLUCZOWI PARTNERZY**
1. Likwidacja barier architektonicznych dla różnych typów niepełnosprawności	- Wydział Gospodarki Komunalnej - Wydział Urbanistyki i Architektury - Administracja Zasobów Komunalnych - Referat Lokalowy - Ośrodek Pomocy Społecznej
2. Stworzenie warunków umożliwiających komunikowanie się osób niepełnosprawnych poprzez zapewnienie dostępności odpowiedniego sprzętu.	
3. Podniesienie jakości i zwiększenie	

dostępności do usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania.	- Środowiskowy Dom Samopomocy - Dom Pomocy Społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Cel 3.2 **Aktywizacja osób niepełnosprawnych oraz seniorów**	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	**KLUCZOWI PARTNERZY**
1. Wykorzystanie narzędzi ekonomii społecznej oraz zwiększenie roli podmiotów społecznych w procesie aktywizacji osób niepełnosprawnych oraz seniorów.	- Referat Zdrowia - Referat Rozwoju i Funduszy Europejskich - Powiatowy Urząd Pracy - Agencja Rozwoju i Promocji Ziemi Pszczyńskiej - Ośrodek Pomocy Społecznej - Organizacje Pozarządowe - Środowiskowy Dom Samopomocy - Dom Pomocy Społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych - Miejski Ośrodek Rekreacji i Sportu - Pszczyńskie Centrum Kultury - Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna - Uniwersytet Trzeciego Wieku - Hospicjum Ojca Pio - Związek Emerytów i Rencistów - Pszczyński Ośrodek Rehabilitacyjno-Terapeutyczny
2. Promocja zdrowego i aktywnego stylu życia.	
3. Rozwój oferty edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej dla osób niepełnosprawnych oraz seniorów.	
4. Utworzenie Domu Dziennego Pobytu dla seniorów.	
5. Utworzenie Domu Opieki Całodobowej (Hospicjum stacjonarne)	
6. Utworzenie Klubów Seniora.	
7. Budowa Schroniska dla Bezdomnych	

Cel 3.3. Poprawa jakości życia osób starszych i osób niepełnosprawnych	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	KLUCZOWI PARTNERZY
1. Kreowanie świadomości społecznej w zakresie niepełnosprawności i starości.	- Ośrodek Pomocy Społecznej - Organizacje pozarządowe - Środowiskowy Dom Samopomocy - Dom Pomocy Społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych - Hospicjum Ojca Pio - Uniwersytet Trzeciego Wieku - Związek Emerytów i Rencistów - Pszczyński Ośrodek Rehabilitacyjno-Terapeutyczny
2. Zapewnienie i rozwój opieki nad seniorami.	
3. Wspieranie osób niepełnosprawnych w procesie rehabilitacji społecznej poprzez dofinansowanie zadań ze środków PFRON.	
4. Realizacja aktywności mieszkańców na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych w ramach budżetów obywatelskich.	
5. Utworzenie systemu wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego dla osób starszych i osób niepełnosprawnych.	
6. Utworzenie systemu polityki informacyjnej dla osób starszych i niepełnosprawnych.	
7. Koordynacja i promocja działań adresowanych do seniorów.	
8. Promowanie trwałości więzi rodzinnych, pokoleniowych, szacunku dla osób starszych i osób niepełnosprawnych, w szczególności długoletniego pożycia małżeńskiego i setnych urodzin, jako podkreślenie znaczenia opiekuńczej i wychowawczej funkcji rodziny.	

5.3.1. Źródła finansowania dla zdefiniowanych celów

1. Środki z budżetu Gminy.

2. Środki z budżetu Państwa, w tym środki m.in. Narodowego funduszu Zdrowia, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz Rządowego programu Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020 (ASOS, SENIOR-WIGOR), Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020.

3. Środki Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

4. Środki w ramach innych zagranicznych instrumentów finansowych (np. środki z Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy).

5. Inne źródła.

5.4 Bezpieczeństwo publiczne i patologie społeczne

Cel główny: **Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców Gminy Pszczyna.**

Cel 4.1 **Zmniejszenie dostępności do alkoholu i innych środków psychoaktywnych**	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	**KLUCZOWI PARTNERZY**
1. Zwiększenie działań prewencyjnych Policji i Straży Miejskiej.	- Policja - Straż Miejska - Pszczyński Zarząd Edukacji - Wydział Oświaty i Zdrowia Starostwa Powiatowego - Biuro ds. Profilaktyki i Przeciwdziałania Uzależnieniom - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
2. Zwiększenie działań monitorujących przez zarządzających placówkami oświatowymi w zakresie rozpowszechniania alkoholu i środków psychoaktywnych.	
3. Zwiększenie wiedzy i świadomości społecznej na temat zagrożeń płynących z uzależnień	

Cel 4.2. **Zminimalizowanie zjawiska uzależnienia wśród dzieci i młodzieży**.	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	**KLUCZOWI PARTNERZY**
1.Realizacja programów w zakresie profilaktyki uniwersalnej, wskazującej i selektywnej.	- Referat Zdrowia - Pszczyński Zarząd Edukacji
2.Zwiększenie efektywności działań	

profilaktycznych poprzez udostępnianie informacji o prowadzonych oddziaływaniach w gminie.	- placówki oświatowe - Ośrodek Pomocy Społecznej - Wydział Oświaty i Zdrowia Starostwa Powiatowego - Biuro ds. Profilaktyki i Przeciwdziałania Uzależnieniom - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
3. Prowadzenie placówek wsparcia dziennego.	

Cel 4.3 **Zwiększenie oddziaływań pomocowych w stosunku do osób uzależnionych bądź zagrożonych uzależnieniem.**	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	**KLUCZOWI PARTNERZY**
1. Prowadzenie akcji informacyjnej o realizowanych programach i dostępnych punktach pomocowych na terenie Gminy za pomocą środków masowego przekazu z uwzględnieniem nowoczesnych technologii.	- Referat Zdrowia - Organizacje pozarządowe - Wydział Oświaty i Zdrowia Starostwa Powiatowego

Cel 4.4 **Wzmacnianie systemu przeciwdziałania przemocy**	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	**KLUCZOWI PARTNERZY**
1. Stałe zwiększanie efektywności systemu przeciwdziałania przemocy.	- Ośrodek Pomocy Społecznej - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie - Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie - Wydział Oświaty i Zdrowia Starostwa Powiatowego
2. Rozwój bazy instytucjonalnej świadczącej pomoc i wsparcie osobom doznającym przemocy.	
3.Zwiększenie wrażliwości i świadomości społecznej dotyczącej zjawiska przemocy w rodzinie w środowisku lokalnym.	

4. Realizacja programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy.	- Policja - Sąd Rejonowy - organizacje pozarządowe - placówki oświatowe
5. Zwiększenie liczby działań profilaktyczno-informacyjnych na temat zjawiska przemocy w rodzinie.	

Cel 4.5 **Wzmacnianie systemu monitoringu w zakresie hazardu i minimalizowanie szkód wywołanych hazardem**	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	**KLUCZOWI PARTNERZY**
1. Ograniczenie ilości punktów gier hazardowych typu Hot Jack.	- Urząd Miejski - Policja - Straż Miejska - Ośrodek Pomocy Społecznej - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie - placówki oświatowe - Referat Zdrowia
2. Zwiększenie ilości patroli Policji i Straży Miejskiej w obszarach działania tych punktów.	
3. Zwiększenie wrażliwości i świadomości społecznej dotyczącej zjawiska uzależnienia od hazardu.	
4.Zwiększenie świadomości społecznej na temat negatywnych skutków uzależnienia od hazardu w tym,. poza stratami finansowymi, także takimi jak: alkoholizm, inne uzależnienia od środków psychoaktywnych, przemoc w rodzinie i wzrost przestępczości.	
5. Uruchomienie punktów pomocy prawnej.	

5.4.1 Źródła finansowania dla zdefiniowanych celów

1. Środki z budżetu Gminy.

2. Środki z budżetu Państwa , w tym m.in. środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014–2020, Programu Osłonowego „Wspieranie Jednostek samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie", „Resortowy Program Wspierania Rodziny i Sytemu Pieczy Zastępczej- asystent rodziny, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej" oraz Programu Ograniczania Przestępczości i Aspołecznych Zachowań „Razem Bezpieczniej".

3. Środki Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

4. Środki w ramach innych zagranicznych instrumentów finansowych (np. środki z Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy).

5. Inne źródła.

5.5 Mieszkalnictwo i transport.

Cel główny **Polepszenie jakości życia mieszkańców Gminy poprzez poprawę warunków do zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych i rozwój komunikacji na jej terenie.**

Cel 5.1 **Budowa mieszkań socjalnych i komunalnych zgodnie z wieloletnim programem na lata 2016-2020**	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	**KLUCZOWI PARTNERZY**
1. Poprawa warunków mieszkaniowych najuboższych mieszkańców gminy, spełniających kryteria uprawniające do uzyskania mieszkania z zasobów gminy.	- Administracja Zasobów Komunalnych - Wydział Lokalowy - Wydział Gospodarki Komunalnej - deweloperzy - firmy Budowlane - banki
2. Pozyskiwanie terenów pod budownictwo wielorodzinne i jednorodzinne zgodnie z planami zagospodarowania.	
3. Odrolnienie terenów pod zabudowę i ich uzbrojenie.	
4. Zwiększenie zatrudnienia poprzez rozwój budownictwa.	
5. Zwiększenie wpływów do budżetu gminy z podatków od napływających mieszkańców.	

Cel 5.2. **Rozwój infrastruktury w zakresie rozwiązywania problemów mieszkaniowych i bezdomności**	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	**KLUCZOWI PARTNERZY**

1. Budowa Schroniska dla Bezdomnych.	- Hospicjum Ojca Pio - Ośrodek Pomocy Społecznej - organizacje pozarządowe - Administracja Zasobów Komunalnych - Wydział Lokalowy
2. Tworzenie mieszkań chronionych.	
3. Tworzenie nowych oraz poprawa stanu technicznego mieszkań socjalnych, komunalnych i pomieszczeń tymczasowych.	

Cel 5.3 **Przeciwdziałanie zadłużeniom, eksmisjom i bezdomności oraz pomoc w utrzymaniu mieszkania**	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	**KLUCZOWI PARTNERZY**
1.Upowszechnianie i doskonalenie rozwiązań przeciwdziałających zadłużeniom i utracie mieszkania (np. dodatki mieszkaniowe, odpracowywanie, oddłużenie, zamiany) mieszkań).	- Ośrodek Pomocy Społecznej - Administracja Zasobów Komunalnych - Wydział Lokalowy - spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe - organizacje pozarządowe
2. Prowadzenie pracy socjalnej w obszarze profilaktyki bezdomności	

Cel 5.4 **Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy poprzez rozwój komunikacji na jej terenie.**	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	**KLUCZOWI PARTNERZY**
1. Poprawa infrastruktury drogowej.	- administracja samorządowa - administracja publiczna
2. Wspieranie przedsięwzięć infrastrukturalnych obejmujących drogi powiatowe, wojewódzkie i krajowe.	
3.Inicjowanie oraz współpraca w zakresie rozwiązywania problemów przejazdu przez szlaki kolejowe i drogowe.	
4. Modernizacja niezbędnej infrastruktury towarzyszącej w celu poprawy warunków komunikacyjnych.	

5. Podjęcie współpracy w kwestii transportu z Gminami ościennymi.	

5.5.1 Źródła finansowania dla zdefiniowanych celów

1. Środki z budżetu gminy.

2. Środki Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

3. Środki w ramach innych zagranicznych instrumentów finansowych (np. środki z Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy).

4. Środki z budżetu Państwa, w tym środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020

5. Inne źródła.

5.6 Kultura i spędzanie wolnego czasu

Cel główny **Zwiększenie dostępu do kultury mieszkańców Gminy**

Cel 6.1 **Aktywizacja mieszkańców w różnych obszarach kultury**	
KIERUNKI DZIAŁAN	**KLUCZOWI PARTNERZY**
1. Zdiagnozowanie potrzeb społecznych w zakresie kultury.	- Pszczyńskie Centrum Kultury - Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna - Agencja Rozwoju i Promocji Ziemi Pszczyńskiej - Miejski Ośrodek Rekreacji i Sportu - Muzeum Zamkowe - rady osiedlowe i sołeckie - stowarzyszenia i organizacje pozarządowe - Związek Harcerstwa Polskiego
2. Tworzenie oferty kulturalnej odpowiadającej oczekiwaniom i potrzebom mieszkańców.	
3. Doskonalenie i wykorzystywanie oraz tworzenie nowych kanałów komunikacji.	
4.Edukacja kulturalna (wyrobienie nawyków uczestnictwa w kulturze – dzieci i młodzież).	
5. Przygotowanie przestrzeni gminnej (w tym parki, osiedla, sołectwa) pod działania	

kulturalne	- Koła Gospodyń Wiejskich - Pszczyński Zarząd Edukacji - Placówki oświatowe

Cel. 6.2. **Zapewnienie mieszkańcom gminy dobrych warunków do sportu i rekreacji**	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	**KLUCZOWI PARTNERZY**
1. Bieżąca modernizacja i rozbudowa istniejącej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.	- Urząd Miasta - Pszczyńskie Centrum Kultury - Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna - Agencja Rozwoju i Promocji Ziemi Pszczyńskiej - Miejski Ośrodek Rekreacji i Sportu - Wydział Gospodarki Komunalnej - Referat Rozwoju i Funduszy Europejskich - rady osiedlowe i sołeckie - stowarzyszenia i organizacje pozarządowe - Koła Gospodyń Wiejskich
2. Poprawa istniejącej infrastruktury i zaplecza technicznego w ośrodkach kultury gminy (sołectwa i osiedla).	
3. Wykorzystanie akwenów wodnych do rozwoju sportów (akwen w Łące i od strony Wisły Wielkiej)	
4. Zagospodarowanie terenów zielonych pod zawody sportowe i rekreację.	
5. Tworzenie warunków dla osób niepełnosprawnych do udziału w życiu sportowo-rekreacyjnym.	
6. Organizacja imprez sportowych o zasięgu ogólnopolskim i międzynarodowym.	
7. Modernizacja i utworzenie nowych ścieżek rowerowych.	
8. Doposażenie placów zabaw i tworzenie siłowni zewnętrznych.	

5.6.1 Źródła finansowania dla zdefiniowanych celów

1. Środki z budżetu gminy.

2. Środki z budżetu Państwa, w tym np. środki Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020.

3.Środki Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

4. Środki w ramach innych zagranicznych instrumentów finansowych (np. środki z Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy).

5. Inne źródła.

5.7 Pomoc społeczna, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Cel główny **Diagnozowanie i monitorowanie problemu wykluczenia społecznego, zmniejszenie jego skali oraz zapobieganie zwiększaniu się jego obszarów.**

Cel 7.1 **Niwelowanie zagrożenia wykluczeniem społecznym klientów Ośrodka Pomocy Społecznej**	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	**KLUCZOWI PARTNERZY**
1. Monitorowanie zjawiska bezrobocia na terenie gminy.	- Ośrodek Pomocy Społecznej - Powiatowy Urząd Pracy - Stowarzyszenia i Organizacje pozarządowe
2. Upowszechnianie ofert pracy, informacji o usługach poradnictwa zawodowego oraz szkoleniach.	
3. Praca socjalna nakierowana na aktywizację społeczno-zawodową z wykorzystaniem instrumentów ekonomii społecznej.	
4.Wsparcie finansowe osób i rodzin zagrożonych ubóstwem.	
5. Tworzenie na terenie gminy sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów, mogących tworzyć nowe miejsca pracy	
6. Podjęcie działań zapobiegających marginalizacji i wykluczeniu społecznemu.	
7. Podjęcie działań zmierzających do integracji osób zagrożonych wykluczeniem	

społecznym ze środowiskiem lokalnym.	

5.7.1 Źródła finansowania dla zdefiniowanych celów

1. Środki z budżetu gminy.

2. Środki z budżetu Państwa, w tym np. środki Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020.

3.Środki Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

4. Środki w ramach innych zagranicznych instrumentów finansowych (np. środki z Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy).

5. Inne źródła.

6. Ewaluacja i narzędzia pomiaru

Metoda oceny zaistniałych zmian, badająca skuteczność i efektywność podejmowanych działań, nazywana ewaluacją, jest standardem współczesnego zarządzania w sektorze publicznym – stanowi integralny element zarządzania przez cele. Ewaluacji podlegać będzie nie tylko strategia, ale każdy Program Operacyjny, a także projekty wykonawcze. Profesjonalna ewaluacja posiada wszystkie cechy badań stosowanych i nie różni się zasadniczo pod względem projektowania, technik gromadzenia danych oraz metod analizy od innych przedsięwzięć badawczych stosowanych w naukach społecznych[12]. Jedną z kluczowych metod analizy zebranego materiału była jego ocena za pomocą kryteriów ewaluacji[13]:

- trafności – co pozwoli ocenić, w jakim stopniu cele programu odpowiadają potrzebom i priorytetom na danym poziomie analizy;

- użyteczności – co pozwoli ocenić, do jakiego stopnia oddziaływanie programu odpowiada potrzebom grupy docelowej;

- skuteczności – co pozwoli ocenić, do jakiego stopnia cele przedsięwzięcia zdefiniowane na etapie programowania zostały osiągnięte.

Strategia zakłada możliwość wykorzystania trzech różnych ewaluacji w zależności od terminu jej przeprowadzenia:

- **Ewalucja ex-ante** [14] jest to ewaluacja przeprowadzana przed wdrażaniem programu, strategii i mająca za zadanie ocenić na ile planowana interwencja jest trafna z punktu

[12] Por. C. Robson:Projektowanie ewaluacji, [w:] L. Korporowicz (red.): Ewaluacja w edukacji, Oficyna Naukowa, Warszawa 1997, s 147-152: H. Simons: Polityczne implikacje teorii ewaluacyjnych,[w:] L. Korporowicz (red.): Ewaluacja w edukacji, Oficyna Naukowa, warszawa 1997, s 65-92

[13] Ewaluacja – kwestie ogólne, Polskie Towarzystwo Ewaluacyjne, Warszawa 2005.

[14] Ex-ante Evaluation: A Practical Guide for Preparing Proposals for Expenditure Programmes; dokument dostępny na stronach internetowych Komisji Europejskiej

widzenia potrzeb (sektora, beneficjentów) oraz spójna w zakresie planowanych celów i sposobów ich realizacji. Może stanowić również diagnozę, badającą kontekst, identyfikację potencjalnych trudności oraz diagnozę potrzeb i oczekiwań grupy docelowej.

- **Ewaluacja mid-term**[15] jest to ewaluacja realizowana mniej więcej w połowie wdrażania strategii, programu. Ewaluacja ta poddaje analizie osiągnięte na tym etapie produkty i rezultaty oraz dokonuje pierwszej oceny jakości realizacji programu. Jej istotną rolą jest również ocena poczynionych na etapie programowania założeń, w tym szczególnych celów oraz przyjętych wskaźników. Jest to szczególnie ważne, gdyż zmiana warunków społeczno-gospodarczych może spowodować dezaktualizację początkowej diagnozy, która stała się punktem wyjścia dla realizowanej interwencji. W konsekwencji wyniki takiej ewaluacji mogą się przyczynić do aktualizacji programu, strategii. Ewaluacja *mid-term* w dużej mierze opiera się na danych dostarczanych przez system monitoringu.

- **Ewaluacja ex-post** [16] - przeprowadza się ją po zakończeniu realizacji programu, strategii; powinna być przeprowadzona nie później niż trzy lata po zakończeniu okresu wdrażania programu, strategii. Podstawowym zadaniem ewaluacji ex-post jest zbadania długotrwałych efektów (oddziaływania) programu oraz ich trwałości. Niektóre efekty oddziaływania programu będą możliwe do zdiagnozowania w dłuższej perspektywie czasowej, dlatego też ocena trwałości interwencji może mieć charakter szacunkowy, biorący pod uwagę jedynie aktualne uwarunkowania. Nie mniej ważnym zadaniem ewaluacji ex-post jest całościowa ocena skuteczności i efektywności interwencji oaz jej trafności i użyteczności. szczególnie istotne jest tu odniesienie się do założonych celów oraz sprawdzenie na ile udało się je osiągnąć.

W szerszym wymiarze ewaluacja jest obiektywnym badaniem racjonalności działań publicznych i w pewnym sensie je legitymizuje. Można zbudować swój własny katalog wskaźników albo posłużyć się już istniejącym, np. wskaźnikami zrównoważonego rozwoju z bazy Sytemu Administracji Samorządowej, dotyczącymi ładu społecznego.[17]

Tabela nr 48 - Wskaźniki celów dla poszczególnych obszarów

CEL	WSKAŹNIKI RALIZACJI CELU	TENDENCJA
RYNEK PRACY, ZATRUDNIE, KSZTAŁCENIE DOROSŁYCH		
Cel 1.1 Wypracowanie i wdrożenie systemu wsparcia w zakresie umiejętności planowania kariery zawodowej wśród młodzieży przez doradców zawodowych od poziomu szkół gimnazjalnych	Liczba zatrudnionych doradców zawodowych	Rosnąca

[15] The mid Term Evaluation of Structual Fund Interventions, dokument dostępny na stronach internetowych Komisji Europejskiej

[16] Evaluating EU ExpenditureProgrammes,A. Guide; dokument dostępny na stronach internetowych Komisji Europejskiej

[17] P. Rogala: Raport z realizacji pracy „zaprojektowanie i przetestowanie sytemu mierzenia jakości życia w gminach, etap1", Raport dla ZMP, Jelenia Góra - Poznań 2008, s. 44-48

Cel 1.2 Podniesienie świadomości wśród osób dorosłych o konieczności uczenia się przez całe życie.	Liczba osób dorosłych podejmujących naukę w formach szkolnych i poza szkolnych	Rosnąca
	Liczba osób bezrobotnych, które skorzystały z instrumentów rynku pracy	Rosnąca
	Liczba osób (w tym młodzieży) objętych programami rynku pracy	Rosnąca
Cel 1.3 Stworzenie szans dla pracodawców na pozyskanie odpowiednio wykwalifikowanej kadry pracowniczej.	Liczba zorganizowanych szkoleń, praktyk, staży zawodowych	Rosnąca
	Liczba dofinansowanych studiów podyplomowych	Rosnąca
	Wskaźnik procentowy bezrobocia w gminie	Malejąca
Cel 1.4 Promowanie idei postaw przedsiębiorczych i ekonomii społecznej	Liczba zakładanych działalności gospodarczych i podmiotów ekonomii społecznej	Rosnąca
EDUKACJA I OPIEKA NAD DZIEĆMI		
Cel 2.1 Rozwijanie systemu poradnictwa dla rodzin w zakresie wsparcia w procesie wychowawczym, edukacyjnym i zdrowotnym.	Liczba usług dostępnych w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej dla rodzin	Rosnąca
	Utworzenie nowych form wsparcia i poradnictwa dla rodzin przezywających trudności	Rosnąca
	Liczba pracujących na terenie gminy psychiatrów i neurologów dziecięcych	Rosnąca
Cel 2.2 Promowanie zróżnicowanych form spędzania wolnego czasu dzieci i młodzieży.	Liczba dzieci korzystających z przedszkoli	Rosnąca
	Liczba miejsc w przedszkolach na 1000 ludności	Rosnąca
	Liczba dzieci biorących udział w zorganizowanych formach wypoczynku (półkolonie, klonie, zimowiska)	Rosnąca
	Liczba dzieci i młodzieży korzystających z zajęć pozalekcyjnych	Rosnąca
Cel 2.3 Wysoka jakość kształcenia w placówkach oświatowych	Ilość osób z wykształceniem wyższym na 100 mieszkańców	Rosnąca
	Poziom nakładów na edukację	Rosnąca
	Liczba szkoleń i kursów doskonalących odbytych przez nauczycieli	Rosnąca

WSPARCIE OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH		
Cel 3.1 Zwiększenie dostępności usług publicznych dla osób starszych i osób niepełnosprawnych.	Liczba obiektów użyteczności publicznej ze zlikwidowanymi barierami architektonicznymi dla osób niepełnosprawnych	Rosnąca
	Liczba organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych i osób starszych	Rosnąca
	Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z zorganizowanych środowiskowych form wsparcia (w tym ZAZ, WTZ, ŚDS)	Rosnąca
Cel. 3.2 Aktywizacja osób niepełnosprawnych oraz seniorów	Liczba instytucji i organizacji prowadzących działania ukierunkowane na włączenie osób niepełnosprawnych (w tym WTZ, ZAZ)	Rosnąca
	Liczba osób objętych rehabilitacją zawodową (szkolenia zawodowe, staże, pożyczki na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz inne działania na rzecz aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych)	Rosnąca
	Liczba seniorów uczestniczących w grupach samopomocowych, stowarzyszeniach, klubach	Rosnąca
Cel 3.3 Poprawa jakości życia osób starszych i osób niepełnosprawnych.	Liczba osób objętych rehabilitacją społeczną (turnusy rehabilitacyjne, szkolenia, projekty aktywizujące, dofinansowania do sprzętu i środków ułatwiających funkcjonowanie i wykonywanie czynności życiowych)	Rosnąca
	Liczba osób starszych i osób niepełnosprawnych objętych pomocą i opieką w środowisku zamieszkania	Rosnąca
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE I PATOLOGIE SPOŁECZNE		
Cel 4.1 Zmniejszenie dostępności do alkoholu i innych środków psychoaktywnych.	Liczba osób nietrzeźwych bądź będących pod wpływem innych środków psychoaktywnych w ogólnej liczbie uczestników wypadków drogowych	Malejąca
	Liczba punktów sprzedaży alkoholu	Malejąca
	Liczba realizowanych działań i programów profilaktycznych	Rosnąca

Cel 4.2 Zminimalizowanie zjawiska uzależnienia wśród dzieci i młodzieży	Liczba dzieci i młodzieży objętych programami profilaktycznymi	Rosnąca
Cel 4.3 Zwiększenie oddziaływań pomocowych w stosunku do osób uzależnionych bądź zagrożonych uzależnieniem.	Liczba skierowań GKRPA do poddania się leczeniu odwykowemu	Stała
	Liczba osób dorosłych objętych programami profilaktycznymi	Rosnąca
	Liczba osób, które skorzystały z interwencji kryzysowej, terapii i poradnictwa w zakresie problemów uzależnień i przemocy	Rosnąca
	Liczba spraw podejmowanych przez GKRPA	Rosnąca
Cel 4.4 Wzmacnianie systemu przeciwdziałania przemocy.	Liczba przypadków przemocy domowej (Niebieskie Karty)	Malejąca
	Liczba osób doświadczających przemocy objętych wsparciem i pomocą	Rosnąca
	Liczba osób i rodzin objętych wsparciem grup roboczych	Rosnąca
	Liczba osób, które skorzystały z interwencji kryzysowej, terapii i poradnictwa w zakresie problemów uzależnień i przemocy	Rosnąca
Cel 4.5 Wzmacnianie systemu monitoringu w zakresie hazardu i minimalizowanie szkód wywołanych hazardem.	Liczba punktów gier hazardowych typu Hot Jack	Malejąca
	Liczba osób, które skorzystały z interwencji kryzysowej, terapii i poradnictwa w zakresie problemów uzależnień od hazardu	Rosnąca
MIESZKALNICTWO I TRANSPORT		
Cel 5.1 Budowa mieszkań socjalnych i komunalnych zgodnie z wieloletnim programem na lata 2016 – 2020.	Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców	Rosnąca
	Liczba osób oczekujących na mieszkanie socjalne, komunalne	Rosnąca
Cel 5.2 Rozwój infrastruktury w zakresie rozwiązywania problemów mieszkaniowych i bezdomności.	Liczba mieszkań socjalnych i komunalnych	Rosnąca
	Liczba osób bezdomnych w placówkach	Malejąca
	Liczba placówek dla osób bezdomnych na terenie gminy	Stała
Cel 5.3 Przeciwdziałanie zadłużeniom, eksmisjom i bezdomności oraz pomoc w	Liczba osób objętych programami oddłużeniowymi i edukacją finansową	Rosnąca

utrzymaniu mieszkania.	Wartość zadłużenia czynszowego	Malejąca
	Liczba osób objętych pomocą w formie dodatku mieszkaniowego	Rosnąca
Cel 5.4 Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy poprzez rozwój komunikacji na jej terenie.	Liczba wyremontowanych kilometrów dróg oraz infrastruktury towarzyszącej	Rosnąca
	Liczba przewoźników świadczących usługi transportowe dla ludności	Rosnąca
KULTURA I SPĘDZANIE WOLNEGO CZASU		
Cel 6.1 Aktywizacja mieszkańców w różnych obszarach kultury.	Liczba organizowanych w gminie imprez kulturalnych	Rosnąca
	Liczba osób korzystających z zajęć i wydarzeń w placówkach kulturalnych	Rosnąca
	Liczba osób korzystających z bibliotek	Rosnąca
	Liczba uczestników imprez kulturalnych	Rosnąca
Cel 6.2 Zapewnienie mieszkańcom gminy dobrych warunków do sportu i rekreacji.	Liczba uczestników imprez sportowych	Rosnąca
	Liczba organizowanych w gminie imprez sportowych	Rosnąca
POMOC SPOŁECZNA, PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU		
Cel 7.1 Niwelowanie zagrożenia wykluczeniem społecznym klientów Ośrodka Pomocy Społecznej	Liczba mieszkańców gminy objętych wsparciem pomocy społecznej z powodu ubóstwa (wg kryterium dochodowego)	Malejąca
	Liczba mieszkańców objętych projektami z zakresu włączenia społecznego, realizowanych na terenie gminy	Rosnąca
	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	Malejąca
	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w rozumieniu przepisów o zatrudnieniu socjalnym, które zakończyły udział w projektach aktywizacyjnych	Malejąca
	Liczba osób, które zrealizowały kontrakty socjalne i poprawiły swoją sytuację społeczną	Rosnąca
	Liczba pracowników socjalnych w stosunku do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących objętych pracą socjalną	Stała

Wartość początkowa wskaźników zostanie ustalona przez realizatorów poszczególnych działań wg stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku lub za rok 2016 i przekazana do dnia 30 czerwca 2017 roku do Ośrodka Pomocy Społecznej w Pszczynie.

7. Wdrożenie i monitorowanie strategii.

Wdrożenie realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest procesem, w który zaangażowane powinny być wszystkie podmioty uczestniczące w jej opracowaniu oraz działające w obszarach objętych strategią. Instytucją, która z racji przepisu ustawowego koordynuje realizację Strategii jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Pszczynie. OPS prowadzi działania skierowane nie tyko do klientów Ośrodka, ale i do całej społeczności Gminy Pszczyna. Nie można zrealizować Strategii bez znaczącego udziału pozostałych jednostek organizacyjnych gminy i powiatu oraz organizacji pozarządowych. Istotnym elementem realizacji założeń i celów Strategii jest monitoring jej wdrażania, który wymaga operacjonalizacji celów, ich mierzenia i analizowania. Strategia jest dokumentem, który może być aktualizowany, szczególnie w dobie zmieniających się źródeł finansowania i przepisów. Nieodłącznym elementem wdrażania Strategii są programy i projekty wykonawcze, które tworzone są w oparciu o budżet gminy. Monitoring Strategii będzie prowadził Ośrodek Pomocy Społecznej w Pszczynie, który zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej, koordynuje realizację Strategii. Monitorowanie nie jest kontrolą ani audytem. Jego istotą jest śledzenie i analizowanie faktycznego rozwoju.

Celem monitoringu jest zbadanie:

- zgodności faktycznego rozwoju z założeniami i celami Strategii;

- oceny nowych wyzwań i zagrożeń;

- wniosków dotyczących aktualności lub potrzeby zmiany istniejącej Strategii.

W ostatnim roku wdrażania Strategii zostanie przeprowadzona ewaluacja końcowa wdrożenia Strategii w oparciu o sprawozdania roczne, która zostanie udokumentowana w postaci raportu.

8. Podsumowanie

Poszukiwanie efektywnych ekonomicznie i organizacyjnie zasad systemowego działania dla polityki społecznej spowodowało wzrost zainteresowania instrumentami typowymi dla planowania i zarządzania strategicznego. Podejście strategiczne stało się konieczne z powodu narastającej potrzeby polepszenia racjonalności i efektywności wydatków na cele społeczne oraz na pojawienie się możliwości wykorzystania środków pomocowych przez organizacje działające w sektorze publicznym, społecznym i prywatnym. Na wszystkich poziomach zarządzania powstają strategie polityki społecznej, które mają na celu diagnozowanie sytuacji społecznej i wyznaczanie długofalowych kierunków działania. Za wdrażania i realizację strategii odpowiedzialni są politycy i działacze oraz pracownicy różnych instytucji, z różnych sektorów. Za wdrażanie strategii odpowiedzialni są także mieszkańcy danej gminy, od ich zapału, energii i chęci pracy zależeć będzie także uzyskanie zaplanowanych w strategii celów

i zadań. Partycypacyjny mechanizm budowania strategii rozwiązywania problemów społecznych winien zaowocować wspólnymi działaniami przy pracach nad jej realizacją.

9. Spisy

9.1 Spis tabel

Tabela nr 1 - Powierzchnia Gminy Pszczyna

Tabela nr 2 - Dynamika zmian liczby ludności Gminy w latach 2012–2014

Tabela nr 3 - Ludność wg ekonomicznych grup wieku wg stanu na dzień 30.06.2013

Tabela nr 4 - Ludność wg płci wg stanu na dzień 30.06.2014 roku

Tabela nr 5 - Bezrobocie na terenie Gminy Pszczyna w latach 2012-2014

Tabela nr 6 - Struktura bezrobotnych wg wybranych kryteriów

Tabela nr 7 - Bezrobotni według miejscowości w Gminie Pszczyna w latach 2012-2014 (dane szacunkowe)

Tabela nr 8 - Efektywność zatrudnienia (na podstawie podjęć pracy) w latach 2012-2014

Tabela nr 9 - Liczba kursów organizowanych przez CKZ Tychy

Tabela nr 10 - Wykaz kursów zawodowych realizowanych przez OPS w ramach projektu dofinansowanego ze środków Unii Europejskiej w latach 2008-2014

Tabela nr 11 - Podmioty gospodarki narodowej województwa śląskiego na tle kraju w latach 2012-2014, stan na dzień 31.12.2014

Tabela nr 12 - Podmioty gospodarki narodowej wg podregionów i powiatów, stan na dzień 31.12.2014

Tabela nr 13 - Wykaz placówek oświatowych prowadzonych przez Gminę Pszczyna

Tabela nr 14 - Liczba dzieci w przedszkolach i w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych

Tabela nr 15 - Liczba oddziałów w przedszkolach i w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych.

Tabela nr 16 - Liczba etatów w przedszkolach i w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych

Tabela nr 17 - Liczba dzieci w szkołach podstawowych

Tabela nr 18 - Liczba dzieci w gimnazjach

Tabela nr 19 - Dowóz uczniów do szkół i przedszkoli

Tabela nr 20 - Pomoc materialna dla uczniów

Tabela nr 21 - Liczba uczestników wypoczynku organizowanego przez PZE

Tabela nr 22 - Infrastruktura społeczna

Tabela nr 23 - Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych oraz koszty ich finansowania w latach 2012-2014.

Tabela nr 24 - Drogi gminne w mieście Pszczyna

Tabela nr 25 - Drogi gminne na obszarach wiejskich w Gminie Pszczyna

Tabela nr 26 - Zmiany stanów ludności w latach 2008-2035 w Polsce

Tabela nr 27 - Struktura demograficzna wg płci i wieku w latach 2012-2014

Tabela nr 28 - Struktura świadczeniobiorców w latach 2012-2014

Tabela nr 29 - Świadczenia opiekuńcze

Tabela nr 30 - Usługi opiekuńcze

Tabela nr 31 - Liczba osób korzystających z dofinansowania ze środków PFRON w ramach rehabilitacji społecznej.

Tabela nr 32 - Wysokość środków PFRON przeznaczonych na realizację zadań z rehabilitacji społecznej

Tabela nr 33 - Liczba wniosków w zakresie rehabilitacji społecznej w 2014 r.

Tabela nr 34 - Zestawienie statystyczne zgłoszonych w KPP Pszczyna zdarzeń w 7 kategoriach przestępstw w latach od 2012-2014

Tabela nr 35 - Przemoc w rodzinie

Tabela nr 36 - Liczba osób objętych wsparciem psychologicznym w latach 2012-2014

Tabela nr 37 - Liczba osób objętych programem korekcyjno-edukacyjnym

Tabela nr 38 - Jednostki OSP Gminy Pszczyna

Tabela nr 39 - Wykaz klubów sportowych Gminy Pszczyna (stan na marzec 2015 r.)

Tabela nr 40 - Imprezy sportowe na terenie Gminy

Tabela nr 41 - Imprezy kulturalne organizowane i współorganizowane w 2014 r. oraz zajęcia stałe

Tabela nr 42 - Stan Czytelnictwa. Biblioteki w Gminie Pszczyna – stan na 2014 rok

Tabela nr 43 - Liczba osób i rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2012-2014

Tabela nr 44 - Przyczyny udzielenia pomocy społecznej

Tabela nr 45 – Dominujące problemy

Tabela nr 46 - Problemy społeczne wg skali występowania

Tabela nr 47 - Wydarzenia kulturalne na terenie Gminy

Tabela nr 48 – Wskaźniki celów dla poszczególnych obszarów

9.2 Spis rycin

Ryc. 1 - Położenie Gminy Pszczyna

Ryc. 2 - Liczba pracujących w Gminie Pszczyna w latach 2011-2013

Ryc. 3 - Struktura bezrobotnych ze względu na profil

Ryc. 4 - Struktura wiekowa mieszkańców Pszczyny w latach 2012-2014

Ryc. 5 - Przestępczość w siedmiu podstawowych kategoriach na terenie powiatu pszczyńskiego

Ryc. 6 - Ocena miejsca zamieszkania

Ryc. 7 - Powody braku uczestnictwa w wydarzeniach na terenie Gminy

Ryc. 8 - Znajomość organizacji pozarządowych

Ryc. 9 – Poczucie bezpieczeństwa na terenie Gminy

Ryc. 10 - Akceptacja osób niepełnosprawnych na terenie Gminy

Ryc. 11 - Dostęp do usług rehabilitacyjnych

Ryc. 12 - Możliwość znalezienia zatrudnienia przez osobę niepełnosprawną.

Ryc. 13 - Bariery architektoniczne na terenie Gminy

Ryc. 14 - Udział w zajęciach pozalekcyjnych

Ryc. 15 - Powody nie uczęszczania na zajęcia pozalekcyjne

Ryc. 16 - Poczucie bezpieczeństwa w szkole

Ryc. 17 - Powody nie posiadania pracy

Ryc. 18 - Korzystanie z pomocy przez osoby starsze

Ryc. 19 - Powody nie korzystania z pomocy przez osoby starsze

Ryc. 20 - Powody braku udziału osób starszych w zorganizowanych spotkaniach

Ryc. 21 - Wiek respondentów

Ryc. 22 - Wykształcenie respondentów

Ryc. 23 - Źródło utrzymania respondentów

Ryc. 24 - Liczba dzieci na utrzymaniu

Ryc. 25 - Ocena sytuacji rodziny

Ryc. 26 - Liczba osób korzystających z pomocy OPS